RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

Stałe działy:

„Postępy w Przemyśle". — „Dział Samochodowy". — „Dział Rowerowy i Motocyklowy". — „Elektro- i Radjotechnika". — „Komunikacja i Transport". — „Dział Maszyn Rolniczych". — „Dział Budowlany, Drzewny i Ceramiczny.

PRZEDPŁATA
kwartalna 4½ zł. + 40 gr. za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 18. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.
Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Nr. 44 — Poznań, 1 listopada 1930 — Rok X

TREŚĆ NR. 44:

W obronie handlu

przeciw rygorystycznym represjom w sprawie zakazanych do przywozu towarów gdańskich

Ze wszystkich stron Polski a zwłaszcza z Pomorza odzywają się rozpaczliwe skargi kupiectwa, które niepostrzeżenie i mimowoli znalazło się w matni raptownego rygoru władz odnośnie karalności przywozu towarów, pochodzących z kontyngentów gdańskich, przewidzianych w art. 213 ust. 3 umowy polsko-gdańskiej z dnia 24. 10. 1921 r.

Najpoważniejsze zrzeszenia i organizacje kupieckie zwróciły się do P. Ministra Skarbu z prośbą o niestosowanie orzeczenia Sądu Najwyższego co do towarów sprowadzonych przez firmy polskie z powyższych kontyngentów *przed 1 września.* Do tej bowiem daty firmy zainteresowane nie miały świadomości konsekwencyj wynikających z przekroczenia wyżej wymienionego wyroku S. N., albowiem ten rozjaśnił się kupiectwu dopiero po obszernych wyłuszczeniach w prasie.

Tymczasem równocześnie nieomal ze wspomnianym komunikatem prasowym władze celne przystąpiły do rewizji w poszukiwaniu zakazanych do przywozu towarów z kontyngentów gdańskich, celem ścigania winowajców.

Nie ulega wątpliwości, że ten stan rzeczy wypływa z przepisów prawnych i że nie można mówić, jak „Merkur" twierdzi, o luce w odnośnem ustawodawstwie — jednakowoż trzeba wziąć pod uwagę też psychologiczny punkt widzenia, polegający na fakcie, że przez szereg lat władze interpretowały dane przepisy bardzo liberalnie, co czyni wysoce krzywdzącym rygor stosowany do przekroczeń tego rodzaju przed 1 września b. r.

Przez szereg lat bowiem obrót towarowy pomiędzy Polską a wolnem miastem Gdańskiem nie ulegał żadnym ograniczeniom, nawet w stosunku do obecnie zakwestjonowanej kategorji towarów. Wskutek tego firmy handlujące na terenie Ziem Zachodnich Polski, zwłaszcza w części bliżej Gdańska położonej, z konieczności obrony przed konkurencją firm gdańskich bezpośrednio sprzedających dany towar w Polsce —, musiały tenże również sprowadzać. Natychmiastowe zatem stosowanie represyj spowodowaćby musiało nadzwyczaj przykre konsekwencje tylko dla firm polskich, konsekwencje, grożące dalszem pogłębieniem istniejącego kryzysu w handlu. Korzyści natomiast Skarb Państwa nie osiągnąłby żadnych albo bardzo minimalne. Nieunikniony bowiem przy zbyt rygorystycznem wykonywaniu wyroku S. N. upadek licznych przedsiębiorstw handlowych wysuszyłby i tak już zmniejszone źródła dochodów państwowych z tytułu podatków, a wątpliwe jest, czy strata ta zrównałaby się z zyskiem osiągniętym z licytacyjnej sprzedaży skonfiskowanych towarów oraz ze ściągniętych grzywien, zwłaszcza, iż te ostatnie byłyby wówczas mocno problematyczne do realizacji. Podkreślić bowiem należy, że w poważnej ilości firm zainteresowanych wskutek dotychczasowych stosunków, głównym a nieraz prawie wyłącznym przedmiotem obrotu były właśnie towary z kontyngentów gdańskich.

Nie znaczy to kwestjonowanie znaczenia i słuszności orzeczenia Sądu Nojwyższego, przeciwnie, uważamy, iż winno ono było się ukazać z rozpoczęciem wojny celnej z Niemcami, przez co uniknęłoby się niewątpliwie takiego stanu rzeczy, iż obecnie fabrykaty polskie zupełnie nieomal nie znajdują zbytu w północnej części Pomorza, a n. p. w południowej i w okręgu Nadnoteckim odczuwają bardzo silnie szkodliwą konkurencję ze strony towarów, pochodzących z Niemiec, zalewających za pośrednictwem Gdańska rynek w tej części kraju.

Nie można jednak omawianej kwestji regulować li tylko z punktu widzenia interesów przemysłu krajowego i w obronie tegoż zrzucać konsekwencje totychczasowego kilkuletniego tolerowania przez władze skarbowo-celne obrotu handlowego towarami z kontyngentów gdańskich na sfery kupieckie.

Z tych względów wyłania się konieczność wyeliminowania od skutków wyroku S. N. towarów wyżej wspomnianych, sprowadzonych przed 1 września, natomiast towary kontyngentu gdańskiego po tym terminie należy z uwagi na interesy ogólno-gospodarcze Polski z całą bezwzględnością konfiskować, a sprowadzających je na rynek krajowy surowo karać.

Jest zrozumiałem a nawet pożądanem, by nasz sąsiad od Zachodu przekonał się ostatecznie, że Gdańskiem nie można się posługiwać w wojnie celnej z Polską, a Wolne Miasto by nareszcie zrozumiało, że więcej przyczyn do skarg mamy my do Gdańska, niż Gdańsk do Polski.

Patrjotyzm gospodarczy w powyższym sensie nie śmie jednak doprowadzić do ruiny całego stanu kupieckiego, lecz musi działać powoli i kształcąco, co przyniesie lepszy i pewniejszy skutek, niż zbytnie represje na tle setek procesów, działających demoralizująco i defetystycznie.

Spodziewać się należy, że miarodajne czynniki rozważą przychylnie postulaty życia praktycznego przez *umorzenie* przedawnionych przekroczeń, czem zaskarbią sobie wdzięczność całego społeczeństwa.

H. G.

Czy należy racjonalizować?

Wydawałoby się, że na pytanie to jest tylko jedna odpowiedź — potwierdzająca. Racjonalizacja jest bowiem w modzie, jest wyrazem postępu gospodarczego w dobie współczesnej. Przez racjonalizację rozumie się całokształt posunięć, mających na celu usprawnienie produkcji przemysłowej, oraz procesu wymiany, produkowanie większej ilości, przy niższych kosztach wytwarzania oraz zwiększenie wymiany również przy zmniejszonych kosztach. Tutaj więc zaliczyć należy racjonalną organizację pracy, wprowadzanie nowoczesnych urządzeń technicznych, koncentrację przedsiębiorstw pionową i poziomą itp.

W ten sposób szeroko pojęta, *kopjowana na wzorach amerykańskich racjonalizacja w pierwszym rzędzie przemysłowa niejednokrotnie zamiast przynosić oczekiwane korzyści, dawała na terenie europejskim wprost fatalne rezultaty.* Tak jest np. przeważnie w Niemczech. Tutaj to rozpoczęto racjonalizację na prawdziwie wielką skalę. W niemieckich kopalniach węgla począwszy od r. 1924 przeprowadzono przy użyciu olbrzymich kapitałów proces racjonalizacyjny. Liczbę szybów węglowych zredukowano z 275 do 189, 90 proc. urządzeń zmechanizowano.

Mimo, iż dzięki temu wydajność kopalń nieco wzrosła, to jednak nie osiągnięto celu racjonalizacji, tj. zmniejszenia kosztów produkcji. Płace wzrosły w tym samym stosunku, co wydajność (czas pracy przedłużono z 7 do 8 godzin). Ponadto mechanizacja przejściowo znacznie podrożyła koszty wydobycia, podobnie zresztą jak i ciężary, spowodowane wypłatą odszkodowań dla unieruchomionych kopalń. Tak więc *racjonalizacja w kopalnictwie niemieckiem pociągnęła za sobą wielkie ciężary dla poszczególnych przedsiębiorstw, a nadto spowodowała znaczny wzrost bezrobocia,* gdyż liczba robotników zatrudnionych np. w kopalniach Zagłębia Ruhry zmalała z 448 tys. do 369 tysięcy.

Powyższy przykład stanowi naukę, iż *racjonalizację należy przeprowadzać powoli i stopniowo, licząc się z możliwościami gospodarczemi i finansowemi kraju, w którym się ona odbywa.* To, co byłoby wskazanem i celowem w Ameryce, nie jest niem w Niemczech, a to, co odpowiadałoby warunkom amerykańskim i niemieckim, nie jest racjonalnem w Polsce.

Przeprowadzając bowiem racjonalizację w kraju, należy zawsze liczyć się z całokształtem warunków na pojemność krajowych rynków zbytu ciągle jeszcze gospodarczych, finansowych i socjalnych, w których się proces racjonalizacyjny ma odbywać. Tak więc *wobec drożyzny kapitałów w kraju, oraz trudności uzyskania ich z zagranicy, należy zawsze zastanowić się, czy wielkie wydatki związane instalacją nowych urządzeń mechanicznych będą opłacać się.* Ograniczonie pozwala w licznych działach wytwórczości na prowadzenie produkcji masowej, a w tych warunkach *nie wyzyskiwanie w całej pełni nowych urządzeń produkcyjnych, zamiast zmniejszyć, zwiększa koszty produkcji, obciążone procentami od kapitałów niezbędnych dla ich nabycia.*

Nie znaczy to, by należało zaniechać wszelkich ulepszeń procesu produkcyjnego. *Należy tylko szukać postępów w pierwszym rzędzie na drodze wymagającej jak najmniejszych kosztów, a dającej w krótkim czasie jak najlepsze rezultaty.* Tu więc należy przedewszystkiem *racjonalna organizacja samej pracy, odpowiedni dobór pracowników, ich selekcja i specjalizacja, podniesienie ich wydajności przez odpowiedni system płac, zaznajomienie ich z techniką ruchową i przez to wszystko zwiększenie wydajności.* Tu również należą pozornie *drobne zmiany techniczne, wpływające na zwiększenie wydajności,* odpowiednie przestawienie zespołów pracujących, stworzenie ciągłości procesu produkcyjnego, a przez to zaoszczędzenie czasu i materjału.

Jak wspomniano, strzec się należy zbyt daleko posuniętej mechanizacji produkcji, która zresztą w niewielu tylko dziedzinach da się zastosować, zwłaszcza że konsument polski niechętnie nabywa pewne towary standardyzowane, poszukując artykułów odpowiadających jego indywidualnym upodobaniom. Oczywiście powyższe wywody nie oznaczają, iż należy zaniechać całkowicie mechanizacji i koncentracji pro-

dukcji przemysłowej. Należy ją oczywiście przeprowadzać stopniowo, licząc się z rozwojem gospodarki kraju.

Przykład bowiem Niemiec, do którego jeszcze raz powrócić należy, dostatecznie świadczy o ujemnych konsekwencjach krótkowzrocznej polityki racjonalizacyjnej. Racjonalizacja niemiecka, nie licząc się z wewnętrznemi możliwościami zbytu, przebudowała przemysł niemiecki, w wysokim stopniu zwiększając jego zdolność wytwórczą. Chłonność rynków zagranicznych, stanowiących jedyny ratunek, jest jednak ograniczona zwłaszcza w obecnym okresie kryzysu. Tak więc zdolność wytwórcza wyzyskana jest jedynie w drobnej części. Równocześnie koszt kapitałów obróconych na racjonalizację obciąża i obciążać będzie jeszcze przez lat dziesiątki gospodarstwo niemieckie. W międzyczasie technika produkcyjna poczyni nowe postępy i istniejące urządzenia techniczne mogą ukazać się przestarzałemi. To też racjonalizując, pamiętajmy, iż nie każda racjonalizacja jest gospodarczo racjonalną.

Roman Battaglia.

Utworzenie Rady Kartelowej

przy Centralnym Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów

(w) Przy Centralnym Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów powstała niedawno *Rada Kartelowa*, której zadaniem jest współdziałanie w rozwoju ruchu kartelowego w Polsce, reprezentowanie interesów karteli wobec Państwa i opinji publicznej, nawiązanie kontaktu pomiędzy poszczególnemi kartelami i ułatwienie w ten sposób współpracy. W skład Rady weszli przedstawiciele najpoważniejszych w Polsce syndykatów. Rada pozostaje pod przewodnictwem Stanisława ks. Lubomirskiego, prezesa Centralnego Związku.

Ze względu na rozwijające się stosunki międzynarodowe poszczególnych karteli, potrzeba stworzenia takiej orgnizacji była rzeczą oczywistą celem udzielenia pomocy kartelom w układach międzynarodowych i w zdobywaniu jak największych korzyści na rynkach światowych.

W najbliższym czasie Rada ma się zająć sprawą sądownictwa polubownego celem pokojowego załatwiania sporów, powstających w łonie karteli, między kartelami i wreszcie między kartelami a odbiorcami.

Organem wykonawczym Rady jest *Biuro Kartelowe*, założone przy Centralnym Związku.

Ostatnio p. Minister Przemysłu i Handlu przyjął delegację Rady Kartelowej i zaznajomił się z jej charakterem i zadaniami.

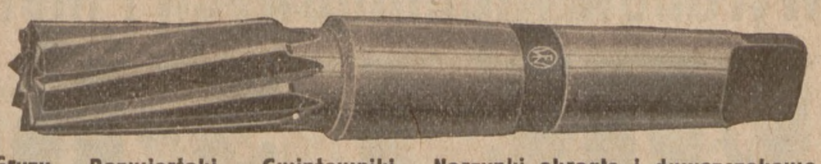
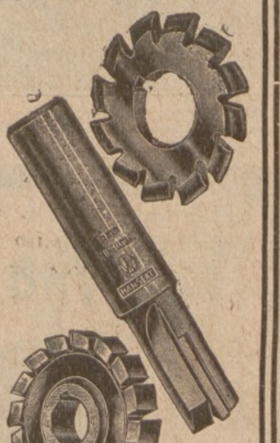
Budownictwo a konsumcja żelaza

na Kresach Wschodnich

(w) Słaby rozwój gospodarczy naszych Ziem Wschodnich ujemnie odbija się także na handlu żelazem. Na niskim poziomie postawione rolnictwo nie może być poważniejszym konsumentem żelaza. Większe nadzieje możnaby natomiast pokładać w budownictwie, które jednakowoż także jest bardzo nieznaczne. Istnieje kilka ośrodków miejskich, nabierających z jakichbądź powodów większego znaczenia, a tem samem wzmagających na swych terenach ruch budowlany. I tak po wojnie ożywiło się budownictwo m. in. w Nowogródku, Brześciu n. Bugiem, Baranowiczach, w Lidzie, Łunińcu itd. Były to przeważnie inwestycje rządowe; budownictwo prywatne było bardzo nieznaczne, to też, kiedy nadszedł okres powszechn. kryzysu, kiedy inwestycje rządowe zaczęły się zmniejszać, zamierał równocześne ruch budowlany. Obecnie jedynie wzmożenie budownictwa tak rządowego, jak i prywatnego może wpłynąć na wzmożenie konsumcji żelaza, to też kupcy powinni popierać wszelką inicjatywę w tym kierunku czy to rządową, czy prywatną. Szerokie pole działania mają oni przedewszystkiem w budownictwie prywatnem, które mogą wydatnie popierać, udzielając poważniejszym firmom budowlanym dogodniejszych kredytów.

POWIĘKSZAJCIE
SPRAWNOŚĆ WASZYCH MASZYN
ZMNIEJSZAJCIE KOSZTY PRODUKCJI
PRZEZ ZASTOSOWANIE
NARZĘDZI PRECYZYJNYCH
PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI
DOSTARCZAMY ODWROTNIE LOKO POZNAŃ
WSZELKIE NARZĘDZIA DO OBRÓBKI
METALU NORMALNE, ANORMALNE

8923

Gryzy - Rozwiertaki - Gwintowniki - Narzynki okrągłe i dwuszczękowe
Wiertła specjalne cylindr. z stożkiem morsego i czworokątnym - Uchwyty do wiertarek, opatentowane, oryginalne Kupke i Verabo - Uchwyty do tokarek, system Cuhsmann - Stal specjalna do toczenia i ryflowania, Krupp - Narzędzia do toczenia w kompl., oryginalne Oekonom i osobne części - Maszyny do obróbki metalu wszelkiego rodzaju.

PAŁKOWSKI MIECZYSŁAW - Poznań 3, Marszałka Focha 93

Z handlu wideł i łopat

(w) Sytuacja na rynku wideł przedstawia się w roku bieżącym naogół lepiej niż w roku ubiegłym. Najwięcej trudności sprawia konkurencja obca, szczególnie na Pomorzu i w Poznańskiem, gdzie szereg kupców, przeważnie z powodu zależności finansowej od zagranicy, sprowadza towar zagraniczny. Ze względu na to fabryki krajowe obniżyły w sezonie roku bież. ceny, szczególnie w okolicach nadgranicznych. Posunięcie to okazało się w pewnej mierze skutecznem we walce z obcą konkurencją. W handlu łopat obroty zmalały; zbyt łopat zmniejszył się o 60 proc.

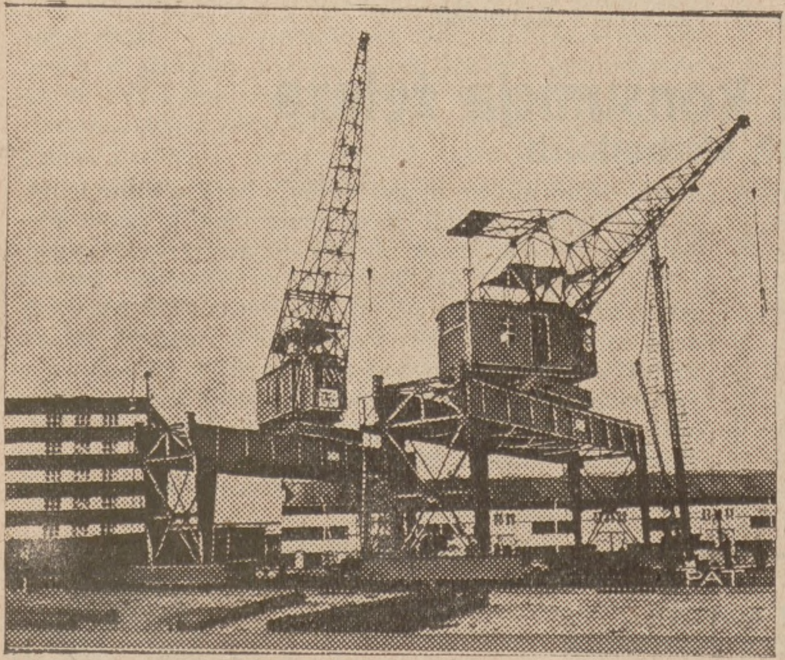
Syndykat producentów łopat i wideł, mający wspólne biuro sprzedaży p. f. „Biuro Akwizycji Wideł i Łopat", dąży do polepszenia stosunków w tej branży panujących. Dla ogółu kupców syndykat wprowadził jednolite rabaty i ceny, co znacznie wpłynęło na osłabienie konkurencji.

Z dniem 1 stycznia 1931 r. ma być wprowadzony podział kupców na dwie kategorje. Firmy poważniejsze otrzymywałyby wtedy lepsze warunki kredytowe i większe rabaty. Obecnie solidni hurtownicy otrzymują kredyt 4—5-miesięczny, słabsze firmy płacić muszą gotówką.

Syndykat Fabryk Lin Drucianych przedłużony

(w) Obrady w sprawie przedłużenia Syndykatu Lin Drucianych dały wynik pozytywny. Syndykat Zjednoczonych Fabryk Lin Drucianych przedłużony został na dalsze 2½ roku, tj. do końca czerwca 1933 r.

Nowoczesne dźwigi w porcie gdyńskim

Sprężystość obsługi portów w zakresie zdolności za- i przeładowczej, uzależnioną jest od systemu dźwigów. Rozwijający się w tempie amerykańskiem, ku zmartwieniu naszych wrogów port polski w Gdyni, wyposażony pod względem swych urządzeń we wszelkie nowoczesne zdobycze techniki portowej, posiada również najnowszego typu dźwigi, z pomocą których umożliwione jest niezmiernie szybkie załadowanie i przeładowanie statków morskich. Ilustracja nasza przedstawia świeżo zainstalowane w Gdyni dalsze nowe dźwigi.

Fabryka Wyrobów Aluminjowych i Metalowych
DUHL i S-ka
MYSŁOWICE G. Śl.
Wyrabiamy nakrycie aluminjowe pierwszorzędnej jakości.
9376

T-WO AKC. BUDOWY TRANSMISJI, MASZYN i ODLEWNI ŻELAZA

J. JOHN W ŁODZI

wykonywa:

Pędnie i ich części. **Przekładnie zębate** jedno- i dwustopniowe oraz ślimakowe w skrzyniach oliwnych. **Koła zębate i ślimakowe. Naprężacze** jedno- i dwuramienne. **Walce młyńskie żeliwne** w stanie gotowym wraz z **rowkowaniem (ryflowaniem). Walce hutnicze. Ruszty** żeliwne twardzone. **Kotły kwaso- i ognioodporne** ze specjalnego żeliwa. **Tokarki i wiertarki** do obróbki metali. **Gładziarki (kalandry)** dla przemysłu włókienniczego i papierniczego oraz walce do nich. **Oryginalne kotły Strebel'a** oraz **radjatory** dwu- i czterosłupkowe dla ogrzewań centralnych.

Wielka Nagroda
(Grand Prix)
od Rządu
oraz
Wielki Złoty Medal
na P. W. K. w Poznaniu

Biura własne: 9226

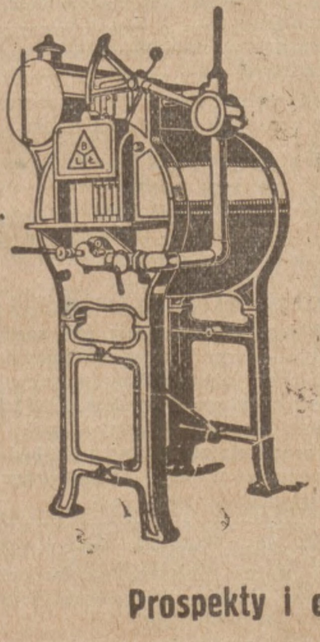
Warszawa, Poznań, Kraków, Lwów, Gdańsk, Katowice, Lublin.

Informacje, specjalne prospekty, oferty na żądanie

Adres telegraficzny: Transmisja—Łódź, Transmisja—Warszawa i t. d.

„BRACIA LANGE"

FABRYKA MASZYN i ODLEWNIA ŻELAZA, SP. AKC. w ŁODZI

DZIAŁ Budowy pieców przemysłowych wykonywa:

Piece jednokomorowe do hartowania, cementowania i odżarzania | **Piece** dwukomorowe, specjalnie do hartowania stali szybkotnącej

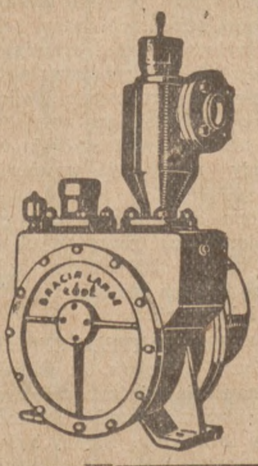
opalane ropą naftową lub gazem.
Temperatura do 1300° C.

Piece do grzania przy zastosowaniu kąpieli solnej lub ołowianej, z opałem ropnym lub gazowym

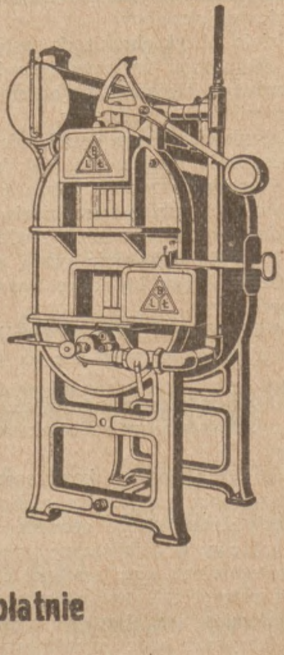
Piece do odpuszczania, z opałem ropnym lub gazowym

◆◆◆

Wentylatory wysokiego ciśnienia

z ciśnieniem do 2000 m/m słupka wodnego, służące do uruchomienia pieców hartowniczych.

Prospekty i oferty wysyła się na żądanie bezpłatnie

8310

Wiadomości branżowe

Z METALOWEGO PRZEMYSŁU PRZETWÓRCZEGO.

W przemyśle tym dała się zauważyć w z. m. lekka poprawa konjunktury. Przypisać to należy sezonowi jesiennemu, który zmusza przemysłowców, będących odbiorcami przemysłu maszynowego, do wykańczania prac i przygotowywania się do okresu zimowego. Szczególnie w dziale fabryk maszyn i narzędzi rolniczych stan zatrudnienia polepszył się, co przypisać należy trwającemu obecnie sezonowi jesiennemu. Fabryki czynne są przez pełny tydzień przy stanie zamówień, pozwalającym pracować dostatecznie aż do początku listopada; uskarżają się one jednak na zbyt późno czynione zamówienia przez klientów, co powoduje częstokroć brak odpowiednich maszyn na składzie. Wypłacalność klienteli nie uległa zmianie. Klienci, przyzwyczajeni do ofert zagranicznych, domagają się bardzo długich kredytów, co utrudnia w poważnym stopniu pracę polskich fabryk maszyn rolniczych. Wskutek takiej sytuacji, fabryki tego działu zmuszone były do przeprowadzenia oszczędności w kosztach własnych, które osiągnięto przez obniżenie kosztów robocizny (zarobków akordowych) i zmniejszenie pensyj urzędników. Wysiłki fabryk maszyn rolniczych w sprawie rozszerzenia czynności eksportowych nie dały narazie poważniejszych wyników.

Fabryki budowy parowozów utrzymały stan zatrudnienia bez zmiany. Zamówienia rządowe wprawdzie zmniejszone, i kilka dość poważnych dostaw z zagranicy pozwalają na względnie dostateczne zatrudnienie do końca bieżącego roku budżetowego. Również fabryki wagonów kolejowych utrzymały swój stan zatrudnienia na wysokości poprzedniego miesiąca. I tutaj jednak napływ zamówień rządowych nie osiągnął wysokości z lat poprzednich, to też, chociaż posiadają one pracę na cały okres budżetowy, nie mogą jednak wyzyskać w pełni zdolności produkcyjnej. Stan zatrudnienia wynosi około 60 proc. stanu z roku 1929.

Zupełnie niepomyślnie przedstawia się sytuacja w dziale budowy wagonów tramwajowych. Napływ zamówień jest bardzo mały i niewystarczający.

W dziale fabryk obrabiarek nastąpiło nieznaczne ożywienie, co zawdzięczać należy, obok zamówień, otrzymanych od rządu, również zamówieniom z zagranicy.

W fabrykach maszyn włókienniczych sytuacja jest dość niejednolita. W fabrykach okręgu bielskiego nastąpiło dalsze zmniejszenie się zamówień i stanu zatrudnienia, w okręgu łódzkim zaobserwowano ożywienie, co przypisać należy uzyskaniu przez przemysł włókienniczy okręgu łódzkiego nowych zleceń eksportowych.

W dziale fabryk silników spalinowych, stan zatrudnienia utrzymał się na poziomie sierpnia.

W fabrykach maszyn parowych sytuacja bez zmiany, przy niezbyt zadowalającym stanie zleceń.

W fabrykach pomp i kompresorów poziom zatrudnienia jest bardzo niekorzystny, napływ zaś zamówień nie pozwala się spodziewać poprawy w najbliższym okresie.

W wytwórniach wag, narzędzi precyzyjnych stan zatrudnienia jest obecnie zadowalający. Natomiast zmniejszył się stan zatrudnienia w fabrykach budujących mosty, w fabrykach konstrukcyj żelaznych, w wytwórniach śrub i nitów, gwoździ i drutu, wyrobów masowych kutych i prasowych i w odlewniach maszynowych.

W odlewniach handlowych sytuacja jest względnie dobra. Porównując stan zatrudnienia odlewni handlowych w roku bieżącym z rokiem 1929, widzimy wzrost zatrudnienia o 5 proc. W dziale odlewni, wyrabiających odlewy ogrzewalne, sytuacja jest bardzo niepewna. Lekkie, niezbyt oczekiwane ożywienie wykazały fabryki montażowe samochodów. Przypisać to należy żniwom i zakupom ze strony ziemian. Warunki sprzedaży dogodne; terminy płatności sięgają 30 miesięcy.

SYTUACJA NA RYNKU ŻELAZA.

Sytuacja na rynku żelaza, uzależniona przedewszystkiem od przebiegu sezonu budowlanego, nie przedstawiała się ostatnio świetnie. Zapotrzebowanie klienteli było na rynku tym minimalne. Ceny żelaza, naskutek porozumienia hurtowników żelaza, nie ulegają żadnym prawie wahaniom i kształtują się w granicach notowanych zupełnie bez zmiany. Zaznaczyć należy, iż ceny żelaza sprowadzanego z hut są już do tego stopnia niskie, iż o dalszej zniżce, niebacząc nawet na niepomyślne kształtowanie się konjunktury, nie nie może być mowy. Jedynie przy sprzedaży żelaza składowego, to znaczy znajdującego się na składzie u hurtowników, uzyskują sprzedawcy zarobek dość dobry, bo dochodzący do 15 a nawet do 20 proc.

Horoskopy na przyszłość w branży żelaznej, analogicznie do innych branż budowlanych, uzależnione są w pierwszym rzędzie od tego, jak ukształtuje się sytuacja w przyszłym sezonie budowlanym.

PRACE NAD ORGANIZACJĄ RYNKU ŻELAZA W POLSCE.

W dniu 30. ub. m. odbyło się w Katowicach wspólne posiedzenie Syndykatu Polskich Hut Żelaznych z Radą Centrali Hurtowników Żelaza, na którem poruszano wiele aktualnych zagadnień z dziedziny polityki sprzedaży. Między innemi ustalono granicę między rejonami centralnym a katowickim i powzięto doniosłe uchwały, dotyczące ujednostajnienia kalkulacji cen składowych we wszystkich rejonach, w szczególności zaś w miejscowościach granicznych między rejonami.

Powzięto ponadto zasadniczą uchwałę, że sposób obliczania cen żelaza formowego i betonowego winien być ujednostajniony dla całego obszaru Państwa Polskiego wraz z w. m. Gdańskiem. Również sposób obliczania wagi powyższych materjałów winien być jednolity dla całego Państwa. Ponieważ jednak przeprowadzenie powyższych zasad wymaga szczegółowych prac przygotowawczych, celem ustalenia jednolitych tabel obliczeniowych, uchwalono, że poszczególne Związki Hurtowników Żelaza przedstawią Syndykatowi jak najrychlej propozycje i wnioski w tej sprawie, poczem będzie ona ostatecznie zdecydowana tak, aby od 1 stycznia 1931 roku nowe zasady mogły być wprowadzone w życie.

Poza tem omawiano sprawę obliczania cen przy dostawach tranzytowych oraz obsługiwania kupców III kategorji w miejscowościach, w których znajdują się składy hurtowników I kategorji.

O ODNOWIENIE KARTELU STALOWEGO.

PAT donosi z Paryża, że rokowania dotyczące odnowienia międzynarodowego porozumienia producentów stali dotychczas jeszcze nie dały rezultatów. Narady będą jeszcze wznowione.

ZJAZD DELEGATÓW POLSKICH ZRZESZEŃ TECHNICZNYCH.

W dniach 25. i 26. bm. odbył się we Lwowie XII. Zjazd Delegatów Polskich Zrzeszeń Technicznych. Przedmiotem obrad była m. i. sprawa mieszkaniowa, sprawa węglowa, uregulowanie ruchu samochodowego, utworzenie Izb Inżynierskich itd. W programie przewidziane było zwiedzenie osobliwości miasta Lwowa, przyjęcie u Prezydenta Miasta pana Brzozowskiego, wycieczka do Mościc dla zwiedzania Państwowej Fabryki Związków Azotowych.

KARTEL CYNKOWY.

W dniu 22. b. m. rozpoczęły się w Paryżu rokowania w sprawie odnowienia Kartelu Cynkowego. Rokowania będą prowadzone na tej podstawie, że z dniem 1 stycznia 1931 r. produkcja europejska zostanie zredukowana o 30 proc., o ile produkcja amerykańska obniży się o 15 proc.

Z SYNDYKATU LIN DRUCIANYCH.

(w) Sfery miarodajne zaprzeczają pogłosce, jakoby Zjednoczenie Fabryk Lin Drucianych miało być rozwiązane. W dniu 23. bm. odbyło się w Warszawie posiedzenie Syndykatu w sprawie przedłużenia istnienia organizacji na dalsze 5 lat.

Z RADY ZWIĄZKU POLSKICH HUT ŻELAZNYCH.

(w) W ostatnich dniach odbyło się w Warszawie posiedzenie Rady Związku Polskich Hut Żelaznych przy udziale wszystkich członków Rady z b. ministrem Kiedroniem na czele.

FRANCUSKO-NIEMIECKIE POROZUMIENIE W DZIEDZINIE RUR.

„Frankfurter Ztg." donosi z Essen, iż w Paryżu powstała instytucja p. n. „Compagnie Internationale des Canalisations", będąca wspólną emanacją „Ruhrgas A. G." w Essen i „Société d'Entreprises des Canalisations" w Paryżu. Obie firmy uczestniczą w jednakowych rozmiarach w tem nowem przedsiębiorstwie, którego celem ma być budowa przewodów rurowych w całym świecie. Sprawa ta jest dla nas o tyle interesującą, że, wedle informacyj wspomnianego pisma, pozostaje ona w ścisłym związku z projektami szerokiej rozbudowy systemu rurowych przewodów gazowych na Polskim Śląsku.

ŚWIATOWA PRODUKCJA ALUMINJOWA W 1929 ROKU.

W 1929 r. wyprodukowano w świecie 264.400 ton aluminjum, czyli o 21.200 ton więcej aniżeli w 1928 roku.

DALSZY SPADEK PLATYNY.

Po krótkiem zahamowaniu się spadku ceny platyny — obecnie znów nastąpiło dalsze załamanie się tejże. Dalszy spadek platyny spowodowany został wiadomością, jaką otrzymał Londyn z Południowej Afryki, iż tegoroczna produkcja platyny wynosić będzie ca. 50.000 uncyj w stosunku do 22.000 uncyj w roku ubiegłym.

Wobec powyższego oraz w związku z powiększoną produkcją rosyjską śmiało spodziewać się można dalszego spadku ceny platyny, która obecnie w Londynie notuje 8 f. szt.

W związku z powyższem należy być ostrożnym przy skupowaniu starej platyny i odpadków tejże.

Nasz system

SPRĘŻYSTYCH PRZEWODÓW PAROWYCH

oparty na zastosowaniu **RUR FALISTYCH** inż. W. Maciejewskiego i wypróbowany w całej Europie,

zabezpiecza

bezwzględnie jednakową grubość ścianki wszystkich giętych miejsc rur oraz **znaczne zwiększenie elastyczności** całego przewodu, dzięki czemu osiąga się zabezpieczenie połączeń kryzowych od szkodliwych napięć, które obluzowują kryzy i powodują nieszczelności.

Dzięki tym zaletom nasze przewody rurowe do wysokich ciśnień pary przegrzanej są

NAJEKONOMICZNIEJSZE
NAJTRWALSZE I
NAJBEZPIECZNIEJSZE

w zastosowaniu praktycznem.

Projekty całkowitych przewodów rurowych oraz kosztorysy i oferty wykonywa i dostarcza

FABRYKA PRZEWODÓW RUROWYCH „COMPENSATOR" W. MACIEJEWSKI i S-ka
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Warszawa — Wola, ul. św. Stanisława nr. 1/3

Adres telegraficzny: COMPENSATOR — WARSZAWA. Telefony: W. Handl. — 1872, W. Techn. — 33465

Przedstawiciel na Zachodnią Polskę:

inż. Rudolf Michalik, Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 11a — 4 wejście

9244

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.
Telefony: 41-16 i 50-16
Adres telegraficzny: „Technohandel"

Jeneralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:
„Berson" Polska Fabryka Wyrobów Gumowych S. z o. p. w Krakowie,
Włocławska Fabryka Drutu dawn. **C. Klauke Sp. Akc. we Włocławku**
O. E. Dominik Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin we Włocławku

7281w Posiada na składzie: 5596

Pasy skórzane, z sierści wielbłądziej, konopne i bawełniane.

Płyty uszczelniające org. „Klingerit", Laserit, azbestowe i gumowe.

Szczeliwo konopne, bawełniane, azbestowe, talkowe i gumowe.

Węże gumowe tłoczące, spiralowe, do pary, parciane i parciane wewnątrz gumowe, wszelkich wymiarów.

Armatura do pary, wody i gazu.

Szkła wodowskazowe rurkowe org. „Klingera" i wazowe do oliwiarek kroplowych.

Smarownice różnych typów

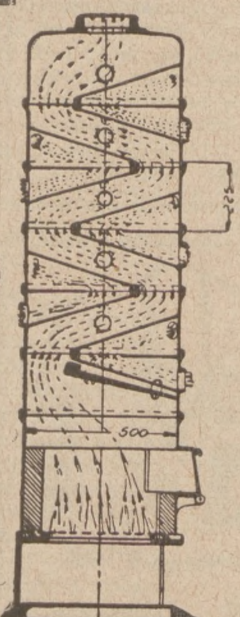
Manometry oraz

Korki kontrolne.

Wełna oraz **Ścierki** do czyszczenia maszyn

Cyna angielska i do lutowania. Metal biały łożyskowy
Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach
oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni gorzelni, browarów i fabryk.

Nadzwyczaj ekonomiczne

żeliwne

piece cyrkulacyjne

do ogrzewania hal warsztatowych i innych większych pomieszczeń

dostarcza

Tow. Akc. „WIEPOFANA"

WIELKOPOLSKA ODLEWNIA
FABRYKA NARZĘDZI i MASZYN
POZNAŃ

ul. Dąbrowskiego 81, telefon 61-56

9324

Kronika gospodarcza

TYDZIEŃ SAMOWYSTARCZALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

Liga Samowystarczalności Gospodarczej dorocznym zwyczajem zorganizowała w czasie od 25 października do 2 listopada r. b. „Tydzień samowystarczalności gospodarczej", mający na celu propagandę wyrobów krajowych wśród szerokich mas konsumentów.

TYLKO 2½-MIESIĘCZNE WEKSLE

przyjmować będzie Bank Polski do redyskonta

Wszystkie instytucje finansowe w Polsce otrzymały w dniu 25. bm. okólnik Dyrekcji Banku Polskiego, w myśl którego wprowadzono w życie znaczne ograniczenia w redyskoncie weksli. Ograniczenia te polegają na tem, że odtąd redyskontowane będą jedynie weksle z terminem nie dłuższym jak 75 dni (2 i pół miesiąca). Dotychczas — jak wiadomo — Bank Polski redyskontował weksle z terminem 3-miesięcznym. Poza wprowadzoną niedawno podwyżką stopy dyskontowej, zarządzone obecnie skrócenie terminu weksli dyskontowanych jest inowacją sięgającą głęboko w życie gospodarcze kraju.

Z punktu widzenia interesów Banku Polskiego jest ono aż nadto uzasadnione silnym odpływem walut z zapasów banku i wzrostem natychmiast płatnych zobowiązań. Życie gospodarcze jednak przechodzące obecnie dotkliwy kryzys, odczuje to jako nowe, poważne utrudnienie.

BANKI ŚLĄSKIE ZA WEKSLEM 3-MIESIĘCZNYM.

Na odbytym w dniu 24. b. m. zebraniu Związku Banków Województwa Śląskiego uchwalono, że banki zrzeszone w Związku, począwszy od 5 listopada 1930 r., przyjmować będą od swej klienteli do dyskonta takie weksle, których termin płatności nie przekracza 3 miesięcy.

Zarządzenie to, idące zresztą po myśli intencji Banku Polskiego, przyczyni się niewątpliwie do uregulowania obiegu wekslowego na Śląsku.

AMORTYZACJA 4-PROC. PREMJOWEJ POŻYCZKI INWESTYCYJNEJ.

Do dnia 1. 10. rb. zamortyzowanych zostało 500 seryj 4-proc. premjowej pożyczki inwestycyjnej w ilości 25.000 sztuk obligacyj na sumę 2.500 tys. w złocie, oraz zgodnie z planem losowania — premji wylosowanych tejże pożyczki na sumę 618.500 zł. w złocie.

FAŁSZYWY KIERUNEK ROZWOJU HANDLU W GDYNI.

Z Gdyni piszą nam:

W roku 1924 Gdynia posiadała 10 przedsiębiorstw handlowych i 19 przemysłowych, dziś istnieje w Gdyni 280 przedsiębiorstw prywatnych przemysłowych i 364 handlowych, przyczem wśród tych ostatnich znajdujemy 15 przedsiębiorstw handlu hurtowego, 9 hoteli, 28 restauracyj, 8 kawiarni, 5 cukierni, 9 aptek, 3 księgarnie.

Poza tem działa w Gdyni 16 przedsiębiorstw spedycyjnych i 14 maklerskich. Konstatując niezmiernie szybki rozwój gospodarczy Gdyni, zaznaczyć jednocześnie trzeba, że istnieje tam nadmiernie duża ilość drobnych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych w stosunku do liczby ludności w Gdyni. Świadczy to o istnieniu w pewnej mierze przesadnej dążności w kierunku Gdyni drobnego kupiectwa i drobnych przedsiębiorstw przemysłowych.

Ponadto trzeba zauważyć, że większą ilość mieszkańców Gdyni stanowią robotnicy, których rodziny znajdują się poza Gdynią. Wyjeżdżając do rodzin, robotnicy zazwyczaj zaopatrują się w miejscu zamieszkania rodzin w tańsze produkty żywnościowe. To też naogół liczne przedsiębiorstwa handlowe, zwłaszcza drobne, nie prosperują pomyślnie.

Należy do Gdyni skierować przedewszystkiem większe kupiectwo, zasobne w kapitał obrotowy, które mogłoby z czasem wziąć udział w handlu zamorskim, opierając swoje transakcje handlowe na zapleczu portowem, zaś powstrzymać napływ drobnego kupiectwa, które nie znajduje odpowiedniego zarobku, a które wypacza normalną jej strukturę gospodarczą.

ZJAZDY PRZEMYSŁOWCÓW I KUPCÓW PAPIERNICZO-PRZEMYSŁOWYCH.

Unormowanie warunków dla hurtu i detalu.

Ciężka sytuacja branży piśmienniczo-papierniczej zmusiła przedstawicieli tej gałęzi przemysłu i handlu do porozumienia się celem złagodzenia kryzysu przez lepsze ułożenie wzajemnych stosunków. Z tej inicjatywy powstał Ogólnopolski Związek Przemysłu i Handlu Branży Piśmienniczo - Papierniczej. Komisja Organizacyjna tego związku zwołała na 21. bm. pierwszy Zjazd wszystkich wytwórców piśmienniczo-papierniczych, a na 22. bm. Zjazd hurtowników tej branży.

Zjazdy te mają na celu rozpatrzenie i zatwierdzenie dotychczasowych prac i zamierzeń Komisji Organizacyjnej Związku i omówienie dalszej akcji, zmierzającej do unormowania stosunków w tej branży. Na zjeździe tym załatwiona ma być też formalnie sprawa przystąpienia do Związku.

Kolejno, w dniu 23. bm. odbędzie się zebranie kupców detalistów dla omówienia technik realizacji zasad, ustalonych przez Związek.

OGRANICZENIE PRODUKCJI W POLSCE I W ŚWIECIE.

W przemówieniu dyr. Andrzeja Wierzbickiego, wygłoszonem na Kongresie Izb Przemysłowo-Handlowych we Lwowie, ogromnie ciekawy jest jeden z ustępów, dotyczący skurczenia się produkcji w Polsce, w porównaniu z kryzysem w świecie.

Oto według słów dyr. Wierzbickiego skurczenie się produkcji światowej wynosi 10 procent (w ciągu roku zeszłego, mianowicie od stycznia 1929 do stycznia rb.). W Polsce w tym czasie skurczenie się produkcji wynosi średnio 25 proc., a więc dwa i pół razy więcej. Poszczególne gałęzie przemysłu polskiego dotknięte zostały jeszcze silniej.

Zmniejszenie się produkcji wynosi: w przemyśle włókienniczym o 40 proc., w przemyśle budowlanym o 33 proc., w przemyśle metalowym i maszynowym o 29 proc., w przemyśle hutniczym o 28 proc., w przemyśle mineralnym o 26 proc., w przemyśle węglowym o 22 proc., w przemyśle drzewnym o 17 proc., w przemyśle odzieżowym o 15 pr. c.

1½ MILJARDA FRANKÓW POŻYCZA FRANCJA JUGOSŁAWJI.

Dzienniki donoszą, że wielkie konsorcjum francuskie, na którego czele stoi Credit Lyonnais, Banque de France et de Pays Bas, następnie firma Schneider-Creuzot i Loucheur, ofiarowało Jugosławji pożyczkę w wysokości 1 i pół miljarda franków francuskich (około pół miljarda złotych), celem budowy kolei jugosłowiańskich.

Warunki są nader korzystne. Kurs emisyjny niema być niższy od 95, stopa procentowa ma wynosić 5.5 proc. od sta. Jugosławja musi się jednak zobowiązać do zakupienia całego materjału budowlanego we Francji. Rząd jugosłowiański rozważa obecnie tę ofertę.

WZROST BEZROBOCIA W NIEMCZECH.

Według urzędowych doniesień liczba bezrobotnych w Niemczech wynosi 3.116 tysięcy osób, co stanowi wzrost o 112 tysięcy osób w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, zaś od dnia 15 września wzrost bezrobotnych wyniósł 133 tys. osób.

UPADŁOŚCI W PRUSACH WSCHODNICH.

Do licznych bankructw w Prusach Wschodnich, które w ostatnich miesiącach są jakby zjawiskiem codziennem, dochodzi obecnie bankructwo dwóch towarzystw żeglugowych, a mianowicie „Tilsiter Dampf r-Verein A. G." w Królewcu, oraz „Ostdeutsche Dampfschifffahrts-Ges. m. b. H." w Tylży.

Wspomniane towarzystwa należą do jednych i tych samych właścicieli, stanowiąc największe przedsiębiorstwa dla żeglugi śródlądowej w Prusach Wschodnich. Utrzymywały one regularną komunikację pomiędzy Królewcem a Tylżą, Wełtawą, Kłajpedą i Gdańskiem, oraz pomiędzy Tylżą—Gdańskiem i Tylżą—Tawellningken (Prusy Wschodnie).

Przed wojną oba przedsiębiorstwa prosperowały bardzo dobrze. W okresie powojennym położenie towarzystw coraz bardziej pogarszało się wskutek zmniejszenia się liczby transportów. Przyczyny tego szukać należy w ogólnem pogorszeniu się sytuacji gospodarczej Prus Wschodnich po wojnie, a przedewszystkiem w fakcie zamknięcia spławu na Niemnie.

WSPÓŁPRACA NIEMIECKO-SZWEDZKO-AMERYKAŃSKA.

W tych dniach przybyć ma do Berlina inż. Ivar Kreuger, znany potentat zapałczany, wraz z dwoma dyrektorami szwedzkiej firmy elektrycznej „Ericsson Aktienbolaget". Inż. Kreuger przybywa do Niemiec w celu zorganizowania pewnej ściślejszej współpracy między szwedzkim przemysłem a firmą „Siemens u. Halske" w Berlinie oraz amerykańskim „Western Electric Company".

PIĘCIODNIOWY TYDZIEŃ PRACY W AMERYCE.

Sprawa skrócenia tygodnia pracy do 5 dni rozwija się według opinji fachowej amerykańskiej w Stanach Zjedn. Am. Półn. bardzo pomyślnie. Około pół miljona pracowników korzysta z nowej normy pracy. Reforma ta osiągnęła najlepsze wyniki w przemyśle metalowym, graficznym i w zawodzie malarzy i dekoratorów, nie wywołując zniżki zarobków. Władze stanowe i centralne współpracują bardzo poważnie w tej akcji, ogłaszając komunikaty o jej przebiegu. Jeden z ostatnich komunikatów podaje, że zastosowanie skróconego tygodnia pracy w przemyśle włókienniczym jest kwestją najbliższej przyszłości.

TORUŃSKA FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

FR. STREHLAU i S-KA

T. Z O. P.

TORUŃ

Rabiańska 4 — Tel. 188

Wyrabia specjalne artykuły budowlane i to:

- Rynny spadziste z blachy cynk we wszelkich rozmiarach
- Rynny dachowe półokrągłe we wszelkich przykrojach
- Szele do rur czarne i ocynk.
- Szele trapsowe do syfonu
- Rynnelsy każdego gatunku
- Haki dachowe pocynkowane
- Okna dachowe pocynkowane
- Wiadra do smoły
- Rury spłuczkowe
- Kolana pojedyńcze do rur
- Szele do rur spłuczkowych
- Szele połączające do rur „Saxionia"
- Prysznice do pieców kąpielowych
- Rury prze'ewowe do wanien kąpielowych
- Kule cynkowe od 10-50 cm ∅
- Gwoździe papowe pocynkow.
- Puchaki kute, silne
- Kapy wypukłe z blachy cynk.
- Kołnierzyki do nalutowania na rynny
- Motki z twardego drzewa
- Kolby do lutowania
- Cyna do lutowania
- Rozety do kurków
- Pływaki do skrzynek klozet.

TOKARNIA METALI i SZLIFIERNIA

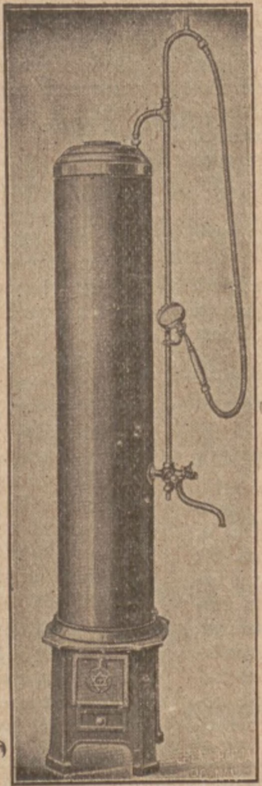
ZAKŁAD GALWANIZACYJNY

Cenniki na żądanie wysyłamy bezpłatnie.

9349

NICKELWERK Sp. Akc.

PARUSZOWICE G. ŚL.

polecają swe pierwszorzędne

Piece kąpielowe

z blachy czysto miedzianej

dostosowane do palenia węglem lub drzewem

około	12	13	14" ∅
„	315	340	365 mm ∅
„	100	120	140 ltr.

- **Deseń No. 101** brunirowane na kolor bronzowy
- **Deseń No. 102** błyszcząco klepane (młotkowane)
- **Deseń No. 103** młotkowane, kolor starej miedzi
- **Deseń No. 104** młotkowane w paskach, kolor błyszczącej miedzi
- **Deseń No. 105** z rowkami, kolor błyszczącej miedzi.

Piece te zaopatrzone są w Ia niklowane mosiężne baterje, w prostopadłą rurę odpływową i w półskośny natrysk. Na życzenie dostarcza się zamiast nieruchomego metalowego natrysku, ruchomy wąż metalowy z ręcznym natryskiem i zahaczeniem (za dopłatą).

Piece wysyła się w specjalnych skrzyniach bez zarzutu opakowane. Skrzynie przyjmuje się zpowrotem za policzeniem $^2/_3$ wartości, przy zwrocie tychże franco.

Dostawa natychmiastowa ze składnicy.

W wypadkach gdzie specjalnie zależy na taniości, służymy piecami prima lakierowanemi z płaszczem cynkowym, miedzianą rurą opałową i miedzianem dnem, z obręczą niklową środkowo-czołową.

Wszelkie zapytania załatwiamy bezpośrednio. 8667

A. ZWIERZCHOWSKI i S-KA

POZNAŃ, PODGÓRNA 10a

Adres telegr.: „Linodrut". Telefon nr. 4007

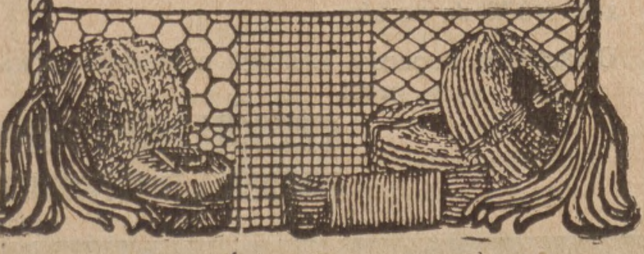
FABRYKA w CZERWONAKU

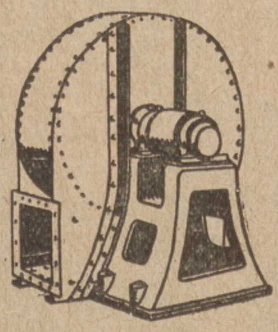
PRZEDSTAWICIELE:

w Gdańsku (Oliwa): Eugen Petrusz
w Gdyni: K. Budrewicz i St. Wirpsza
w Katowicach: J. N. Zwierzchowski, ulica Kochanowskiego 4.

Poleca własne wyroby ze staranną obsługą:

- **LINY** konopne, wszelkie wyroby powroźnicze.
- **SZNURY,** szpagaty, siecie do ryb, siecie do gry i sportów.
- **LINY** druciane, żelazne i stalowe, specjalnie liny do pługów parowych, liny miedziane do gromochronów i inne.
- **DRUTY** żelazne cienkie do 0,1 mm, druty kolczaste.
- **SIATKI** czworokątne surowe i ocynkowane.
- **SIATKI** sześćkątne w ogniu ocynkowane.
- **TKANINY** metalowe surowe, lakierowane, ocynkowane, miedziane, mosiężne i t. p 9308

Wentylatory

na każde ciśnienie i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych

Katowice-Załęże. 3296

Przy wszelkich korespondencjach

prosimy powoływać się na

„Rynek Metalowy i Maszynowy"

Rozporządzenia — Sprawy celne

ROZPORZĄDZENIA Z MOCĄ USTAW.

(w) Z początkiem listopada rb. zostanie ostatecznie ustalone, które projekty rozporządzeń p. Prezydenta z mocą ustaw, zgłoszone przez poszczególne Ministerstwa, zostaną ogłoszone jako rozporządzenia z mocą ustaw. Rozporządzeń tych ma być stosunkowo niewiele.

Obecnie, do końca bieżącego miesiąca trwać będzie uzgadnianie i opinjowanie tych projektów przez poszczególne resorty Ministerstw.

O SZYBSZE DORĘCZANIE PRZESYŁEK POCZTOWYCH.

Przedstawiciele Zrzeszenia Związków Przemysłowych Zachodn. i Południowej Polski skarżyli się na audjencji u p. Ministra Poczt i Telegrafów m. in., że szczególnie na prowincji doręczanie listów, zwłaszcza ekspresowych, szwankuje. P. Minister przyrzekł szczegółowe rozpatrzenie tej sprawy.

WALKA Z NIEUCZCIWĄ KONKURENCJĄ W ZAKRESIE IMPORTU.

Dotychczasowe rozporządzenia w sprawie walki z nieuczciwą konkurencją (Dz. U. R. P. nr. 7, 1928 r. i Dz. U. R. P. nr. 50, 1929 r.) dotyczyły jedynie obrotów wewnętrznych. Przepisy te nakazują oznaczanie niektórych towarów krajowych w wewnętrznym handlu detalicznym, celem zapobieżenia podawaniu klientom towaru krajowego za zagraniczny. Ten nienormalny stan rzeczy nie został jednak całkowicie usunięty, gdyż wspomnianemi rozporządzeniami nie są objęte towary zagraniczne importowane, wskutek czego mogą one być nadal fałszywie znakowane co do krajów pochodzenia. Otóż opracowany już został projekt rozszerzenia owych przepisów o znakowaniu również na towary importowane, tak, że towary krajowe, jak i zagraniczne podlegać mają przepisom jednakowym.

PRACE NAD NOWĄ USTAWĄ CELNĄ.

W ostatnich dniach odbyły się w Ministerstwie Skarbu dalsze posiedzenia Komisji do opracowania projektu nowej ustawy celnej. Posiedzenia prowadził przewodniczący Komisji, prezes Dyrekcji Ceł w Poznaniu p. Stefan Radwański. Przedmiotem narad były szczegółowe przepisy o postępowaniu z towarem, przewożonym za pośrednictwem kolei państwowych. Unormowano zasady odpowiedzialności za cło. Kwestię, kto ma obowiązek i prawo do zgłaszania towaru do clenia i cały szereg spraw pierwszorzędnej wagi. Jeśli prace Komisji pójdą w dotychczasowem tempie, jest nadzieja, że projekt ustawy będzie gotów jeszcze w ciągu b. r. i już z początkiem przyszłego roku będzie mógł być oddany pod dyskusję.

DOWCIPNY PRZEPIS CELNY.

Persja podaje ciekawy przepis celny, bardzo upraszczający procedurę.

Cła liczone są tam w pewnym procencie od wartości towaru. Cło takie pobierają i inne kraje, którym wielki kłopot zawsze sprawia, ile naprawdę wart jest towar, oddany do oclenia. Wiadomo bowiem, że nawet najprzyzwoitsi ludzie odnoszą się do celników źle i w deklaracjach swoich chętnie podają cenę niższą towaru, byle płacić niższe cło.

W Persji tego kłopotu niema. Jeżeli celnikowi się wydaje, że podano cenę za niską, urząd celny kupuje towar po podanej mu cenie i sam go sprzedaje z zyskiem.

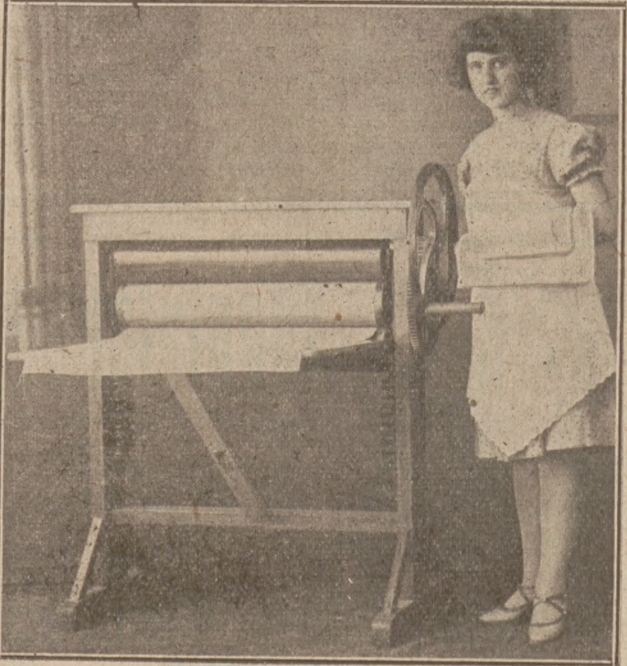
Dlatego w Persji ludzie chętnie płacą wysokie cło.

NIEMCY ODCZUWAJĄ SKUTKI WOJNY CELNEJ Z POLSKĄ.

Niewiele, ale jednak jeszcze dość dużo jest takich, którzy narzekając na sytuację gospodarczą w Polsce, twierdzą, że w Niemczech jest lepiej.

Tymczasem w Niemczech jest sytuacja gorsza, niż sobie zdają z tego sprawę szerokie masy. W jednej tylko gałęzi przemysłu, mianowicie w budowie parowozów, spadek produkcji doszedł do 75 proc. Koleje Rzeszy zmuszone będą w przyszłym roku zredukować swoje zamówienia z 1200 na 300 lokomotyw. Wiele fabryk ulegnie zamknięciu, gdyż z powodu małych zamówień produkcja staje się deficytową.

Niekorzystnie na sytuację gospodarczą wpłynęła również wojna celna z Polską, która spowodowała podwyższenie cen środków żywności.

Magle domowe
wszelkie wyroby drzewne kuchenne
poleca 9381
A. Koszewski, Poznań
Stary Rynek 61
Fabryka i Hurtownia Wyrobów Drzewnych i Metalowych

UWAGA!
Nowootwarty Warsztat Mechaniczny w Pobiedziskach
wykonuje następujące wyroby metalowe po cenach konkurencyjnych:
LICZBY do wpalania w drzewie i rogu, STEMPLE dla browarów i do wpalania na skrzyniach żelazne i miedziane, ZASUWKI mechanicznie wykonane, HAKI do ław stolarskich z żelaza kutego, SZCZĘKI do gwintowania, TĄCZKI żelazne, WÓZKI do worków
O łaskawe poparcie naszego przedsiębiorstwa prosi
CZEKALSKI i S-ka
POBIEDZISKA, Trakt Poznański
9395

CEGIELSKIEGO

LOKOMOBILE
PRZEMYSŁOWE
DO 350 KM.

Są drogowskazem ekonomicznej eksploatacji i niezawodności ruchu!

H. CEGIELSKI
SP. AKC. W POZNANIU.

9110

Bracia Lilpop Szulc i S-ka

Sp. z ogr. odp.

dawniej SIEREDZKI & SZULC

Centrala Maszyn i Narzędzi

Rok założenia 1904

Telefon 3450 **Poznań, Św. Marcin 43** Telefon 3480

Polecają do natychmiastowej dostawy ze składu: Obrabiarki do drzewa i metalu. Maszyny blacharskie. Nożyce i dziurkacze do blachy. Narzędzia pneumatyczne. Pilniki krajowe i zagraniczne. Wszelkie narzędzia Łożyska kulkowe i samosmarujące oraz wszelkie części transmisyjne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Tarcze i wyroby szmerglowe, krajowe i zagraniczne. Artykuły techniczne. Aparaty do spawania. Stal do różnych celów 8414

Wszelkie piły do drzewa wyrobu Friedenshütte

Rury gazowe i kotłowe. Oryginalne szwajcarskie łączniki marki + GF +. Armatury, artykuły instalacyjne, śruby i nakrętki

Kierownictwo fachowe.

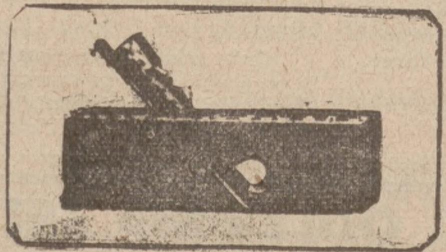
Usługa sprawna **Ceny umiarkowane**

FABR. NARZĘDZI STOL.

A. WARDZIŃSKI

NAKŁO N. NOTECIĄ

Telefon 54. Adres telegraf.: Wardziński Nakło n. N.

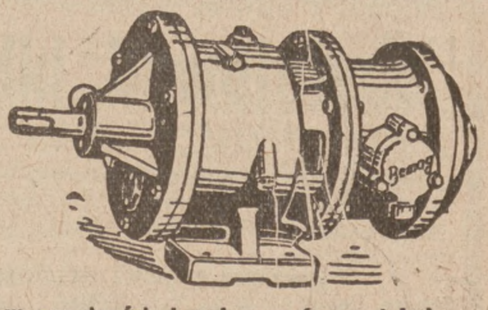

Wykonuje narzędzia i warsztaty dla stolarzy, bednarzy, kołodziei, cieśli i wogóle dla przemysłu drzewnego

Wyroby moje zostały na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu
złotym medalem
i przez Ministerstwo dla Przemysłu i Handlu
srebrnym medalem
państwowym odznaczone.

8503m 8410

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko napędy redukcyjne „BEMAG"

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Załęże

Zastępstwo i skład fabryk J. SCHMID-ROOST A. G. Oerlikon-Zurych

ŁOŻYSKA KULKOWE

do samochodów, traktorów, transmisyj, maszyn i wozów tramwajowych, polecają

DAMIC & SZULC

Artykuły techniczne 6710

Pl. 23. Stycznia 7 - **Grudziądz** - Telefon nr. 24

Sprawy podatkowe

PROBLEM REORGANIZACJI SYSTEMU PODATKOWEGO.

Sfery kupieckie przeciw podatkowi obrotow.

Jak nas informują z miejscowych organizacyj kupieckich — sfery gospodarcze czynią starania w Ministerstwie Skarbu o wprowadzenie reformy w systemie ściągania podatku obrotowego.

Zdaniem sfer kupieckich — państwowy podatek obrotowy winien być wyeliminowany z pobieranych podatków, z tego przedewszystkiem względu, iż silnie godzi w podstawy handlu i przemysłu, podrażając w sposób nadmierny ceny produktów przez podrożenie kosztów produkcji. W stworzonych od paru ostatnich lat warunkach wprowadzenie zmian przez obniżenie tego podatku, aż do zupełnego zniesienia, co jest konieczne ze względu na ciężkie warunki konkurencyjne, oraz odnośne prace władz ustawodawcz. były uniemożliwione, wobec czego rząd winien skorzystać — zdaniem sfer kupieckich — z przywileju, przysługującego mu w okresie rozwiązania sejmu i odnośne rozporządzenia opracować, wprowadzając je w życie w drodze dekretu.

Jak się dowiadujemy, w sferach kupieckich panuje opinja, że niewprowadzenie stopniowych coraz dalszych ulg w podatku obrotowym, aż do zupełnego zlikwidowania tego podatku, doprowadzi do zniszczenia eksportu polskiego szeregu artykułów.

WYMIAR PODATKU PRZEMYSŁOWEGO.

Centralny Związek Przemysłowców we Lwowie zwrócił się do Izby Skarbowej we Lwowie o pouczenie urzędów skarbowych, aby udzielały płatnikom informacyj o podstawach wymiaru podatku przemysłowego. Izba Skarbowa uwzględniła ten wniosek i wydała urzędom skarbowym żądane pouczenie.

Eksport — Import

SPIS IZB HANDLOWYCH POLSKO-ZAGRANICZNYCH W KRAJU I ZAGRANICĄ.

W kraju.

Izba Handlowa Polsko-Francuska w Warszawie, ul. Szkolna 10.
Polsko-Belgijska w Warszawie, Al. Jerozolimskie 26.
Polsko-Italska w Warszawie, Wierzbowa 11.
Polsko-Austrjacka w Warszawie, Elektoralna 2
Polsko-Węgierska w Warszawie, ul. Ludna 9.
Polsko-Grecka w Warszawie, ul. Foksal 17.
Polsko-Amerykańska w Warszawie, N. Świat.
Polsko-Łacińsko-Amerykańska w Warszawie, Hortensja 6.
Polsko-Rumuńska w Warszawie, Matejki 4 m. 6.
Polsko-Brazylijska w Warszawie, Zgoda m. 19
Polsko-Angielska w Warszawie, Marszałkowska 154.
Polsko-Egipska w Warszawie, Miodowa 7 (Inst. Wschodni).
Polsko-Japońska w Warszawie, Karowa 31.
Izba Handlowo-Przemysłowa Polsko-Palestyńska w Warszawie, Długa 50.
Polska Izba Handlowa dla Bliskiego Wschodu w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska 27.
Izba Handlowa Polski i Z. S. S. R. w Warszawie, Zgoda 7.

Zagranicą:

1. Chicago Polish Chamber of Commerce. Polska Izba Handlowa w Chicago, 180—05 Ashland Avenue, Chicago, Ill.
2. Amerykańsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa w New Yorku. American-Polish Chamber of Commerce and Industry in The United States Inc. New York City 953, Third Avenue.
3. The London Chamber of Commerce Polish Section, London, E. C. 4 1—3 Oxford Court. Londyńska Izba Handlowa, Sekcja Polska.
4. Izba Handlowa Belgijsko-Polska. Chambre de Commerce Belgo-Polonaise, Bruxelles, Rue Ducale 33.
5. Izba Handlowa Bułgarsko-Polska w Sofji (Bułgarja).
6. Izba Handlowa Francusko-Polska. Chambre de Commerce Franco-Polonaise, Paris, 5 rue Godot de Mauroy (Francja).
7. Izba Handlowa Grecko-Polska. Chambre de Commerce Greco-Polonaise, Athenes, Stadion 9 (Grecja).
8. Łotewsko-Polska Izba Handlowa, Ryga (Łotwa).
9. Estońsko-Polska Izba Handlowa, Tallin (Estonja).
10. Palestyńsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa, Tel-Aviv Boulevard Rotshild 72.
11. Svensko-Polska Handelskammaren, Stockholm (Szwecja).
12. Magyar-Lengyel Koreskedeimi Kamara, Budapest V, Akademia — U. 9. (Węgry). Węgiersko-Polska Izba Handlowa.
13. Austrjacko-Polska Izba Handlowa w Wiedniu, Wien III, Ditscheinergasse 2 (Inwalidenstrasse 9) (Austrja).
14. Chambre de Commerce Egypto-Polonaise du Caire, 22 Rue El-Manakh (Egipt). Izba Handlowa Egipsko-Polska w Kairze.
15. Polsko-Niemiecka. Deutsch-polnische Handelskammer, Breslau.

POLSKO-TURECKA WYMIANA TOWARÓW.

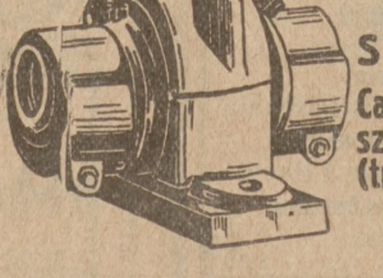
Wśród krajów Bliskiego Wschodu, z któremi Polska utrzymuje stosunki handlowe, na pierwszem miejscu pod względem wysokości obrotów stoi Egipt (z około 22 miljonami zł w 1929 r.), drugie zaś miejsce zajmuje Turcja (z 8,7 miljonami zł). Przed kilku laty Turcja stała na czele (w 1926 r. z 17,7 miljonami zł), podczas gdy Egipt zanotował 14,2. Na zmianę tę wpłynął brak traktatu handlowego między Polską a Turcją. Prócz tego wymianę towarów utrudniała niedostateczna znajomość obustronnych stosunków rynkowych w kołach polskiego i tureckiego kupiectwa oraz niepomyślne warunki komunikacyjne. Pod względem komunikacji jednak należy się spodziewać pewnej poprawy w związku z niedawno między obu krajami zawartym traktatem tranzytowym.

POLSKA MISJA EKSPORTOWA DO SKANDYNAWJI.

Izba Handl. Warszawska podaje do wiadomości interesentów obwodu, że w ciągu listopada rb. udaje się do Szwecji, Norwegji i Danji misja eksportowa pod przewodnictwem p. dr. Rogera Battagli. Misja ma mieć charakter czysto kupiecki, uczestnicy jej zatem zaopatrzeni być winni w cenniki, próbki lub modele, oraz pełnomocnictwa do zawierania transakcyj.

Osoby zainteresowane we wzięciu udziału w powyższej misji zwracać się mogą o wszelkie bliższe wyjaśnienia do p. dr. Rogera Battagli, Warszawa, Piękna 16 m. 3.

WYTWÓRNIA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA
KRAWCZYK i S-ka
W ZAWIERCIU
Własne biuro w Warszawie
ul. Krucza 16, tel. 105-17
PRZEDSTAWICIELSTWA
we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej

SPECJALNOŚĆ:
Pędnie, odlewy maszynowe i budowlane
SPRZĘGŁA CIERNE HILLA
Całkowite urządzenia do przenoszenia materjałów: przenośniki (transportery) podnośniki (elewatory) i t. d.
OKNA ŻELAZNE

? Skrzynka zapytań ?
z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 5717. firmy, wyrabiającej osie ruchome.

Nr. 5757. firmy, która dostarcza zatrzaski (zameczki) znane powszechnie a używane do jedwabnych gotowych motylków męskich.

Nr. 5761. firmy, dostarczającej guziki patentowe.

Nr. 5764. firmy, dostarczającej przedmioty biurowe z metali.

Nr. 5773. firmy, dostarczającej środki ogniochronne i konserwujące drzewo.

Nr. 5793. firmy, wyrabiającej kamienie do zapłonu motorów gazowych zwanych „Izolatorkami", „Piankami" i „Porcelankami".

Nr. 5797. firmy, która odda zastępstwo na Łotwę i Estonję na Fittinga lane rury żeliwne do wodociągów, mosiężne zatrzaski do drzwi, kłódki i zamki do mebli, prasy zapędowe Balata.

Nr. 5820. firmy, dostarczającej stojaki do wieszania łańcuchów i kłódek systemu Dulf'a.

Nr. 5841. firmy, wyrabiającej żelazka do prasowania z luźną rączką.

Nr. 5769. pewna firma w Buenos Aires szuka dostawców na żelazka do prasowania, drewniane calówki oraz wiory stalowe.

Nr. 5847. firmy, mogącej dostarczyć kompletne urządzenie do czyszczenia rur kanalizacyjnych lub potrzebne części osobno jak walce i urządzenia windowe.

Nr. 5848. firmy, wyrabiającej prasy do robienia kółek opałowych.

Nr. 5850. fabryki ocynkowanych i czarnych rur gazowych konkurencyjnie zdolnej nie należącej do kartelu, która zamierzałaby eksportować do Rumunji i gotowa byłaby oddać przedstawicielstwo pewnej firmie w Bukareszcie.

Nr. 5852. firmy, wyrabiającej ozdoby do krat grobowych w formie liści.

Nr. 5866. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu karni.

Nr. 5872. firmy, wyrabiającej przyrządy do wyciągania korzeni z ogrodu o wadze 5—10 ton.

Nr. 5876. fabryki aparatów do prania (Kompresor) i konkurencyjnych.

Nr. 5882. firmy, dostarczającej kauczuk.

Nr. 5884. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu papy dachowej.

MŁYNKI DO ŚRUTOWANIA

śrutowniki, maszyny młyńskie, młyny udarowe łopatkowe, łożyska kulkowe do maszyn młyńskich dostarcza tanio 9377

ING. PENNER, Berlin N. 20, Pankstr. 34

Oświadczenie!

Twierdzenie podróżującego firmy Fogelnest Warszawa, jakobyśmy zamierzali zlikwidować oddział fabrykacji noży kuchennych, stołowych, rzeźniczych i t. p., oraz zaofiarowali tejże firmie dotyczące urządzenie maszynowe, nazywamy — jak na to zasługuje — bezgraniczną bezczelnością. Pocieszamy tego pana oświadczeniem, że dział ten stale powiększamy i znaną naszą jakość jeszcze ulepszamy. Jeżeli ktokolwiek takim sposobem nam szkodzić zamierza, będzie mu trudno dopiąć celu, gdyż Szanowni Odbiorcy nasi zbyt dobrze poznali współpracę z naszą firmą.

Bracia Plucińscy

9357 w Poznaniu

Fabryka noży rolniczych i domowych

B. P. P. Znaki fabryczne PLUTOS

Odpadki bawełniane

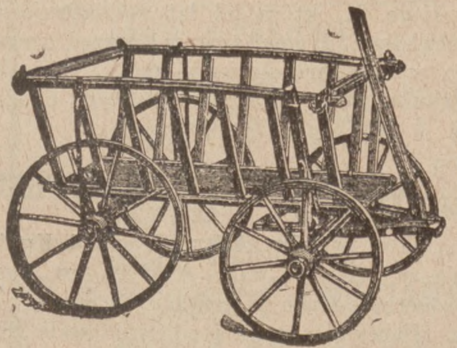
czesane białe, kolorowe w różnych gatunkach, brunatne w motkach, szmaty prane sterylizowane, ściereczki do czyszczenia maszyn, bawełnę knotową do świec, płótno do filtrowania dostarcza:

Mechaniczna Fabryka Czyściwa

Jakób Monat, Łódź,

Gdańska 138, Tel. 18836, Skrytka pocztowa 230

Dzielni zastępcy na Województwo Poznańskie i Pomorskie poszukiwani. 9316

Fabryka wyrabiająca wózki ręczno-gospodarskie, drabinkowe i skrzynkowe w wszelkich wielkościach poleca najkorzystniej

Fabryka Wózków B. Osiński

6147 Krobia, pow. Gostyń 8450

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Rozrost firmy J. Kopczyński, Fabryka pomp, Poznań, Marszałka Focha 127

Dnia 21 października br. odbyło się w Poznaniu uroczyste poświęcenie nowej odlewni żelaza. Wybudowała ją na własnych terenach fabrycznych, przy ul. Marsz. Focha nr. 127 firma J. Kopczyński i Sp. Przedsiębiorstwo to istnieje już od roku 1893 i trudni się wszelkiemi pracami wchodzącemi w zakres zaopatrzenia w wodę. Projektowania studzień i pomp na wielką wydajność wody dla zakładów przemysłowych i miast, wiercenie badawcze celem odszukania warstw wodonośnych i przeprowadzanie pompowań próbnych, studnie wiercone z przewodem lewarowym, wiercenie studzien artezyjskich z samowypływającą wodą, wykonywanie studzień murowanych, większych rozmiarów, wiercenie studzień głębokich i urządzanie w tych studniach pomp syst. Mamut, nowoczesnych pomp odśrodkowych, pionowych sprzężonych wprost z silnikiem elektrycznym i wewieszonych w rury studzienne, pomp tłokowych do napędu pasowego i ręcznego, dla przemysłu, rolnictwa, ogrodnictwa i budownictwa — to w krótkim zarysie zakres pracy przedsiębiorstwa, które obecnie należy do największych tego rodzaju w Polsce.

Równorzędnie ze studniarstwem zajmuje się firma J. Kopczyński i Sp. fabrykacją pomp różnych systemów tak ręcznych jak i do napędu pasowego. Przytem okazała ona też dużą ruchliwość robiąc stałe postępy, a obecnie już może się poszczycić poważnemi odbiorcami w całej Polsce. Podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu zainteresowanie pompami wyrobu firmy J. Kopczyński i Sp. było duże, a nawet sfery zagraniczne zwróciły uwagę co dowodzi, że nadsyłają zapytania, szukając kontaktu z firmą.

Uzyskanie dobrych odlewów pompowych, które muszą być specjalnie wyborowego gatunku, dotychczas nastręczało dużo trudności i to właśnie było powodem, że firma przystąpiła do wybudowania własnej odlewni żelaza.

Odlewnia tego rodzaju przeznaczona do specjalnego celu, pod bezpośrednim nadzorem zainteresowanej fabryki, która przy doborze odpowiedniej surówki, jest w możności wykonywać odlewy takiego gatunku, które znacznie wpłyną na polepszenie jakości pomp. Pierwsze odlewy pokazały celowość postępowania firmy J. Kopczyński i Sp., gdyż odlewy wypadły bardzo dobrze i w zupełności potwierdziły pokładane nadzieje.

Dla bliższego zapoznania Szan. Czytelników naszych z historją powstania i rozwoju tegoż przedsiębiorstwa wspomnieć wypada, że założone ono zostało w roku 1883 przez p. J. Kopczyńskiego w Bąkowie pod Wyrzyskiem, który w roku 1906 przeniósł je do Poznania, gdzie znajdowało się ono przy ul. Półwiejskiej 20. Placówka ta oparta o praktykę i szerokie doświadczenie fachowe i w wyniku niestrudzonych zabiegów rozrastała się stale, tak, że w roku 1919 nabył p. Kopczyński przy dzisiejszej ulicy Marszałka Focha 127, znaczniejsze tereny i poważniejszą posesję fabryczną, gdzie rozmieściwszy swoje warsztaty, rozszerzył je i wyposażył w urządzenie techniczne nowoczesnego typu. Od roku 1922 wstąpił do przedsiębiorstwa jako wspólnik syn właściciela p. inż. Tadeusz Kopczyński i od tego czasu datuje się jawna spółka handlowa z kapitałem zakładowym 560.000 zł.

Firma J. Kopczyński, której zasiąg pracy rozprzestrzenia się na wszystkie niemal dzielnice kraju a głównym terenem jej działalności są ziemie zachodnie, cieszy się ze strony licznych odbiorców pełnem zaufaniem. Przebyła ona wsparta o silną podstawę materjalną wszelkie fazy niepomyślnych powojennych konjunktur i kryzysu ogólno-gospodarczego bez najmniejszego wstrząsu a stały jej rozrost świadczy wymownie o tem, że zalicza się ona do rdzennie polskich i ekonomicznie silnych przedsiębiorstw znaczenia krajowego, godnych naszerszego poparcia.

Dzięki urządzeniu przy fabryce omawianej specjalnej odlewni, wzrosła w większej jeszcze mierze jej zdolność produkcyjna i konkurencyjna.

—p—

Żeliwne piece cyrkulacyjne fabrykatu „Wiepofana"

Przemysł nasz metalowy i budowy maszyn obejmuje coraz to nowe działy produkcji, uniezależniając potrzeby krajowe od dostaw zagranicy. Jednem z tego rodzaju przedsiębiorstw jest Tow. Akc. **„Wiepofana"**, Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Maszyn i Narzędzi **w Poznaniu**, przy ul. Dąbrowskiego 81, która od lat specjalizuje się w budowie nowoczesnych typów maszyn narzędziowych. Firma ta przeszła w ostatnim czasie do wytwarzania **żeliwnych piecy cyrkulacyjnych**, które w praktyce okazały się sprzętem nadzwyczaj ekonomicznym ze względu na ogromną oszczędność w zużytkowaniu paliwa. Piece te, dla ich specjalnych zalet konstrukcyjnych, wydają równomierną temperaturę i nadawają doskonale do ogrzewania hal warsztatowych i innych większych pomieszczeń. Dzięki seryjnej budowie, cena ich jest stosunkowo przystępna a odsprzedającym dostarcza firma „Wiepofana" piece na warunkach bardzo dogodnych.

—p—

„Elevator", Katowice, G. Śląsk, ulica Kamienna 4

Spółka Akcyjna dawn. **Teodor Holtz i Kania & Kuntze** znana pod popularną nazwą **„ELEVATOR"**, to jedno z przedsiębiorstw górnośląskich o poważnych rozmiarach produkcji i zbytu. Fabryka maszyn i odlewnia stali „Elevator" dostarcza konstrukcje żelazne, wózki, i klatki dla górnictwa, urządzenia transportowe, dźwigi i żórawie, koła zębate, zwrotnice, rozjazdy, złożenia kolowe, koszyki rolkowe, różne odlewy ze stali i t. d. Firma wymieniona, wyrobami swego zakresu produkcji obsługuje niemal wszystkie dzielnice rynku krajowego, pracując także na eksport, bowiem specjalizowany charakter nastawiony na produkcję seryjną, zwiększa jej zdolność konkurencyjną i umożliwia konstruktywną budowę, stojąca na najwyższym poziomie. Przed pokryciem zapotrzebowania na wyszczególnione urządzenia i części zaleca się przeto zasięgnąć wpierw oferty również w firmie „Elevator", co leży w interesie każdego przemysłowca. Biuro sprzedaży mieści się w Warszawie, przy ul. Złotej 21.

J. KOPCZYŃSKI i S-ka, POZNAŃ

Rok zał. 1893 **Marszałka Focha 127** **Telefon Nr. 60-42**

FABRYKA POMP - ODLEWNIA ŻELAZA

Wyrabiamy **pompy podwórzowe, ogrodowe, skrzydłowe, ssąco-tłoczące i odśrodkowe** na wielką wydajność.

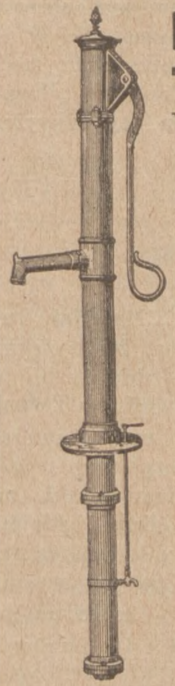
6361

Do napędu ręcznego, konnego i motorowego.

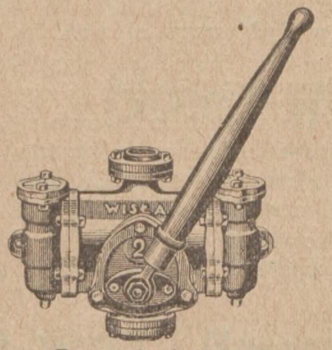
Dla cukrowni, browarów, gorzelni oraz małych i wielkich gospodarstw rolnych.

Cenniki wysyłamy na życzenie bezpłatnie.

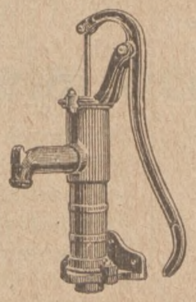
ODSPRZEDAWCY OTRZYMUJĄ WYSOKI RABAT.

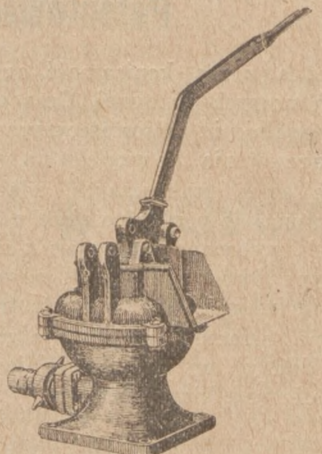
Pompa podwórzowa

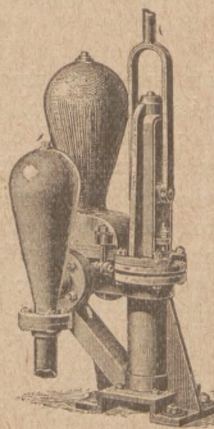
Pompa kuchenna

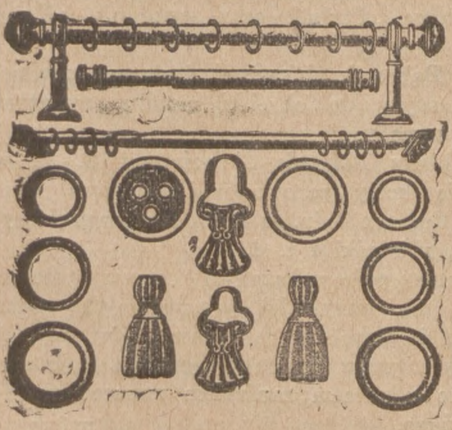
Pompa ogrodowa

Pompa budowlana

Pompa kalifornijska dla gorzelń

KARNISZE

mosiężne

przybory dekoracyjne dostarcza tanio i szybko

W. Czarnocha

Będzin

ul. Zawale Nr. 83

9193

Lampy do lutowania

oryginalne szwedzkie

„PRIMUS"

poleca

„HATECH"

Skład Artykułów Technicznych

STEFAN CZAPSKI

POZNAŃ, Św. Marcin 65

Żądajcie ilustrowanych prospektów

9356

EDMUND TOMASZEWSKI

Górnośląska

Fabryka Siatek

i Tkanin Drucianych

Katowice (G. Śl.), ul. Starowiejska 2

Telefon 3008

Skrytka pocztowa 480

◆

Poleca do dostaw terminowych:

LINY STALOWE wszelkiego rodzaju

LINY MIEDZIANE na gromochrony

DRUTY STALOWE I ŻELAZNE wszelkiego rodzaju

SIATKI i TKANINY DRUCIANE

LINY KONOPNE

GWOŹDZIE DRUCIANE 8544

DRUTY KOLCZASTE

i wszelkie inne towary wchodzące w zakres fabryk drutu i siatek.

Żądać ofert

Górnicza i Hutnicza Spółka Akcyjna „Węgierska Górka"

O historji założenia i rozwoju zakładów górniczo-hutniczych **„Węgierska Górka" w Węgierskiej Górce** w powiecie żywieckim, rozwodziliśmy się swego czasu, wobec czego ograniczamy się dziś do krótkiej wzmianki i przypomnienia uwadze sfer interesowanych tej najpotężniejszej krajowej odlewni, której roczna produkcja przekracza 24.000 ton rur i 8.000 ton innych odlewów. Jest to jedyna w Polsce odlewnia rur urządzona według najnowszych wymagań techniki dla pionowego odlewania. Z zakresu jej pracy produkcyjnej wyszczególnić wypada: rury i kształki lano - żelazne wodociągowe, gazowe, kielichowe i kołnierzowe według norm polskich i niemieckich, dalej odlewy handlowe jak płyty, ruszty, ramy, drzwiczki, piecyki i t. p.; odlewy maszynowe wszelkiego rodzaju do 15 ton wagi, wlewnice czyli kokile dla stalowni oraz odlewy kwasoodporne. Jakość wszelkich odlewów jest pierwszorzędna, czego dowodem, że na zeszłorocznej P. W. K. w Poznaniu, przyznano placówce tej wielki złoty medal. Specjalizowany natomiast charakter zakładów „Węgierskiej Górki" jest zarazem zapewnieniem jej najwyższej zdolności konkurencyjnej.

—p—

Patentowane piece przenośne

Zbliża się pora zimowa a z nią konieczność ogrzewania mieszkań i wszelkich naszych pracowni. Czas więc pomyśleć o nowych lub o uzupełnieniu niedostatecznych dotychczasowych urządzeń do ogrzewania. Ze względu na swoje zalety ekonomiczne i wiele stron praktycznych, zdobyły szybki rozgłos i powszechne uznanie przenośne piece z kafli stalowych patentu **„Szrajber"**, wykonane całkowicie z cegły szamotowej. Piece tego typu budowane są w różnych wielkościach, odznaczają się niezrównaną wprost trwałością i są stale hermetyczne, oszczędne na opale a przytem tańsze od innych. Nadają się one specjalnie do ogrzewania składów i lokali wszelkiego rodzaju. Wyłączne przedstawicielstwo posiada firma **„Materjał Budowlany"**, Sp. Akc. **w Poznaniu,** ul. Sew. Mielżyńskiego 23a, a prócz tego dostarczają je również oddziały tej placówki i to **w Bydgoszczy,** ul. Florjana 8, oraz **w Toruniu,** ul. Żeglarska 27. Wskazana placówka wysyła interesowanym cenniki i na życzenie służy bezpłatnie poradą. Składom żelaza i handlom materjałów budowlanych, przy większych zapotrzebowaniach przyznaje firma „Materjał Budowlany" specjalne warunki dostawy oraz regulacji i zapewnia montaż pieców na miejscu na co zwracając uwagę, polecamy tę placówkę handlową usilnemu najszerszemu poparciu.

—p—

Przeniesienie Poznańskiego Oddziału firmy L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper S. A.

Z dniem 1 października r. b. biuro poznańskie powszechnie znanego koncernu Zjednoczone Fabryki Maszyn, Kotłów i Wagonów **L. Zieleniewski i Fitzner - Gamper** przeniesione zostało z ulicy Rzeczypospolitej 5, na **Wały Zygmunta Starego 9,** narożnik ul. Franciszka Ratajczaka 21, do Domu Rzemieślniczego. Dotychczasowy numer telefonu 58 - 51 pozostał nadal niezmieniony.

Do wspomnianego koncernu należą następujące fabryki:

1) Centralne Zakłady w Krakowie wytwarzają kompletne urządzenia rzeźni, chłodni, fabryk lodu i cegielni, dalej konstrukcje żelazne, motory ropne i systemu Diesel'a, maszyny parowe, wentylatory, żelazne zbiorniki prostokątne i okrągłe, nitowane i spawane dla najrozmaitszych gałęzi przemysłu, kompletne wieże ciśnień, kominy żelazne, aparaty chemiczne i t. d.

2) Fabryka Wagonów w Posadzie Olchowskiej pod Sanokiem buduje wagony, tramwaje, wagoniki dla kolejek wąskotorowych.

3) Fabryka we Lwowie buduje kompletne komory lodowe, motory naftowe „Perła", oraz wykonuje odlewy spiżowe i t. d.

4) Fabryka w Dąbrowie Górniczej dostarcza z własnych zakładów maszyny do obróbki metalu, armaturę kotłową oraz inne wyroby.

5) Polskie Zakłady Babcock - Zieleniewski S. A. w Sosnowcu fabrykują kotły parowe wodnorurkowe.

6) W. Fitzner Sp. z o. odp. w Siemianowicach fabrykuje kotły parowe, zbiorniki i t. d.

Biuro Poznańskie pod wskazanym nowym adresem przyjmuje zlecenia dla wszystkich wymienionych zakładów produkcyjnych i wykonuje je najstaranniej na warunkach, przyznanych przez centralę koncernu. Interesenci, zechcą przeto z pełnem zaufaniem zwracać się do zastępstwa poznańskiego.

—p—

KOMUNIKAT

Związek Zawodowy Agentów i Wojażerów Rz. P. Oddział we Lwowie, Janowska 14. II. podaje niniejszem do powszechnej wiadomości zainteresowanych sfer, iż uruchomił Biuro Pośrednictwa Pracy i poleca zupełnie bezinteresownie zdolnych i odpowiedzialnych agentów i wojażerów. — Powyższe biuro zostało założone celem zwalczania bezrobocia wśród członków Zw. Z. Ag. i Wojaż. oraz dla zapewnienia firmom współpracy odpowiednich sił fachowych.

„Der Eisenhändler"
Berlin SW 68, Alte Jakobstr. 156/157
Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.
Wychodzi od 37-miu lat raz w tygodniu
Na życzenie numery okazowe.
Wszelkich wiadomości udziela się za nadesłaniem kosztów pocztowych
Korespondencja tylko w niemieckim języku.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

(PRZEDRUK ARTYKUŁÓW DOZWOLONY JEDYNIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA).

Nowe udoskonalenie przy tokarce

Zastosowanie wirującego kła konika na łożyskach kulkowych.

Na rynku ukazały się nowe kły, które dzięki umocowania ich na łożyskach rolkowych mogą swobodnie wirować razem z obtaczanym przedmiotem. Nowość tę wypuściła fabryka K. Prozesky w Hamburgu. Budowa nowego kła jest następująca: Na zwykłym stożku znajduje się niewielka głowica, w której umieszczono dwa podwójne łożyska kulkowe zwykłe i jedno oporowe. W łożyskach tych obraca się kieł z nadzwyczaj twardej stali. Najmniejsze wymiary głowicy do robót lekkich wynoszą 40 m/m ⌀. Przy obtaczaniu przedmiotów o wadze 4000 kg. wzrasta ta średnica do 120 m/m. Do przedmiotów bardzo ciężkich zastąpiono łożyska kulkowe rolkowemi, przyczem cała głowica wbudowuje się do wnętrza konika. Nowy kieł pozwala na dużą oszczędność gdyż pracuje bez wymiany ca 5000 pełnych roboczych godzin i niszczy mniej końce przedmiotów niż kieł nieruchomy.

Nowy metal beryl w technice

Przy obserwowaniu szybkich postępów metod fabrykacji aluminjum, jako też coraz szerszego zastosowania tego metalu, zdaje się nie ulegać wątpliwości, że przyszłość należy do metali lekkich, które w coraz to innych dziedzinach przemysłu zajmują stopniowo miejsce metali ciężkich. Niegdyś kwestja ceny aluminjum stała na przeszkodzie jego rozpowszechnieniu się. Dopiero wynalezienie tańszych metod produkcji uczyniło z aluminjum element konstrukcyjny pierwszego rzędu, który w pewnych dziedzinach, np. w lotnictwie, w budowie samolotów, stał się nie do zastąpienia.

Jak podaje „Przem. Chem.", w nowszych czasach udało się otrzymać czysty metaliczny beryl. Usiłowania przemysłu idą w kierunku możności wytwarzania tego metalu w większych ilościach. Beryl, znacznie lżejszy niż aluminjum (ciężar gatunkowy 1,84, jest barwą zbliżony do stali, twardy i kruchy. Dzięki swej twardości stawia on duży opór obróbce w walcowniach i dlatego też możność zastosowania metalu czystego będzie ograniczoną. Znajdzie on natomiast zastosowanie w pierwszej linji jako część składowa stopów, a także w takich odlewach, które muszą być lekkie i twarde. Punkt topnienia berylu leży w temperaturze 1200°, a zatem wyżej, niż punkt topnienia żelaza lanego. Ten wysoki punkt topnienia, prawie dwa razy wyższy niż aluminjum, jest wprawdzie w technice łatwy do osiągnięcia, niemniej jednak doprowadzenie stopu do tak wysokiej temperatury wymagać będzie dużego zużycia materjałów opałowych. Ruda berylowa znajduje się przedewszystkiem we Francji w Limoges, a także w Ameryce, Indjach i Syberji. We Francji występuje pod nazwą „beryl", zawiera 14 proc. tlenku berylu, resztę składowych części rudy stanowią krzemionki i glina. Beryl w stanie czystym otrzymał po raz pierwszy Fichter. Pracę swą opublikował w roku 1913. Ulepszone metody otrzymywania berylu wprowadzili Stock, Goldschmidt, którzy stapiają fluorek wapniowo-berylowy i, po dodaniu fluorku barowo-berylowego, prowadzą elektrolizę w temperaturze 1300°. Dalsza w kolejności metoda Viviana polega także na elektrolizie, przyczem dzięki tej metodzie uzyskuje się produkt bardzo czysty. Przez elektrolizę można otrzymać również stopy berylowe, skoro zastosuje się jako katodę metal ciężki, albo doda się go do elektrolitu w formie sproszkowanej. Stopy miedziowo-berylowe dają się hartować i uszlachetniać. Przez uszlachetnienie materjał stopu staje się elastyczniejszy, jego wytrzymałość na rozerwanie zwiększa się w dwójnasób. Szczególnie ważną zaletą dodatku berylu do miedzi jest zwiększenie jego przewodnictwa elektrycznego. Już bardzo mały dodatek berylu, 0,1—0,4 proc., zwiększa przewodnictwo elektryczne miedzi hutniczej o 25 proc. W ten sposób, miedź hutnicza może dorównać elektrolitycznej. Stopy miedziowo-berylowe dają się łatwo obrabiać, walcować, mogą być zatem użyte przy wyrobie głośników, telefonów, aparatów elektrycznych i t. d.

Poza miedzią, beryl tworzy stopy także z innemi metalami. W Ameryce otrzymano stop z berylu i glinu. Beryl działa na żelazo podobnie jak krzem, tylko daleko energiczniej; przez dodatek berylu można polepszyć własności fizyczne i magnetyczne żelaza.

Wytrzymałość stali z dodatkiem berylu i niklu może dojść przy właściwej obróbce termicznej do 210 kg/mm² (patent Kroll'a). Przez dodanie 3 proc. berylu twardość żelaza wzrasta o 300 proc. Wszystkie dotychczas opracowane metody otrzymywania berylu są raczej próbami laboratoryjnemi na wielką skalę. W metodzie Viviana przeciętna wydajność nie przekracza 100 g. berylu na 1 godz.

Może już jednak bliska przyszłość przyniesie dogodną metodę, która posunie naprzód rozwój przemysłu berylowego, podobnie jak to miało miejsce z aluminjum.

UWAGA!

W jednym z najbliższych numerów „Rynku Metalowego i Maszynowego" zamieścimy artykuł p. t. „Obecny stan fabrykacji pasów transmisyjnych".

Firmy zainteresowane w tym dziale proszone są o spieszne nadsyłanie swych życzeń co do ich wytwórczości do Działu technicznego naszego Wydawnictwa.

Komunikacja i Transport

Koleje polskie na drodze do całkowitej unifikacji urządzeń

Poczynając od dnia 1 listopada 1930 r. wchodzą w życie na wszystkich pierwszo- i drugorzędnych linjach P. K. P. nowe przepisy sygnalizacyjne. Obejmą one teren wszystkich dyrekcyj kolejowych za wyjątkiem Dyrekcji gdańskiej, gdzie termin wprowadzonych przepisów ogłoszony będzie oddzielnie.

Od dnia 1 do 5 listopada r. b. powinny nastąpić zmiany wszystkich urządzeń sygnałowych celem dostosowania ich do przepisów nowej sygnalizacji. Z chwilą wejścia w życie nowych przepisów, tracą moc przepisy dawne, które obowiązywały dotychczas na terenie b. zaboru pruskiego, b. zaboru austrjackiego, jak również wszystkie poprzednie rozporządzenia Ministerstwa Komunikacji, co do przepisów sygnałowych.

Nowe rozporządzenie stanowi nader ważny krok w dziedzinie unifikacji przepisów kolejowych, które dotąd różniły się wielce na terenach byłych zaborów.

Niewłaściwe stosowanie taryfy ulgowej

Min. Komunikacji wprowadza z dniem 1 listopada b. r. specjalną taryfę ulgową dla transportów drzewnych do Niemiec. Taryfa ta ma umożliwić wysyłkę nagromadzonych zapasów drzewa. Ulga polega na tem, iż stosowana będzie dla przewozu drzewa aż do granicy niemieckiej taryfa P. D. 1., co stanowić będzie zniżkę 20—30 proc. taryfy obecnej.

Jednakże wedle projektu Min. Komunikacji stosowanie taryfy tej zostanie ograniczone tylko do pewnej ilości stacyj, gdzie nagromadziły się większe zapasy tartego materjału. Wybór tych stacyj ma nastąpić w najbliższych dniach.

Tego rodzaju nierówne traktowanie poszczególnych okręgów produkcyjnych, czy też nawet poszczególnych producentów, musi wywołać zdziwienie.

Zniżka taryfy kolejowej na miał węglowy

Wskutek interwencji kół gospodarczych oraz uchwały Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej, dotyczącej odnowienia wygasłych z dniem 1 października r. b. ulg taryfowych na przewóz miału węglowego, Ministerstwo Komunikacji przedłużyło te ulgi do dnia 31 grudnia r. b. w postaci następującej: przy odległościach na 200 km. ulgi niema, od 300—400 km. — ulga 5 proc., powyżej 400 km. — ulga 10 proc.

Ulgi specjalne, wyszczególnione w p. 5 obowiązującej do dnia 1 października r. b. taryfy wyjątkowej F 5, są zniesione.

(I. K. C.)

Linja Górny Śląsk—Gdynia a kapitał zagraniczny

Grupa kapitalistów francuskich, interesująca się kwestją eksploatacji linji Górny Śląsk—Gdynia, zgłosiła gotowość do zaangażowania znaczniejszych kapitałów na jej szybkie wykończenie. Rokowania w tej sprawie prowadzone są z Min. Komunikacji, dokąd przybyli przedstawiciele kapitalistów francuskich po zbadaniu warunków eksploatacji linji. We francuskich kołach finansowych przewidują pomyślne zakończenie tych rokowań już w najbliższym czasie.

Próbna budowa dróg betonowych

Jak wiadomo, przemysł cementowy, równolegle do akcji budowy domów mieszkalnych wszczął akcję budowy dróg betonowych.

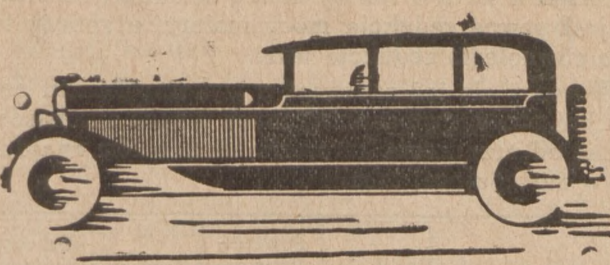
Obecnie wykańczane są odcinki próbne, które mają być wzorowemi odcinkami takich dróg. Roboty poprzedzono licznemi i szczegółowemi badaniami nad stanem budowy takich dróg zagranicą.

M. in. wykończony będzie już w dniach najbliższych odcinek betonowy na jednej z dróg pod Warszawą, a także pod Lwowem.

Podkłady żelazno-betonowe na Węgrzech

Na Węgrzech z braku drzewa użytecznego baczną uwagę zwraca się na podkłady żelazno-betonowe. Dotychczas ułożono tam już w torach do 160.000 podkładów żelazno-betonowych, a fabryka tych podkładów dla kolei państwowych jest urządzona na wytwórczość roczną 30.000 sztuk.

Inż. Geza Mendl w „Organ für die Fortschritte des Eisenbahnwesens" (zeszyt 18 i 19 z r. 1929) omawia sprawę tych podkładów na Węgrzech, gdzie dalej idące próby z podkładami żelazno-betonowemi rozpoczęto od typów włoskich z r. 1905 i 1906, tworząc wreszcie własny typ z r. 1916. Autor opisuje próby, przedsiębrane z temi podkładami, a przywiązuje wielką wagę w odporności na tworzenie się rysów do jakości użytego cementu, względnie betonu.

Dział Samochodowy

Nowoczesne prądy w budowie karoseryj automobilowych

Nowoczesny autobus rozwinął się z samochodu ciężarowego i dlatego odziedziczył po nim wiele cech charakterystycznych, które tylko stopniowo, w miarę dalszego rozwoju konstrukcji zaczęły powoli zanikać. Pierwsze samochody do przewożenia większej ilości pasażerów wogóle niczem się nie różniły od zwykłych ciężarówek, na których skrzynie założono prowizoryczny (przeważnie płócienny) dach i ustawiono wewnątrz ławki. Dopiero później dachy prowizoryczne zaczęto zastępować solidniejszemi nadbudówkami, trzymając się jednak zawsze zasady, że częścią sztywną, niosącą, powinna być rama. Przy dalszym rozwoju konstrukcyjnym autobusy zaczęły korzystać ze wzorów, wypracowanych przez konstruktorów wagonowych, oraz tramwajowych. Ponieważ jednak inne wymagania są co do mocy, wytrzymałości, trwałości i wagi w wagonach, a inne w samochodach, nie można było pozostać przy ślepem kopjowaniu gotowych wzorów, a należało pracować samodzielnie dalej. Z tych właśnie powodów nowoczesna technika budowy nadwozi poszła już dalej i potrafi wykonać modele nadwozi znacznie dla autobusów odpowiedniejsze od modeli pokrewnych pierwowzorom kolejowym.

Zanim jednak będziemy bliżej omawiali różne nowoczesne systemy budowy karoseryj autobusowych, rozważymy kilka głównych wytycznych, któremi związani są konstruktorzy.

Otóż karoserja autobusowa *powinna być bardzo lekka*. To znaczy waga jej w stosunku do wagi całej maszyny i wagi pasażerów powinna być zredukowana do pewnego dopuszczalnego minimum celem zmniejszenia tak zw. wagi martwej, obciążającej niepotrzebnie motor i podwozie.

Drugim warunkiem, który musi spełniać dobra karoserja, jest jej taniość, która decyduje o rentowności tego lub innego systemu budowy.

Trzeci warunek — to dobre wykorzystanie miejsca, co znów decyduje o rentowności tego lub innego typu nadwozia.

Dalej przychodzą wymagania, dotyczące nieskrzypienia, odporności na działanie wpływów atmosferycznych itp.

Ostatnim i obecnie bodaj najważniejszym warunkiem jest prócz tego moc ogólna nadwozia, oraz możność łatwego i taniego reperowania ewentualnych uszkodzeń.

Dlaczego takie znaczenie przypisujemy mocy karoserji? Otóż od jej wytrzymałości na uderzenia zależy bezpieczeństwo pasażerów. Zważywszy częstość różnych wypadków samochodowych, zrozumiemy łatwo, że tylko dobra i mocna karoserja potrafi ochronić choć częściowo jadących od ciężkich pokaleczeń, a nieraz i śmierci. Przypuśćmy naprzykład, że na jakąś przeszkodę wpada autobus o lekkiej i słabej karoserji. Już stosunkowo nieznaczne uderzenie rozbija całą nadbudówkę, kalecząc śmiertelnie pasażerów. Jeżeli natomiast na tę samą przeszkodę wpadnie autobus o karoserji bardzo mocnej, która ewentualnie się pogniecie, lecz nie zostanie rozłamaną, pasażerowie wyjdą z drobnemi tylko pokaleczeniami. Te nasze rozważania potwierdzają liczne wypadki, o których zawsze pełno w komunikatach prasy codziennej. Zazwyczaj największa ilość ciężkich urazów cielesnych bywa wtedy, kiedy ma się karoserję słabą, łatwo łamiącą się i kaleczącą pasażerów w dodatku odłamkami i tłuczonem szkłem.

Celem określenia zachowania się różnych typów karoseryj w razie jakiegoś nieszczęśliwego wypadku przerobiła jedna z amerykańskich fabryk bardzo ciekawe doświadczenia. Mianowicie wykonano tam szereg różnych modeli nadbudówek, które potem wystawiono na działanie uderzeń silnie rozpędzonych innych samochodów, czołgów pancernych itp. i wreszcie zrzucano z pewnej wysokości na różne przeszkody. Ku wielkiemu zdziwieniu konstruktorów okazało się, że pewne typy karoseryj metalowych i drewnianych, uchodzące za mocne i wytrzymałe, z powodu pewnych wad konstrukcyjnych wykazywały największy spółczynnik niebezpieczeństwa.

Jak widzimy więc, każdy konstruktor musi operować szeregiem warunków wzajemnie się wykluczających. Np. cena każe ograniczać możliwie stosowanie materjałów wysokowartościowych, natomiast lekkość tego wymaga, jeżeli się nie rezygnuje z pewnego minimalnego współczynnika mocy.

Zasadniczo do dziś stosuje się przy budowie karoseryj autobusowych system umocowywania nadbudówki na takiej lub innej ramie podwozia. Nadbudówki te zato wykonywuje się z różnych materjałów. Najczęściej system pracy polega na wykonaniu szkieletu z drzewa, lub metalu i na pokryciu go blachą, dyktą, deseczkami odpowiednio pociętemi itp. Często stosują równocześnie na pokrycie i blachę i wewnątrz drzewo. Przy tych konstrukcjach podstawową częścią całej nadbudówki jest sam szkielet, którego moc definjuje też wytrzymałość całości.

Prócz konstrukcyj szkieletowych zaczęto też ostatnio budować karoserje typu „lotniczego", w których prócz szkieletu, zazwyczaj wtedy znacznie lżejszego, dużą rolę jako czynnik konstrukcyjny odgrywa pokrycie mocno spojone ze szkieletem. Są nawet nadwozia właściwie bezszkieletowe, w których całe zadanie za-

chowania formy powierzono grubszym ścianom z jednolitego i mocnego materjału.

Wreszcie zaczęto też budować autobusy, w których nadbudówka pełni równocześnie rolę ramy, którą przez swą zwiększoną moc i sztywność całkowicie zastępuje. W tych też konstrukcjach bardzo często fabryki czynią poważne ustępstwa od ogólne przyjętych sposobów wykonywania podwozia, umieszczając np. motor i najważniejsze organa pędne pod podłogą, lub też za tylną osią itp.

Ciekawe byłoby porównać różne typy karoseryj autobusowych o mniejwięcej jednakowym spółczynniku bezpieczeństwa. Porównanie takie daje nam umieszczona niżej tabela, dotycząca 33-miejscowego autobusu niemieckiej poczty państwowej.

Typ karoserji	Wymiary nadwozia w m/m			Waga nadwozia	Ciężar w kg. na 1 pasażera
	szerokość	długość	wysokość		
Konstrukcja drewniana typ 1928 r.	2240	6983	1950	2660	80.6
Konstrukcja mieszana typ 1930 r.	2290	7370	1900	2500	75.8
Konstrukcja całkowicie metalowa	2290	7000	1900	2430	73.6
Konstrukcja z części prasow. i spawanych	2300	6970	2011	2210	67.0
Konstrukcja z metali lekkich	2300	6970	1900	1900	57.6

Jak widzimy, dzięki zastosowaniu metali lekkich, przy tych samych współczynnikach mocy uzyskano redukcję wagi na jedną dobę o całe 23 kg., co stanowi bardzo wiele. Takim sposobem ten sam autobus na 33 pasażerów waży o 760 kg. mniej, dzięki czemu możliwą jest pewna redukcja mocy motoru, a znaczy to dalsza równoległa redukcja wagi.

Wartoby się też zapoznać z wykorzystaniem powierzchni podłogi w poszczególnych typach autobusów zależnie od urządzenia karoserji. Dane o tem znajdujemy w następującej tabeli:

Typ autobusu	Ilość osób	Powierzchnia podłogi nadwozia m²	Powierzchnia całej maszyny	Wykorzystanie powierzchni całkowitej w %
Niemieckiej poczty państwowej	33	14,7	20,3	72,4
Angielski, typ zwykły	33	14,1	17,4	81,0
Dalekobieżny z Salt Lake City U. S. A.	?	21,4	23,9	89,5
Berliński autobus 2 piętrowy	?	14,8 } 13,4 } 28,2	19,3	146,0

Ponieważ jednak przy normalnym rozstępie kół dla dalszej drogi stosowanie 2 pięter nie jest możliwe w obecnych warunkach drogowych, widzimy, że najlepiej umieją obecnie wykorzystać miejsce Amerykanie, którzy otrzymują tak dobre rezultaty dzięki stosowaniu konstrukcyj niezależnych od ramy.

Obecnie wysiłki konstruktorów są skierowane ku dalszemu udoskonaleniu budowy karoseryj celem zwiększenia ich wytrzymałości, bezpieczeństwa i wygody przy równoczesnem zachowaniu rozsądnych granic kalkulacji.

L. Kozłowski.

Wspaniały rozkwit francuskiego przemysłu automobilowego

(Korespondencja własna „Rynku Metalowego i Maszynowego".)

II.

Paryż, w październiku.

By zdać sobie sprawę z rozkwitu francuskiego przemysłu automobilowego, koniecznem jest przyjrzeć się niektórym cyfrom statystycznym. O ile różnica między wytwórczością samochodów Stanów Zjednoczonych wynoszącą w r. 1929 — 5.630.000 wozów, a francuską wynoszącą tylko 245.610 jest olbrzymia, to jednak *Francja zajmuje na kontynencie europejskim pierwsze miejsce zarówno co do produkcji automobilowej jak i rozpowszechnienia samochodów.* Drugie miejsce po Francji w produkcji samochodowej zajmuje W. Brytanja, która wytworzyła w roku ubiegłym 225.526 automobili.

Jak wiadomo, Stany Zjedn. posiadają kolosalne wewnętrzne rynki zbytu dla samochodów, które nie mogą być porównane z żadnemi innemi na świecie. Automobil uważany w tym kraju jako narzędzie pracy, jest niezwykle rozpowszechniony, gdyż *jeden wóz przypada przeciętnie na 4.6 mieszkańców, podczas gdy we Francji na 31 mieszkańców.* Jednakże podczas, gdy wzrost użycia automobili był w Stanach Zjedn. w latach 1928 i 1929 stosunkowo nie tak wielki, to *Francja istotnie czyni w tej dziedzinie kolosalne postępy. W r. 1928 przypadał 1 samochód na 36 mieszkańców, w r. 1929 na 31 mieszkańców, a obecnie na około 26 mieszkańców.* Niektóre okręgi wykazują „amerykańską" gęstość automobili, w niektórych miasteczkach liczba samochodów w ciągu kilku lat podwoiła się.

Obok jednak wysoce pojemnych rynków wewnętrznych, konstruktorzy francuscy interesują się takiemi rynkami zbytu jak Belgją, Niemcami, W. Brytanją, Szwajcarją, Holandją, Włochami i państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Również kolonje francuskie stanowią poważne rynki zbytu. To też *saldo bilansu automobilowego Francji jest zdecydowanie aktywne, gdyż w r. ub. przywóz wyniósł 12.400 wozów, podczas gdy wywóz wyniósł 57.000.*

Francuski przemysł automobilowy zajmuje 7-me z rzędu miejsce wśród francuskich przemysłów eksportowych z cyfrą 1.566 mil. fr. w r. 1929. *Zatrudniał on w r. ub. 420 tys. osób, podczas gdy w r. 1928 zatrudnionych było jedynie 380 tys. Wartość produkcji wynosiła 6.500 mil. fr. podczas gdy w roku poprzednim dosięgała jedynie 6 miljardów.* Sprzedaż nowych wozów wyniosła w r. 1929 222.400 sztuk, czyli o 19 proc. więcej, niż w r. 1928, a sprzedaż wozów okazyjnych 304.700 sztuk, czyli o 22 proc. więcej, niż w roku poprzednim.

Statystyka ilości samochodów we Francji w porównaniu z Niemcami za r. 1929 przedstawia się na-

stępująco: Samochodów turystycznych było we Francji 930.160, zaś w Niemczech 488.838. Samochodów przemysłowych i handlowych łącznie z autobusami we Francji 366.007, w Niemczech 169.848. Motocykli we Francji 405.513, zaś w Niemczech 731.237. *Ogółem we Francji było w r. 1929 pojazdów mechanicznych 1.701.680, podczas gdy w Niemczech 1.389.923. Obecnie liczba pojazdów mechanicznych we Francji zbliża się do 2 miljonów, podczas gdy w Niemczech w połowie roku wynosiła 1.419.800.*

Rozpowszechnienie się samochodów we Francji jako ogólnego środka transportowego i narzędzia pracy pociąga za sobą szereg donioslych problemów. *Problem dróg jest naogół pomyślnie rozwiązany dzięki gęstej ich sieci, przyczem główne arterje są przeważnie asfaltowane. Trudniej jednak przedstawia się problem komunikacyjny w większych miastach, a w szczególności w Paryżu.* Z roku na rok wzrastająca liczba samochodów w Paryżu, coraz bardziej utrudnia szybką komunikację w obrębie miasta, gdzie zwłaszcza w centralnych dzielnicach powstają ustawicznie olbrzymie zatory, tamujące ruch nieraz w ciągu szeregu godzin. W tych warunkach, przy równoczesnych trudnościach stacjonowania samochodów, ich użyteczność w ruchu miejskim maleje, co oczywiście odstręcza pewną część klienteli.

Ażeby zrozumieć łatwość, z jaką odbywa się rozpowszechnianie automobili we Francji, należy zdać sobie sprawę *z ich wielkiej taniości na t. zw. rynku sprzedaży okazyjnych.* Po dwóch, trzech latach użycia automobil dostaje się na rynki okazyjne i zostaje tutaj sprzedany po cenach nieraz poniżej 50 proc. niższych od cen nowego wozu. Zazwyczaj zmienia on następnie szybko właścicieli po coraz niższych cenach, by wkońcu jako nieużyteczny grat zostać sprzedany na szmelc, lub do warsztatów metalowych. To też dzięki sprzedażom okazyjnym z łatwością można nabyć we Francji za kilka tys. fr., co stanowi sumę łatwo dostępną nawet dla mniej zamożnego człowieka — wcale niezłe wozy.

Battaglia Roman.

Przeciwko koncesjonowaniu autobusów

W dniu 23 bm. odbyło się zebranie dyrektorów organizacyj wchodzących w skład Centralnego Związku Przemysłu, Górnictwa, Hutnictwa i Finansów. W obradach tych poruszano aktualne zagadnienia z dziedziny kolejowej, przyczem odnośnie do komunikacji autobusowej wypowiedziano się, zgodnie z dotychczasową opinją sfer gospodarczych, przeciwko jakimkolwiek formom koncesjonowania przedsiębiorstw autobusowych. Z drugiej strony uznano potrzebę należytej kontroli sprawowanej przez władzę nadzorczą przy skoncentrowaniu wszelkich praw związanych z komunikacją autobusową w Ministerstwie Robót Publicznych aż do czasu skomercjalizowania kolei państwowych, uznając również słuszność zasady opodatkowania w odpowiednim stosunku komunikacji samochodowej z tytułu zużycia dróg na rzecz funduszu drogowego.

Ford pertraktuje o tereny w Gdyni

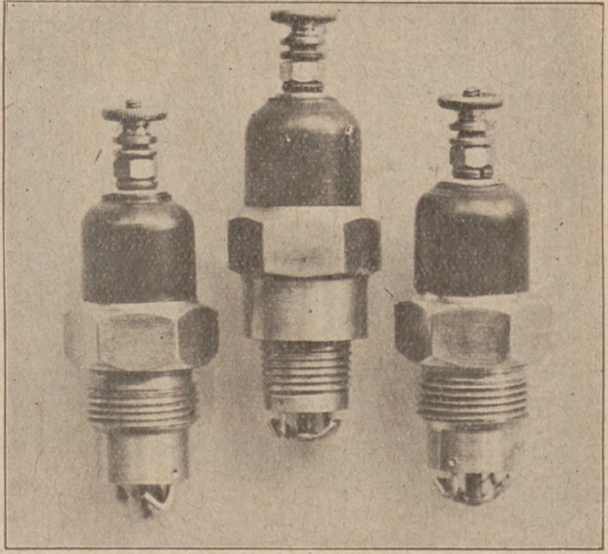
W związku z budową fabryki Forda w Gdyni, miljoner ten pertraktuje o uzyskanie wolnego terenu pod budowę oraz o pewne ulgi celne i podatkowe. W pertraktacjach Ford zapewnia, że w fabryce zatrudnione będą tylko siły fachowe i kierownicze polskie oraz robotnicy wyłącznie tylko Polacy. Jak słychać, rokowania ukończone będą pomyślnie i to niebawem.

Nowy typ dwumotorowego autobusu

Niemiecka fabryka samochodów ciężarowych Bussing przeprowadza wspólnie z Towarzystwem Autobusów Miejskich w Berlinie próby z nowym typem omnibusu, który w odróżnieniu od dotychczas budowanych posiada osobny napęd na każde z tylnych kół, tak, że oś tylna nie posiada dyferencjału. Wygląd tego autobusu, który nie posiada na przodzie podwozia silnika i ma wygląd niski, przypomina wagon tramwajowy. Obydwa motory znajdują się pod siedzeniami mniej więcej w środku między obiema osiami. Są to sześciocylindrowe silniki o sile 65 KM., razem więc 130 KM. Każdy z silników pędzi koło tylne, leżące po jego stronie. Dotychczasowe próby nie pozwalają narazie na wyrobienie sobie sądu o wartości tej konstrukcji.

Samochód 9213

osobowy „Fiat", 30 K. M. w najlepszym stanie, mało używany oraz **motocykl** „Wanderer", $4^1/_2$ K. M. w dobrym stanie, sprzeda **STANISŁAW VOELKEL, Leszno.**

Nowość! AUTOMOBILIŚCI Nowość!

ŚWIECA ZAPŁONOWA DO SILNIKÓW SPALINOWYCH

Patent zgłoszony 6. VIII. 1930 r. L. P. 31807.

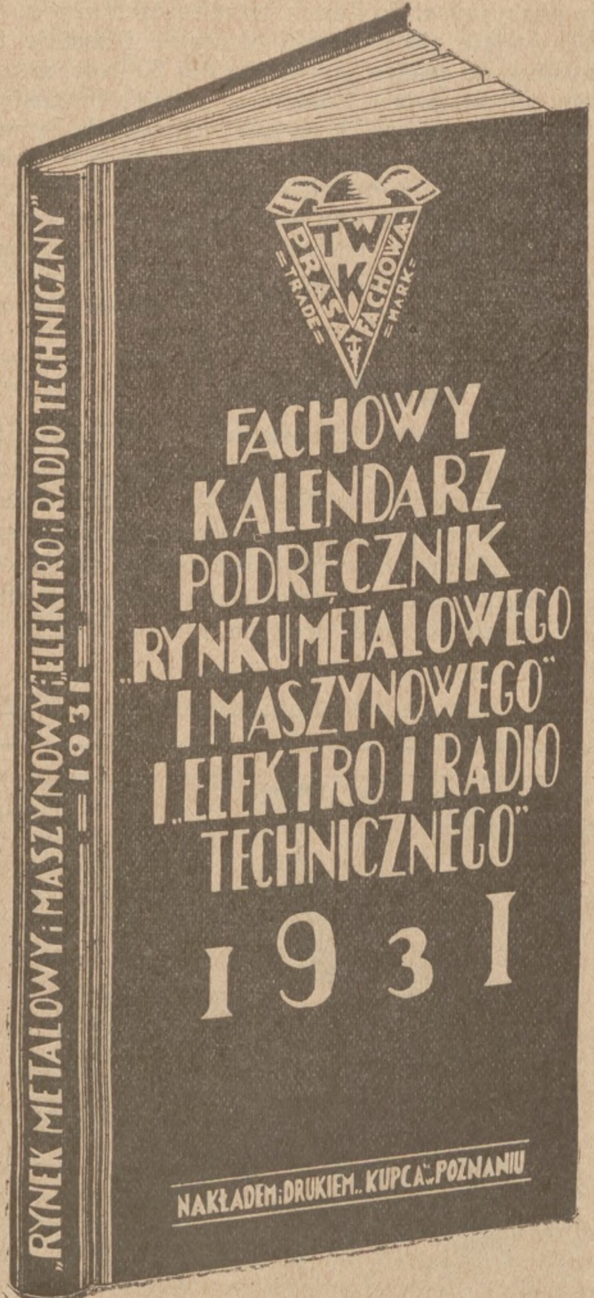
Świeca zapłonowa system Domiszewski posiada następujące zalety: Elektrody jej nie zaoliwiają się i dają się ustawiać bez naginania. Izolacja jest niepękająca, niewrażliwa na gorąco i uderzenia. Świeca daje się łatwo rozbierać i czyścić. Wskutek tych zalet, świeca System Domiszewski jest niezawodna i najtrwalsza w użyciu. Prawidłowy ruch silnika osiągniecie, stosując świece zapłonowe Systemu Domiszewskiego.

9285

FIRMA WYTWÓRCZA Żądajcie ofert!

Warsztaty maszynowo-techniczne K. Domiszewski i Syn, Kołomyja

DOROCZNY
Fachowy Kalendarz-Notatnik i Podręcznik
dla branży metalowo-maszynowej, elektro- i radjotechnicznej, budowlanej, drzewnej i ceramicznej, automobilowej, rowerowej motocyklowej i maszyn rolniczych
na rok 1931
rozpoczęliśmy już drukować

⅓ naturalnej wielkości.

KALENDARZ FACHOWY jest dla firm wytwórczych i hurtowych nadzwyczaj korzystną okazją do zareklamowania się! Wydatek jest jednorazowy i nieduży, a inserat pozostaje aktualny i skutecznie działa przez cały długi rok! Firmy, któreby chciały wziąć udział w zareklamowaniu się, upraszamy o szybkie nadesłanie zamówienia.

Administracja „Rynku Metalowego i Maszynowego"
Poznań, ul. Wielka 10. Telefon 22-77.

Uwaga: Firmy, które jeszcze w tych dniach zamówią Fachowy Kalendarz na rok 1931, pomieszczone będą w spisie subskrybentów Fachowego Kalendarza.

Rowery
„ESPERANTO"
w jakości i wykonaniu niezrównane

Generalny zastępca na Wschodnią Europę:
Bernhard Davidson
GDAŃSK-Reitbahn Nr. 19/20
9153

Rowery „Esperanto"

Dla pokrycia potrzeb rynku wewnętrznego wciąż jeszcze sprowadza się do Polski znaczniejsze ilości gotowych rowerów z zagranicy. To też spotykamy obok krajowych, najróżniejsze marki rowerów zagranicznych, pośród których szeroki zbyt i rozpowszechnienie znajduje typ **„Esperanto"**. — Rowery tej marki odznaczają się nadzwyczaj solidnem wykonaniem i trwałością i dzięki tym zaletom, eksportowane do różnych krajów, cieszą się ogólnem uznaniem sportowców oraz tych, którym rower potrzebny dla wypełniania czynności zawodowych jako środek lokomocji. Generalne zastępstwo na Wschodnią Europę a więc także na całą Polskę posiada firma **Bernhard Davidson w Gdańsku, Reitbahn 19-20**, która rowery „Esperanto" dostarcza hurtowo na wyjątkowo korzystnych dla pp. kupców warunkach. —p—

Odlewy lano-kute
(Temperguss)
w pierwszorzędnej jakości, dające się zginać i skręcać
na zimno
do jaknajdalej idących granic
wykonuje podług modeli, wzorów i rysunków
Odlewnia żelaza lano-kutego i zwyczajnego szarego
B. Kołodziejczyk i S-ka
POZNAŃ - Górczyn, ulica Sielska 6.
Telefon 6296 i 6433.

Przemysł Rowerowy i Motocyklowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią

Samochód dla zamożnych, rower dla praktycznych, a biedakom — nogi

Dowodziliśmy już parokrotnie, że ruch rowerowy posiada dla Polski bardzo duże znaczenie — znacznie większe niż się to nawet naogół przypuszcza. Wychodziliśmy mianowicie z założenia, że z powodu małej zamożności, chcąc choć częściowo dorównać zagranicy pod względem usprawnienia komunikacji, musimy w pierwszej linji postawić rowery. Rozumowaliśmy tak: w kraju bogatym o wysokich zarobkach i wysokiej stopie życiowej większość ludzi nawet na niższych stanowiskach może sobie pozwolić na nabycie samochodu (np. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej), w krajach biednych natomiast prywatny samochód osobowy pozostaje zawsze pewnego rodzaju luksusem.

Zarzucono jednak nam, że wygłaszamy poglądy przestarzałe, że rower już się przeżył i że poza sportem nie posiada większego znaczenia, gdyż nawet przy dojeżdżaniu do pracy przewyższają go znacznie różne miejskie środki lokomocji w rodzaju tramwajów, autobusów, kolejek podziemnych itp.

Chcieliśmy na zarzuty te odpowiedzieć nowym szeregiem rozważań natury ogólnej i zabraliśmy się do gromadzenia danych statystycznych. Praca ta trwałaby prawdopodobnie dość długo, gdyby nie wiadomości z Ameryki, które odrazu i bezapelacyjnie mogą rozstrzygnąć ten spór. Donieśliśmy mianowicie już uprzednio, że na dorocznej konferencji amerykańskich przemysłowców i kupców rowerowych stwierdzono duży wzrost zainteresowania się rowerami w związku z ogólnym kryzysem ekonomicznym i spowodowanem przez niego obniżeniem stopy życiowej tamtejszej ludności. Obecnie więc, kiedy cały przemysł w Stanach Zjednoczonych walczy z kryzysem, przeprowadzając silne redukcje lub wogóle zatrzymując fabryki na dłuższy okres czasu, tamtejszy przemysł rowerowy czyni znaczne inwestycje celem wypełnienia powiększonego programu produkcyjnego. I to w Ameryce, gdzie trudno skarżyć się na brak środków lokomocji, gdzie istnieje gęsta sieć kolejowa, szybkobieżne podmiejskie koleje elektryczne, gęsta sieć autobusowa itp. Amerykanin jest jednak człowiekiem praktycznym i umie docenić znaczenie indywidualnych środków komunikacyjnych; nie mogąc więc nabyć samochodu zastępuje go rowerem, który w razie potrzeby zaopatruje w motor przyczepny.

Zdaje się nam, że wystarczy teraz dowodów. Wróćmy więc do kwestji rowerowej w Polsce. Chyba nie potrzebujemy znów wyjaśniać, że do kompletnej, 100% że tak powiemy, motoryzacji u nas bardzo daleko, a nadrobienie braków nie jest łatwe, gdyż wymagałoby zbyt wielkich wydatków. Poprobójmy dla pewności zliczyć. Jako motoryzację pełną należy przyjąć stan, kiedy przeciętnie każda rodzina posiada jeden samochód, to znaczy kiedy przypada on na ca 5 osób. Ponieważ Polska ma obecnie około 30 miljonów mieszkańców, musielibyśmy się zaopatrzyć tylko w drobiazg ..... w 6.000.000 wozów. Licząc, że posiadamy obecnie około 40.000 samochodów (dla prostoty nie robimy różnicy pomiędzy maszynami ciężarowemi i osobowemi), musielibyśmy dokupić 5.960.000 samochodów. Licząc dalej cenę samochodu na ca 10.000 zł otrzymamy bagatelkę, tylko... 59.600.000.000 zł, które należałoby wydać na sam tabor, nie licząc inwestycyj drogowych i innych.

Jak widzimy, do pełnej motoryzacji komunikacyjnej u nas bardzo daleko, musimy więc poważniej pomyśleć o „roweryzacji". Zaczniemy od określania warunków w jakich ruch rowerowy mógłby się u nas rozwijać. Po pierwsze musimy posiadać pieniądze na zakupno rowerów, potem celowa propaganda musi nauczyć nas korzystania ze „stalowego rumaka" i wreszcie musimy mieć odpowiednie drogi, gdyż trudno żądać od rowerzystów skakania po „kocich łbach" i utykania w głębokim błocie. Na posiadanie pieniędzy, to znaczy na podniesienie przeciętnych zarobków przemysł rowerowy nie może wpłynąć, gdyż zależy to w pierwszej mierze od przeminięcia kryzysu, międzynarodowych układów handlowych, reformy podatkowej, reformy systemu ubezpieczeń socjalnych itp. Za to problem propagandy jest łatwiejszy do rozwiązania. Tu można sobie poradzić bez różnych międzynarodowych komplikacyj przy pomocy zorganizowania się wszystkich ludzi, zainteresowanych jak w przemyśle tak i w handlu rowerowym. Organizacja taka miałaby za zadanie popularyzować rower przy pomocy propagandy prasowej, przez urządzanie konkursów i zawodów, wreszcie przez walkę z przesądami, które zakazują jeszcze w pewnych dzielnicach ludziom na „poważniejszych stanowiskach" korzystania z roweru. Ten sam ruch propagandowy możnaby wykorzystać i celem przeforsowania u nas rozbudowy dróg rowerowych. Obecnie bowiem o rowerze władze wprost zapomniały i kiedy przeprowadza się jakąś nową ulicę, to prędzej można spodziewać się założenia na niej „alei" do konnej jazdy niż wąskiej dróżni dla rowerzystów. (k-i)

ZE SPORTU ROWEROWEGO

ZAMKNIĘCIE SEZONU KOLARSKIEGO W WARSZAWIE.

Bieg szosowy 50 klm. organizowany przez WTC. na zamknięcie sezonu przyniósł zwycięstwo Lipińskiemu (Amatorski KS) w czasie 1:35:08 przed Włodarczykiem I. (WTC) 1:35:15, 3) Michalak (Legja), 4) Karle Wacław (WTC), 5) Wasilewski (WTC). Bieg młodzików 25 klm. nie odbył się z powodu braku zgłoszeń.

Stal nierdzewiejąca do budowy części składowych motocykli

Stal nierdzewiejąca zdobywa sobie coraz większe znaczenie w przemyśle. Używa się jej do konstrukcji maszyn, w budownictwie itp. Ostatnio znalazła ona duże zastosowanie i w przemyśle motocyklowym. Z tego właśnie powodu podajemy za inż. B. Ignatowicz-Zawilejskim kilka danych, dotyczących tych gatunków stali.

„Stal jest stopem czystego żelaza (Fe), tak zwanego w metalurgji ferritu, z cementytem (Fe_3C) — związkiem chemicznym żelaza z węglem. Domieszki do tego stopu niektórych metali, jak chrom, nikiel, mangan i inne, dają uszlachetnione gatunki stali, udzielając jej pewnych specyficznych wartości dodatnich. Chrom nadaje stali twardość i kruchość, odporność na reakcję z kwasem azotowym i powstrzymuje rdzewienie. Chrom jest to metal nadzwyczajnie twardy, kruchy nie poddaje się obróbce i dopiero przy bardzo wysokiej temperaturze stapia się, a wobec tego nader trudne jest jego praktyczne zastosowanie w postaci czystego metalu. Posiada ciężar właściwy 6.74, topi się w temperaturze 1520° C., a przy 2200° C. ulatnia się.

Nikiel nadaje stali sprężystość, zwięzłość i miękkość w obróbce, zwiększa odporność na reakcję z kwasem solnym i siarczanym, oraz powstrzymuje rdzewienie.

Nikiel posiada ciężar właściwy 8.8, topi się w temperaturze 1452° C., a przy 2340° C. ulatnia się.

Celem wykorzystania własności tych metali dla utworzenia metalu, nierdzewiejącego i odpornego na kwasy, inżynierowie Strauss i Maurer od roku 1909 do roku 1912 pracowali w laboratorjum doświadczalnem przy zakładach Kruppa, i w 1912 r. opatentowali dwa rodzaje stali nierdzewiejącej, nazwanej stalą Nirosta.

Stal-Nirosta stosownie do własności swych i składu dzieli się na stal grupy VM i grupy VA — stal do zastosowania w dziedzinie fabrykacji części maszyn.

Stal VM — zawiera 12—15 proc. domieszki chromu i ½—2½ proc. niklu. Posiada nierdzewiejącą powierzchnię, o ile się ją poleruje. Jest magnetyczna, hartuje się i spawa w płomieniu acetylenowym. Wytrzymałość na rozciąganie i ściskanie posiada bardzo znaczną nawet przy temperaturach wysokich, jak to ujawnia tablica następująca:

Stal V_5M. hartowana.

Granica sprężystości:	20°C	200°C	300°C	400°C	500°C
w kg./mm.²:	57	49	48	45	34
Wytrzymałość	74,7	64,0	61,5	57,0	43,9

Stal V_3M. hartowana i odpuszczona przy 370° C.

Granica sprężystości:	20°C	300°C	400°C	500°C
w kg./mm.²:	125	108	122	110
Wytrzymałość:	156	164	153	134

Stal ta używana jest: Marki VcM i V_5M do wyrabiania luf karabinowych, walców, tłoków i innych części maszyn, wymagających twardych powierzchni.

Stal marki V_3M — jest to stal sprężysta i używana jest do wyrabiania różnych rodzajów noży, brzytew, pił, sprężyn. Stal VA zawiera 18—22 proc. chromu i 7—9 proc. niklu. Jest odporna na reakcję z kwasem azotowym, nie rdzewieje w powietrzu wilgotnem, nawet w obecności kwasów octowego, cytrynowego i innych organicznych, nie traci połysku pod wpływem wyziewów, jakiemi są przepełnione osiedla ludzkie, więc nadaje się do celów budowlanych, do wyrabiania naczyń do fabrycznego i domowego użytku. Daje się łatwo kuć, spawać, wytłaczać w kształty rozmaite.

Własności co do wytrzymałości zawiera tablica następująca:

Stal marki $V_2A.W.$ i $V_2A.S.$.

$V_2A.W.$ temperatura:	20°C	200°C	300°C	400°C	500°C
Granica spręż. w kg./mm.²:	20	11	10	10	10
Wytrzymałość „	65	48	47	46	44
$V_2A.S.$ temperatura:	20°C	200°C	300°C	400°C	500°C
w kg./mm.²:					
Granica sprężystości:	35	32	28	25	20
Wytrzymałość:	75	72	70	65	59

Stal Nirosta wyrabia się w kształcie prętów, blachy, drutu. Wyrabia się również blachę żelazną, pokrytą cienką warstwą stali nierdzewiejącej.

Blachę dostarcza się na rynek w kilku odmianach, jak następuje:

Odmiana I: Blacha wprost z walców bez żadnej obróbki, posiada gładką, charakterystyczną powierzchnię: walchaut.

Odmiana II: Blacha po wyjściu z walców bajcowana, powierzchnia połyskująca.

Odmiana III: Blacha po bajcowaniu walcowana powtórnie na zimno, co daje jej pewne zahartowanie.

Odmiana IIIa: Blachę po walcowaniu na zimno obrabia się sposobem gorącym, co nadaje jej miękkość i matowy połysk. Powierzchni blachy mogą być nadane wszystkie kolory, które przybiera żelazo pod wpływem temperatury — od jasno-żółtego do ciemno-bronzowego, od koloru srebra połyskującego do matowego. Kolory raz nadane już się nie zmieniają i na powietrzu połysku nie tracą. Jako blacha, materjał ten jest plastyczny i nadaje się do obróbki na prasach na zimno i do przekształcenia w naczynia, ornamenty i t. p.

Według podanych przez firmę Krupp wiadomości, stal Nirosta dostarczana jest franco granica Polski, cło opłacone, także wydatki celne, jak następuje:

1. Pręty okrągłe 3 m. długie, średnica od 20 mm. i wyżej w stanie surowym:

Marki:	V_2A	V_4A	V_6A	V_3M	V_5M
Ceny R.M.:	3,40	4,40	3,70	2,60	2,60 1 kg.

2. Blachy obcięte nożycami, wyprostowane, od 2 mm. grubości:

V_2A:	3,60	3,90	4,90 RM.1 kg.
V_4A:	4,90	5,20	6,20
V_6A:	3,95	4,30	5,40

3. Blachy ze stali V_3M i V_5M — 150—610 mm. szerokie, grubość 2,61 i wyżej:

	Odmiana I	Odmiana II	Odmiana III
od 2,61 niżej:	3,00	3,20	3,40 RM. 1 kg.
do 1,625 mm.:	3,45	3,65	3,85

Opakowanie liczy się dodatkowo.

Ze sportu motocyklowego

ORYGINALNY RAID MOTOCYKLOWY.

„Union" łódzki organizuje w niedzielę raid motocyklowy, oparty na bardzo oryginalnych zasadach. Wszyscy uczestnicy zostaną podzieleni na grupy, a każda grupa wyposażona w radjoodbiornik lampowy.

Stacja łódzka nadawać będzie co kilka minut wskazówki dla motocyklistów, któremi kierując się poszczególne grupy powinny spotkać się u nieznanej mety. Zwycięża drużyna, która przybędzie najprędzej.

ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ LEONA KOZŁOWSKIEGO.

Nowy typ zwrotnic tramwajowych

Elektryczna zwrotnica do uruchomienia z wozu tramwajowego.

Coraz więcej wzrastający ruch nietylko w dużych miastach lecz i miastach prowincjonalnych zmusza i tramwaje do wprowadzania różnych urządzeń, zwiększających sprawność i przelotność linij tramwajowych. Jednem z tych urządzeń jest automatycznie poruszana zwrotnica, nastawienie której odbywa się elektrycznie bez zatrzymania wozu wprost z miejsca motorniczego.

Zwrotnice takie powinny, według V. D. J. odpowiadać następującym warunkom:

1. Przy systemach magnetycznych maszyny powinny posiadać dużą siłę aby niezależnie od stopnia zabrudzenia i zabłocenia zwrotnicy potrafić ją przestawić.
2. Jednakową siłę działania niezależnie od sposobu podjeżdżania wozu tramwajowego i stopnia włączenia jego motorów.
3. Dostatecznie małe wymiary całego urządzenia celem ułatwienia jego instalacji.
4. Prostata i moc konstrukcji.
5. Możność uskutecznienia przestawienia ręcznie bez potrzeby długiego manipulowania lub wyłączania mechanizmu.
6. Możność zastosowania mechanizmu bez potrzeby przebudowywania istniejących typów wagonów.

Działanie takich elektrycznie poruszanych zwrotnic polega na tem, że dojeżdżając do nich motorniczy, na pewnym odcinku musi na chwilę odpowiednio włączyć i wyłączyć prąd swoim rozrusznikiem co powoduje włączenie mechanizmu zwrotnicy i przestawienie go tak lub inaczej.

Prócz zwrotnic, zaopatrzonych w specjalny mechanizm elektryczny, uruchomiany impulsami prądu, powstałemi przez odpowiednie manipulowanie korbą rozrusznika istnieją też mechanizmy, które porusza się przez włączeni dodatkowego ślizgacza pod wagonem. Ślizgacz ten przechodzi na małemi kontaktami i zależnie od natężenia prądu nastawia tak lub inaczej mechanizm zwrotnicy, którą zasyca się prądem z sieci tramwajowej.

Są jeszcze inne sposoby przekładania zwrotnic, działające często mechanicznie przy pomocy stalowych palców, umieszczonych pod wagonami, zwrotnice tego typu nie przyjęły się jednak.

Prostowniki rtęciowe w instalacjach oświetleniowych

W wielu miastach zachowana została dotąd całkowicie lub częściowo sieć prądu stałego, szczególniej w śródmieściach, gdzie przebudowa instalacji byłaby zbyt kosztowna.

Wraz z dalszym rozwojem takich sieci stało się koniecznem zasilanie ich z nowych źródeł, przyczem rozbudowa starych elektrowni prądu stałego nie mogła być oczywiście ekonomiczna. Okazała się więc potrzeba urządzeń przetwórczych w celu zasilania sieci odbiorczej z sąsiednich sieci prądu zmiennego. W wielu miastach zadanie to spełniają prostowniki rtęciowe na niskie napięcie, których rozwój jest tak znaczny, iż stanowią one obecnie 30% ogólnej mocy zainstalowanych prostowników rozmaitych typów.

Prostowniki, przeznaczone dla instalacyj świetlnych, odznaczają się znacznym zakresem zmienności oddawanego na sieć napięcia, które musi być regulowane w zależności od chwilowego obciążenia sieci linji zasilającej.

Z wykonanych w ostatnich czasach instalacyj na uwagę zasługują podstacje wiedeńskiej sieci oświetleniowej. Podstacja Schmeltz posiada prostownik na 4000 A przy napięciu prądu stałego od 400 do 700 V, przyczem zmiana napięcia odbywa się pod obciążeniem. Tak wielki zakres napięcia tłumaczy się tem, że prostownik służyć ma jednocześnie do zasilania sieci oświetleniowej 400—500 V, tramwajowej 600—700 V, oraz do ładowania akumulatorów.

Również w Paryżu istnieje szereg instalacyj prostowników po 6000 A, przetwarzających prąd zmienny dwufazowy na stały pod rozmaitemi napięciami.

(Revue B. B. C. — Przegl. Elektr.)

O elektryfikację Polski

Związek Elektrowni Polskich w porozumieniu z Min. Robót Publ. opracowuje projekt elektryfikacji całego kraju. W tym celu uwzględniono podział Polski na szereg okręgów. Przy takim stanie elektryfikacja mogłaby być przeprowadzona przez jeden lub kilka syndykatów elektryfikacyjnych.

Powyższe prace zostaną zakończone w ciągu 2 tygodni, poczem projekt będzie przedstawiony Ministerjum.

Z korporacji przemysłu elektrotechnicznego

Uczniowie, którzy ukończyli naukę, mogą zgłaszać się do egzaminu grudniowego. Należycie udokumentowane wnioski przyjmuje biuro Korporacji najpóźniej do dn. 15 listopada. Biuro Korporacji mieści się w Domu Rzemieślniczym ul. Wały Zygmunta Starego 9 I ptr. W godz. urzędowych od 10 do 1 i od 3—6 udziela się bezpłatnie wszelkich porad i informacyj, tyczących uczni przemysłu elektrotechnicznego. Rodzicom zwraca się uwagę, że uczniowie praktykujący w przedsiębiorstwach nienależących do Korporacji, nie będą mogli zdawać egzaminu i nie otrzymają w myśl art. 124 Polskiej Ustawy Przemysłowej „Świadectwa ukończenia nauki".

Stow. „Organizacja Gospodarki Świetlnej"

Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na Woj. Poznańskie i Pomorskie przystępuje do zorganizowania poznańskiego oddziału stow. „Organizacja Gospodarki Świetlnej", której głównym celem jest propaganda racjonalnego zużytkowania energji elektrycznej. Brak tego stowarzyszenia odbija się ujemnie zarówno na producentach, jak i konsumentach energji elektrycznej. Wobec tego przystąpił ruchliwy Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych w porozumieniu z głównym zarządem stow. „Organizacja Gospodarki Świetlnej" do założenia oddziału poznańskiego.

Przemysł elektrotechniczny przeciwko dumpingowi niemieckiemu

Odbyło się zebranie sekcji wytwórców polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, na którem omawiano sprawy dotyczące porozumienia między wytwórcami a sprzedawcami poszczególnych gałęzi przemysłu elektrotechnicznego, którego zawarcie niezbędne jest zwłaszcza w celu wspólnej obrony przed dumpingiem przemysłu niemieckiego. Jednocześnie omawiano szczegóły nowej taryfy celnej.

Bezrobocie wśród elektrotechników

Od września r. b. ilość zamówień w elektrotechnice spadła do minimum, w związku z czem obniżyły się również zarobki elektromonterów, sięgające obecnie zaledwie kilkudziesięciu złotych tygodniowo. W ciągu najbliższych tygodni zatrudnieni na montażach pracownicy będą zwalniani przez odnośne przedsiębiorstwa, które zatrzymają wyłącznie personel, potrzebny do najkonieczniejszych robót konserwacyjnych.

Kłopoty Warszawy z nowemi numerami telefonicznemi

W Warszawie wprowadzono już częściowo automatyczne łączenie. Ponieważ jednak abonenci telefoniczni z przyzwyczajenia używają wciąż starych numerów, co ogromnie utrudnia pracę telefonistkom, zgodnie z otrzymaną instrukcją w wypadku podawania starych numerów, telefonistki nie będą dokonywały połączeń i będą odsyłały zgłaszających się do nowego katalogu. Stwierdzone zostało, że naskutek tego rodzaju nieuwagi abonentów czas trwania połączenia na stacji ręcznej wzrósł prawie dwukrotnie.

Równocześnie, wobec niedostatecznego obeznania się i przyzwyczajenia publiczności do nowego systemu telefonowania i nowej numeracji telefonów, przyłączenie dalszej serji telefonów, oprócz już przyłączonych 5.000 abonentów do centrali na ul. Pięknej, odroczono na czas nieokreślony. Przyłączenie będzie uskuteczniane serjami w ciągu najbliższych miesięcy. Wstrzymane zostały również pokazy telefonowania gdyż frekwencja chętnych była znikoma.

Kryzys w amerykańskim przemyśle elektrycznym

Produkcja prądu elektrycznego w Stanach Zjednoczonych wykazuje w roku bieżącym stałą tendencję zniżkową.

Podczas gdy w styczniu r. b. wyprodukowano ogółem 8,15 miljarda kWh, to w maju produkcja prądu elektrycznego spadła do 7,51 miljarda kWh a w lipcu do 7,33 miljarda kWh.

Jest to wymowną ilustracją przeżywanego kryzysu gospodarczego.

POLECAMY

TELEFONY

wszelkich systemów najnowszych konstrukcyj, kompletne urządzenia telefoniczne pół- i pełnoautomatyczne, które również na dogodnych warunkach wydzierżawiamy, wszelki sprzęt telefoniczny

RADJO

APARATY od najprostszych do najdoskonalszych, fabrykaty własne i zagraniczne oraz olbrzymi wybór sprzętu radjowego

PROSIMY ŻĄDAĆ CENNIKÓW, WZGLĘDNIE KOSZTORYSÓW. 8448

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO TELEFONÓW z o. p.

Centrala: POZNAŃ, ul. Jasna 9. Telefony 6937 i 6941

Filje: Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 39. Tel. 3430. Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 65-66. Tel. 738.

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. K. GAERTIG i SP. T. Z O. P.

Poznań Pocztowa 26

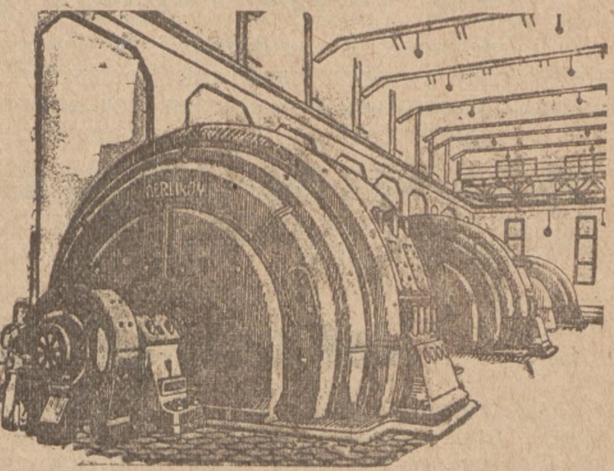

9180

Generalna Reprezentacja Szwajcarskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych

))OERLIKON((

Lwów, ul. 3 Maja 11a

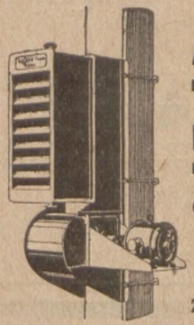

dostarcza

Generatory, Transformatory, Turbiny parowe, Motory każdej wielkości, Koleje elektr., Lokomotywy akumulatorowe, Krany i dźwigi elektr., Maszyny do elektr. spawania i nitowania 9198

Kompletne Centrale Elektryczne

Wszelkie zastosowania elektryczności w przemyśle

Aparaty nagrzewacze

paro-powietrzne „Radiolo"

do ogrzewania dużych pomieszczeń oraz suszenia i odemglania;

wykonane z baterjami z rur żebrowych kutożelaznych.

Szybkie i równomierne nagrzewanie!

Inż. J. H. B. Teepe, Łódź, Kopernika 40

Fabryka Ogrzewań Centralnych i Aparatów. 8449

DAIMON

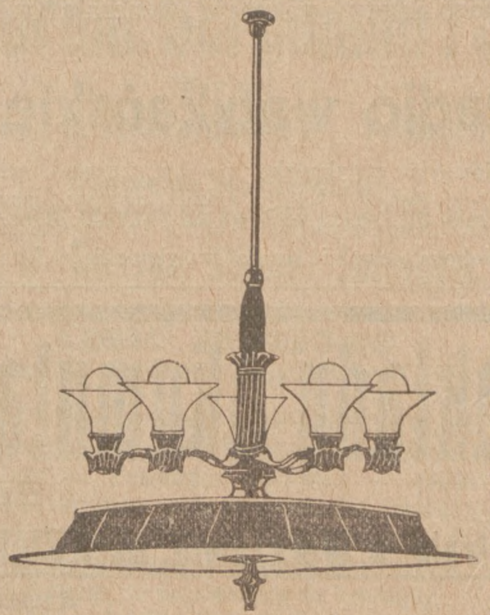
9353/4

Baterje Anodowe

6585/6

Czystą i silną audycję uzyskasz stosując **baterje anodowe DAIMON**

Najnowszego stylu 8947

lampy elektryczne i żyrandole

kupuje się najtaniej w fabryce

M. Nowak, Poznań, Chwaliszewo 49

TELEFON 3470 TELEFON 3470

Z przemysłu radjotechnicznego

Odbyła się w Zrzeszeniu Polskich Przedsiębiorców Radjotechnicznych konferencja z udziałem przedstawicieli największych wytwórni tej gałęzi. Obrady dotyczyły sprawy podjęcia przez wytwórnie łączności produkcji aparatów detektorowych. Zebrani postanowili w tej kwestji zwrócić się do pp. Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Poczt i Telegrafów.

Czy radjo rujnuje przemysł fortepianowy?!

Radjo nie może nikomu dogodzić. Jedni wyrażają się o niem z pełnem uznaniem i zadowoleniem, inni wprost przeciwnie. Nawet jeden i ten sam przemysł w różnych krajach różnie ustosunkowuje się do radja.

W Kanadzie np. przemysł fortepianowy jest w upadku i przyczynę tego upatruje w radjo, gdyż ono właśnie miało spowodować zmniejszenie się zapotrzebowania na fortepiany. Gdy dawniej Kanada produkowała rocznie około 35.000 fortepianów, obecnie ilość ta spadła zaledwie do 5000.

Anglja natomiast jest innego zdania. Tam radjo przyczyniło się ogromnie do podniesienia zamiłowania do muzyki domowej i wytwórczość angielskich fabryk fortepianów zwiększyła się znacznie.

Radjostacja „Generała Kutiepowa"

Rosja Sowiecka ma teraz niemały kłopot. Od pewnego czasu we wtorki, czwartki i niedziele o godzinie 10 wieczorem, według czasu wschodnio-europejskiego, odzywa się przez radjo „Radjostacja Generała Kutiepowa", a potem jakiś mówca w doskonałym języku rosyjskim, francuskim i angielskim nadaje najnowsze wiadomości polityczne, ale takie, jakichby cenzura sowiecka nigdy nie przepuściła w rosyjskich gazetach. Po skończonym komunikacie następuje muzyka ludowa rosyjska: piosenki i tańce.

Stacja, która to nadaje, pracuje na krótkich falach, łatwych do złapania, i z taką mocą, że słychać ją wyraźnie nawet w Charbinie.

Do kogo należy owa stacja „Generała Kutiepowa" i czyj jest ów głos, nadający wiadomości w duchu antisowieckim redagowane — niewiadomo. Wszystko jednak zdaje się przemawiać za tem, że jest to stacja, będąca w rękach rosyjskiej emigracji w jednem z państw zachodnio-europejskich, prawdopodobnie we Francji. Stacja ta jest najnowszą sensacją i zagadką w eterze.

Radjostacje sowieckie usiłują w godzinach kiedy „Generał Kutiepow" przemawia — przeszkadzać mu przez „nakładanie" swoich fal, ale to podobno niewiele pomaga i audycje „Generała Kutiepowa" cieszą się obecnie ogromnem powodzeniem wśród radjosłuchaczy w Rosji Sowieckiej.

(„Ra")

Radjo watykańskie będzie gotowe za kilka dni

Radjostacja watykańska ma być zupełnie gotowa w najbliższych dniach. Kiedy jednak nastąpi inauguracja, trudno na razie określić. Według przypuszczeń Ojciec Święty dokona otwarcia radja watykańskiego i sam wówczas przemówi do całego świata albo w pierwszych dniach listopada, albo też dopiero na Boże Narodzenie.

W sferach watykańskich jeszcze nic nie wiedzą konkretnego o decyzji Ojca Świętego w tym względzie.

Zakłady Akumulatorowe systemu „TUDOR"

Spółka Akcyjna

Centrala w Warszawie, ulica Złota 35. Telefony: 17-45, 404-94, 329-46 i 121-74

SKRZYNKA POCZTOWA 298.

FABRYKA W PIASTOWIE, STACJA KOL. PRUSZKÓW.

Warsztaty reperacyjne i stacja do ładowania, ul. Złota 34, tel. 404-94

Oddziały: w Poznaniu, ul. Mostowa Nr. 4-a, telefon 11-67.

w Bydgoszczy, ul. Błonia nr. 7, telefon 13-77.

we Lwowie, ul. Nabielaka 21, tel. 52-35

7671

Akumulatory stacyjne i przenośne oryginalnego systemu „TUDOR". Katodowe i anodowe baterje akumulatorowe do radja. Akumulatory do starterów samochodowych. Lampy przenośne akumulatorowe i lampy górnicze.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWNICTWO „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

O racjonalnej gospodarce smarowej w rolnictwie

W „Wiadomościach Rolniczych" ukazał się ciekawy artykuł Wilhelma Robinsona o racjonalnej gospodarce smarowej w rolnictwie. Między innemi p. Robinson pisze:

Żadna dziedzina gospodarki rolnej nie jest tak po macoszemu traktowana, jak sprawa racjonalnego smarowania motorów i maszyn, tych prawdziwych przyjaciół rolnika.

Rolnik zdaje sobie sprawę z tego, że motor wymaga opieki i że należy go smarować w czasie pracy, ale niestety nie zawsze wie, jak i czem smarować. Skazany jest w tej dziedzinie na przepis fabryki, która tworząc serje motorów nie zważa na indywidualne cechy danej maszyny, lecz zgóry poleca ten i ten olej — lub na swego generalnego dostawcę z miasta, ewentualnie będąc sam przygodnie w mieście, zakupuje olej w pierwszym lepszym sklepie.

Tymczasem motor lub maszyna niesmarowana specjalnie dostosowanym olejem lub smarem, po krótkiej pracy przestaje być pomocna rolnikowi i przysparza mu wiele kłopotów i to przeważnie w okresie najbardziej gorączkowej pracy w polu.

Uniknie tego rolnik, gdy się choć pobieżnie zainteresuje literaturą o racjonalnem smarowaniu maszyn rolniczych.

Redakcja „Wiadomości Rolniczych" informując w każdej dziedzinie P. T. Czytelników, wprowadza niniejszem specjalny dział o smarowaniu maszyn rolniczych, zapewniwszy sobie współpracę wybitnych fachowców.

Rozpoczynając zatem ten cykl artykułów o gospodarce smarowej na łamach swego pisma, zawiadamia też Redakcja, że na wszelkie zapytania, skierowane do niej w tej dziedzinie, służy jak najobszerniejszem wyjaśnieniem i poradą, oraz na życzenie większych obszarów rolnych, posiadających większą ilość motorów może uzyskać u firmy naftowej, cieszącej się jej zaufaniem, wysłanie fachowca smarowego, który na miejscu na podstawie długoletniej praktyki zastosuje najodpowiedniejszy olej do danej maszyny.

Nie każdy bowiem olej nadaje się do motorów. Z powodu silnej walki konkurencyjnej, firmy produkujące oleje i smary, wzajemnie się przelicytowują, polecając nieraz i zapewniając klientów o wyborowych własnościach swoich produktów, które jednak często w praktyce się nie nadają i pociągają za sobą bardzo ujemne skutki.

Zaznaczyć tu też należy, że cena oleju nigdy nie stanowi faktycznej oceny jakości polecanych przez konkurencyjne firmy olejów. Praktyka wykazała, że drogie oleje są wynikiem wybujałej, na sposób amerykański przeprowadzonej reklamy, tanie oleje natomiast są znowu miarą swej wartości. Najlepszym olejem i najbardziej się nadającym do celów rolniczych będzie zatem olej po cenie średniej, gdyż ta jedynie przedstawia jego faktyczną wartość.

Oleje motorowe i maszynowe są bez wyjątku fabrykowane w Polsce, z polskiej ropy i dlatego będzie mógł każdy ocenić niesumienność niektórych sprzedających, zapewniających kupującego, że dany olej jest zagranicznego pochodzenia.

Polska produkcja smarowa na szczęście stoi tak wysoko, że wiele naszych gatunków wywozi się zagranicę, a nigdy odwrotnie i to powinien każdy rolnik wiedzieć.

6177

Łazarski, Bergmann i Ska

Sp. z o. o.

Poznań, ul. Zwierzyniecka 8. Telefon 6175

Generalna reprezentacja największej fabryki na świecie części do maszyn

P. D. Rasspe Söhne, Solingen.

Części zapasowe do żniwnych i in. maszyn rolniczych

Olbrzymie zapasy wszelkich części do kosiarek, żniwiarek i wiązałek wszystkich systemów — do siewników Westfalia — siewników rzędowych — opełaczy różnych systemów — do kultywatorów, grabi konnych i przetrząsaczy, noże do sieczkarń i do siekaczy do buraków, sztyfty do młocarń manieżowych, do bukowników do koniczyny, listwy bijakowe i inne części do młocarń parowych, łożyska kulkowe i rolkowe — sprężyny, nity — śruby. Wszelkie piły dla rolnictwa i przemysłu. Lemiesze i odkładnie — Windy. Lewary, ręczne opełacze, toczaki etc.

Zastępstwo główne na Wielkopolskę i Pomorze samochodów i części do nich francuskiej fabryki „Mathis"

Amerykańska inicjatywa w sprawie budowy elewatorów w Polsce a przemysł maszyn rolniczych

(w) Wzrastające stale bezrobocie we wszystkich niemal dziedzinach przemysłu jest sprawą, która obecnie wzbudza bardzo wiele troski w sferach gospodarczych całego świata. Ze względu na ciężkie położenie naszego przemysłu maszyn rolniczych należałoby wziąć pod baczną uwagę fakt, o którym nadeszły ostatnio wiadomości, że amerykańska firma budowlana Mac Donald Ingeenering Company pertraktuje z rządem polskim i samorządami w sprawie budowy kilkudziesięciu elewatorów zbożowych w różnych częściach Polski. Pertraktacje te prowadzi delegacja, złożona z prezydenta tejże firmy p. Durham'a i dyrektora działu polskiego p. J. B. Kurowskiego. Niezależnie od pertraktacyj, prowadzonych z rządem, firma Mac Donald Ingeenering Company nawiązała kontakt z szeregiem związków komunalnych.

Otóż należałoby się zastanowić, czy w robotach przeprowadzanych przez ową firmę w Polsce, nie mogłaby znaleźć zatrudnienia przynajmniej pewna część pracowników przemysłu maszyn rolniczych? Czy w ten sposób bezrobocie w tym przemyśle nie uległoby zmniejszeniu?

Przemysłowi maszyn rolniczych wcale nie są obce konstrukcje żelazne, więc sprawa kwalifikacyj robotników owego przemysłu do prac przez wspomnianą firmę projektowanych, zapewne nie przedstawiałaby większych trudności.

Amerykańskie traktory „Mc Cormick-Deering" „International Harvester Company" w Chicago

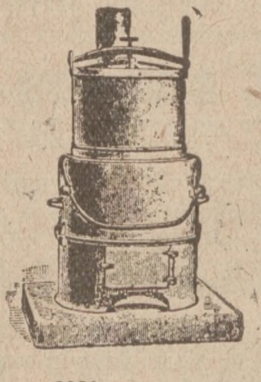
(Ciąg dalszy.)

Oliwienie silnika. Oliwienie silnika odbywa się pod ciśnieniem i zapomocą rozpryskiwania. Trybowa pompa, umocowana w specjalnym zbiorniczku na dnie kartera silnika, otrzymuje napęd od wału rozdzielczego za pośrednictwem ślimakowych trybików. Pompka podaje już filtrowaną oliwę do zbiorniczków (wanien), umieszczonych pod głowicami korbowodów, łożyska wału korbowego, wszystkie jego szyjki, ścianki cylindrów, bolce tłokowe, wał rozdzielczy itd. Poza tem specjalnemi przewodami (rurkami) pompka podaje oliwę na napęd trybowy wału rozdzielczego, do górnego rozrządu wentyli i do manometru, umieszczonego na przodzie maszyny. Wskazówka na manometrze rejestruje stan oliwienia w czasie pracy. Sprawdzenie wadliwego działania oliwienia nie przedstawia żadnej trudności i nie zabiera wiele czasu, bowiem przez specjalnie urządzone włazy można łatwo się dostać do pompki i usunąć przyczynę złego oliwienia.

Chłodzenie silnika. Silnik ochładza się wodą, sposobem termosyfonowym. Cyrkulująca woda przechodzi przez chłodnicę, zaopatrzoną w pionowe rurki i chłodzoną przez wentylator, który otrzymuje napęd od wału korbowego. Jak wykazują niżej podane rezultaty próby traktora DEERING w Nebraska, termosyfonowy system chłodzenia jest zupełnie wystarczający nawet w dni upalne. Ostudzanie silnika wodą ma te zalety, iż przy niefachowej obsłudze można zawsze ochronić silnik od przegrzania. Ostrzegawczym sygnałem dla szofera jest gwałtowne parowanie wody przy 100 stopni C. Przy chłodzeniu wodnem stan cieplny cylindrów jest mniejwięcej jednakowy, co ułatwia wybór odpowiednich smarów o pewnych właściwościach termicznych. Stosowane przed laty, a obecnie zarzucone, studzenie zapomocą oliwy przy wysokiej i zmiennej, zależnie od gatunku, temperaturze parowania oliwy (150—200 stopni C.) w ręku niefachowej obsługi zawsze posiadało pierwiastek niebezpieczeństwa przegrzania silnika, a nieustalony stan cieplny cylindrów utrudniał dobór odpowiednich smarów.

Napęd od wału silnika do kół tylnych napędowych odbywa się przez suche tarczowe sprzęgło zapomocą przekładni trybowej, całkowicie okapturzonej i zanurzonej w wannie oliwnej. Komplet trybów, stanowiący skrzynkę biegów z wałkami na łożyskach kulkowych, osadzony jest w oddzielnym stalowym wyjmowanym karterze, co ułatwia montaż i kontrolę przekładni. Wszystkie tryby (pędnej) skrzynki biegów i mechanizmu różniczkowego wykonane są z chromoniklowej stali, przyczem tryby są frezowane i cementowane w elektrycznych piecach. Bardzo korzystnie rozwiązany jest w przekładni trybowej stosunek przeniesienia siły na koła napędowe. Konstrukcja ta daje możność najlepszego wyzyskania siły motoru DEERINGA.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Wyrabiam masowo
PARNIKI
do kartofli i paszy „AGRA"
BRONKI posiewne
TACZKI do worków
TACZKI żelazne do różnych celów
SZUFLE do transportu ziemi
NABIERKI i FORMY do różnych celów
Ryszard Liska
WĄGROWIEC
8821 **Fabryka Maszyn i Kotlarnia tel. 59.**

Wyrabiamy masowo
taczki żelazne, wózki śpichlerzowe, młocarnie szerokomłotne oraz elewatory do słomy
Na składzie posiadamy
odremontowane pługi parowe, lokomobile, maszyny parowe, motory ropowe, benzynowe, młocarnie 54-60", prasy do słomy na sznurek i drut, strugarki do drzewa fabr. Blumwe szer. 80 cm, rezerwoary i t. p.
Ceny bardzo umiarkowane. Jako wpłatę przyjmujemy różne maszyny oraz łomy metalowe, lane i żelazne.
Warsztat mech. ślus. M. KADLEC i S-ka
Toruń, ul. Mickiewicza 51a, telefon 97
9087

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Budowa wielkiego szkieletu domu mieszkalnego w Królewskiej Hucie

Ostatnio pojawiły się na łamach prasy codziennej liczne głosy w sprawie potrzeby rozbudowy mieszkań w Królewskiej Hucie. Dla zmniejszenia więc głodu mieszkaniowego zdecydował się Śląski Urząd Wojewódzki wybudować w tym przeludnionym mieście dla swych urzędników wielki dom mieszkalny przy ul. Rejtana obok Gimnazjum Żeńskiego. Strony akceptowały cenę zł 30,— za m², tak, że rozpoczęcie budowy zależne jest jedynie od udzielenia zgody Rady Miejskiej.

Projektowany na wzór amerykański budynek będzie najwyższym domem w Królewskiej Hucie. Tego rodzaju budynki oparte na zastosowaniu szkieletu żelaznego rosną w górę z powodu drożyzny parcel w większych miastach. Jak wiadomo, będzie to już trzeci zkolei drapacz chmur w okręgu przemysłowym. Obecnie bowiem jest na ukończeniu 7-io piętrowy dom dla profesorów szkół technicznych przy ul. Wojewódzkiej w Katowicach obok rozpoczętej już budowy przez Województwo przy ul. Zielonej w Katowicach gmachu Urzędów Skarbowych o 15-tu piętrach. Ten ostatni budynek o wysokości prawie 50 m. będzie niewątpliwie w Polsce najwyższym drapaczem chmur, opartym na zastosowaniu konstrukcji żelaznej. Akcja budowlana Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, torująca drogę nowoczesnym metodom budowania, zasługuje na uznanie, tem bardziej, że przyczynia się jednocześnie do złagodzenia istniejącego bezrobocia w przemyśle żelaznym.

Nowe tereny budowlane dla spółdzielni

Pośrednictwo Magistratu w Warszawie dla ułatwienia kredytów.

Spółdzielnie, wznoszące domy na terenach przydzielonych im bezpośrednio przez Ministerstwo Robót Publicznych, mogą otrzymywać kredyty tylko od Banku Gospodarstwa Krajowego, gdyż otrzymują hipoteczną własność placu dopiero po kilku latach, a najwcześniej po wykonaniu budowy. Ponieważ kredyty budowlane B. G. K. coraz trudniej jest uzyskać, szczególniej jeśli chodzi o budowę domów z większemi mieszkaniami, różne spółdzielnie zabiegają o kredyty z innych źródeł, dla których głównym warunkiem jest posiadanie hipoteki.

Magistrat, chcąc ułatwić spółdzielniom uzyskanie hipoteki, nabywa odpowiednie tereny od rządu i przekazuje je spółdzielniom odrazu na własność hipoteczną. Ostatnio magistrat postanowił wystąpić do rady miejskiej o upoważnienie nabycia od rządu kilku terenów budowlanych dla przekazania spółdzielniom, mianowicie:

Terenu około 3 tys. metrów kwadr. przy Al. Szucha dla spółdzielni „Proporzec", która zamierza zbudować dom o 365 izbach; terenu przy zbiegu ul. Niegolewskiego, Kozietulskiego i Górskiego (Żoliborz) 5.196 metr.

Nowe typy samochodów do równoczesnego transportowania i wyrobu betonu

Od pewnego czasu w Ameryce rozpowszechnia się system wyrabiania gotowego betonu w specjalnych fabrykach, które potem materjał ten w odpowiednich kadziach pośpiesznemi samochodami ciężarowemi dostarczają do miejsca użycia. System mieszania betonu wprost w fabryce przedstawia szereg poważnych zalet. Po pierwsze osięga się takim sposobem poważną ekonomję na czasie, gdyż fabryka posiada zazwyczaj bardzo udoskonalone urządzenia, pracujące nader ekonomicznie, poza tem ma się pewność, że otrzymany materjał odpowiada rzeczywiście wszelkim technicznym wymaganiom. Jednakże przy nieco dłuższym transporcie występuje niemiłe zjawisko, polegające na opadaniu na dno kadzi najcięższych składników betonu. Aby więc uniknąć tej wady skonstruowano nowy typ przyrządu do przewożenia i równoczesnego mieszania betonu. Mianowicie do skrzyni o pojemności ca 4 metry^3 nasypuje się kruszywo i cement, poczem skrzynię dostarcza się na miejsce specjalnym samochodem. Pięć minut przed przybyciem na miejsce jednym ruchem dźwigni otwiera się kurek od specjalnego rezerwuaru z wodą i puszcza się w ruch mieszadło, połączone przekładnią z silnikiem samochodowym. W obecnie używanych maszynach przy szybkości 32 klm. na godzinę mieszadło wykonywuje 10 obrotów na minutę, co wystarcza do kompletnego wymieszania masy przed dojechaniem do miejsca przeznaczenia. Należy dodać, że do przewożenia i mieszania betonu używają w Ameryce najczęściej samochodów parowych, które do pracy tej najwięcej nadają się z powodu ogromnej elastyczności ich silników. (Engineering News-Record).

(Ki)

Nowy sposób konserwacji wiązarów żelaznych zapomocą zaprawy cementowej

Powszechnie znany sposób zabezpieczenia od rdzy wiązarów żelaznych polega na malowaniu ich farbami olejnemi, których rodzaj i skład został ustalony na podstawie wieloletnich badań laboratoryjnych i wyników praktyki.

Malowanie wiązarów jest b. uciążliwe i kosztowne, szczególniej w pomieszczeniach ze szkodliwemi gazami, jak np. w parowozowniach, gdzie należy je powtarzać co 4—5 lat; malowanie ma przytem jeszcze tę wadę, że nie zabezpiecza żelaza całkowicie od rdzy. Po zdarciu powłoki farby przed nowem malowaniem dają się zauważyć na żelazie mniejsze lub większe ślady rdzy. A więc żelazo ulega stopniowemu zniszczeniu.

Niedawno zastosowano nowy sposób konserwacji żelaza zapomocą zaprawy cementowej.

Zardzewiałe powierzchnie żelaza oczyszczane są strumieniem piasku aż do otrzymania zupełnie gładkiej powierzchni; następnie pręty żelazne wraz z blachami węzłowemi owijane są cienką, lecz gęstą siatką żelazną i pokrywane pod ciśnieniem zapomocą metody natryskowej (torkretowania) 2-ma warstwami zaprawy cementowej z małą domieszką wapna. Grubość każdej warstwy wynosi 0,7—1 cm., grubość całkowita 1,5—2 cm.

Według tego sposobu przeprowadzono konserwację około 140 wiązarów dachowych w parowozowniach dyrekcji kolejowej w Kolonji.

Wyniki przeszły wszelkie oczekiwania. Okazało się, że warstwa ochronna 1,5 cm. jest całkowicie wystarczająca do zupełnego zabezpieczenia żelaza od rdzy i jest przytem tak mocna, że wytrzymuje silne uderzenia młotkiem.

W wielu miejscach, gdzie warstwa ochronna była widocznie wilgotna, zerwano ją i odsłonięto żelazo, którego powierzchnia okazała się gładką i błyszczącą.

Wiązar, pokryty zaprawą, był badany po 5 latach i nigdzie nie zauważono najmniejszych śladów zniszczenia.

Wzmocnienie prętów żelaznych ze względu na zwiększenie obciążenia przez ciężar zaprawy okazało się niepotrzebnem, ponieważ elementy wiązaru mają zazwyczaj ze względów konstrukcyjnych przekrój większy, niż to wynika z obliczeń statycznych, a prócz tego warstwa ochronna wzmacnia pręty ściskane, podobnie jak to ma miejsce w słupach uzwojonych.

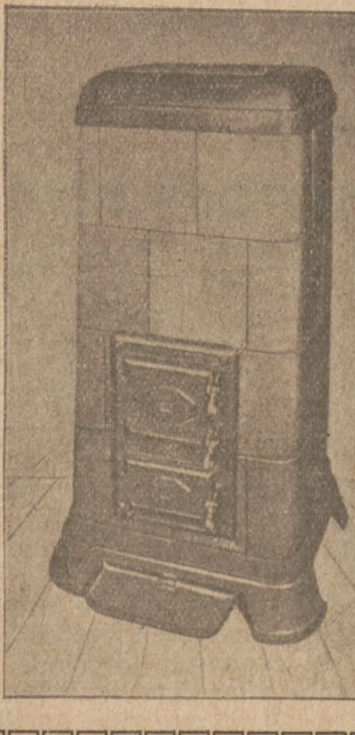
Jakkolwiek jednorazowe malowanie wraz z oczyszczeniem powierzchni jest o 10—15% tańsze od pokrycia wiązara zaprawą, to jednak ten ostatni sposób jest o wiele korzystniejszy, malować bowiem należy co kilka lat, a pokrycie zaprawą jest b. długotrwałe — w teorji niezniszczalne.

(Der Bautenschutz).

PIECE przenośne

z kafli stalowych patentu

„SZRAJBER"

wykonane całkowicie z cegły szamotowej w różnych wielkościach i odcieniach, ogólnie znane jako piece

trwałe, stale hermetyczne, oszczędne na opale i tanie.

NADAJĄ SIĘ SPECJALNIE DO OGRZEWANIA SKŁADÓW I LOKALI WSZELKIEGO RODZAJU.

Wszelki remont zbędny.

„Materjał Budowlany"

Sp. Akc.

w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23 Tel. 29-76, 38-74, 59-76

ODDZIAŁY:

BYDGOSZCZ ul. Florjana 8 (nar. Uroczej) tel. 20-18

TORUŃ ul. Żeglarska 27, tel. 643

Cenniki i porady bezpłatnie na życzenie.

Składy żelaza i handle materjałów budowlanych przy większych zapotrzebowaniach specjalne warunki i montaż pieców na miejscu

6580 9348

Wiadomości drobne

KREDYTY BUDOWLANE.

Jak wiadomo, Komitet Rozbudowy m. st. Warszawy wyczerpał już kontyngent kredytów budowlanych, które mógł zalecać Bankowi Gosp. Krajowego do wypłaty. Z ostatnio przyznanych przez tenże Komitet kredytów, zasługują na zanotowanie następujące: Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przyznano 4.085.000 zł na budowę domu przy ul. Wilsona na Żoliborzu i 2.534.000 zł na budowę domu przy placu Cecory, z tem, że pożyczki zrealizowane będą drogą zakupu papierów wartościowych Banku Gosp. Kraj. Na takichże warunkach przyznano Warsz. Spółdzielni Mieszkaniowej Pracowników Umysłowych 1.814.000 zł na budowę domu przy ul. Asfaltowej.

Poza tem Komitet Rozbudowy przyznał z państwowego funduszu budowlanego — jak wykazuje sprawozdanie za sierpień — 18 pożyczek budowlanych na ogólną sumę 3.156.400 zł. Pożyczki te obejmują przeważnie urzędnicze spółdzielnie budowlano - mieszkaniowe. Gminie m. Warszawy przyznano na budowę schroniska dla bezdomnych przy ul. Zawiszy 438.000 zł i na pożyczki remontowe dla właścicieli domów — 44.000 zł.

EKSPORT DRZEWA.

Eksport drzewa z dnia na dzień staje się trudniejszy, albowiem rynki zagraniczne z wyjątkiem Francji, nie okazują żadnego zainteresowania dla naszych produktów drzewnych, ceny zaś oferowane ze strony importerów francuskich uległy takiej zniżce, iż także sprzedaż do Francji staje się utrudniona. Zdolność odbiorcza rynku niemieckiego, tego doniedawna głównego rynku zbytu dla polskiego drzewa, niemal zupełnie zanikła, tak, że tylko sporadyczne transakcje dochodzą do skutku.

NORMALIZACJA ROBÓT MURARSKICH.

Odbyło się w Stow. Przedsiębiorstw Budowlanych w Warszawie posiedzenie komisji do normalizacji warunków technicznych wykonania robót murarskich i tynkowych. Na posiedzeniu tem rozważano projekty i niektóre z nich przyjęto celem ich przedstawienia polskiemu komitetowi normalizacyjnemu do ostatecznego zatwierdzenia.

ZNIŻKI TRANSPORTOWE DLA DRZEWA W NIEMCZECH.

Koleje niemieckie wprowadziły duże zniżki dla transportów drzewa tartego, idącego z Prus Wschodnich do Rzeszy. Ulga stosowana jest zapomocą zwrotu części zapłaconego frachtu, wynosi 8 marek (około 17 zł) od tony, pokrywana jest z funduszu „Osthilfe".

Przewidziane jest udzielanie zwrotu frachtów w ogólnej ilości 150.000 ton. Udzielanie zniżek trwać będzie do 31 marca 1931 r.

ZNIESIENIE CEŁ WYWOZOWYCH NA OSIKĘ.

Konferencja drzewna w Ministerstwie Rolnictwa oświadczyła się za zniesieniem ceł wywozowych na osikę, zarówno tę, która jest przeznaczona na drzewo zapałczane, jak i t. zw. „merlówkę". T. zw. „merlówka" jest używana do wyrobu tkaniny drzewnej, nazywanej „sparterja". Ponieważ jednak przemysł ten w Polsce, mimo cło wywozowe na surowiec, zupełnie upadł (wobec spadku konsumcji na kapelusze plecionkowe damskie przy zmianie mody), niema obecnie potrzeby dalszego utrzymywania cła wywozowego.

OBNIŻKA STAWKI PODATKU OBROTOWEGO OD EKSPORTU PAPIERÓWKI.

Ministerstwo Skarbu wydało okólnik o obniżeniu stawki podatku obrotowego przy wywozie papierówki — wszelako tylko dla terytorjów Izb Skarbowych w Wilnie, Nowogródku i Białymstoku. Ze strony czynników zainteresowanych są czynione starania, aby tę ulgę podatkową rozszerzono na wszystkie okręgi, wysyłające ten gatunek drzewa. Jest nadzieja, że starania te odniosą skutek — zwłaszcza wobec coraz większego dumpingu rosyjskiej papierówki na rynku niemieckim.

STABILIZACJA CEN PAPIERÓWKI.

Międzynarodowy Komitet Papierówki odbył w Pradze zebranie, na którem omawiano sytuację krajów eksportujących, zbyt bowiem walczy obecnie ze spadającemi cenami. Zmniejszony popyt na papierówkę ma być wyrównany odpowiedniem zmniejszeniem produkcji. W konferencji brały udział państwa Środkowej Europy.

MIĘDZYNARODOWE OBRADY CELULOZOWE.

W Kopenhadze odbyły się narady przedstawicieli skandynawskich, niemieckich i czeskich producentów celulozy. Projekt czeski przewiduje ograniczenie produkcji od 15—20 procent.

WYWÓZ CELULOZY POLSKIEJ.

Najpoważniejszą pozycję w wywozie przemysłu papierniczego stanowi celuloza, a więc półfabrykat, który wywożony jest bez trudności, zależnie od rozmiarów zapotrzebowania rynku krajowego. Obecnie zapotrzebowanie to maleje, rośnie wywóz. W latach normalnych wywozimy wyłącznie celulozę (do wyrobu papieru pakowego). W połowie r. ub. osłabione zapotrzebowanie krajowe na celulozę, do wyrobu szlachetniejszych gatunków papieru, spowodowało rozpoczęcie na nieco większą skalę również wywozu tego gatunku. — W pierwszem półroczu rb. eksport celulozy wzrósł ilościowo zgórą trzykrotnie, wartościowo pięciokrotnie w porównaniu z odpowiednim okresem ubiegłego roku. Posiada on widoki na dalszy rozwój przez cały czas trwania trudnych warunków zbytu na rynku krajowym.

O NOWY STYL.

Przegląd współczesny architektury kościelnej.

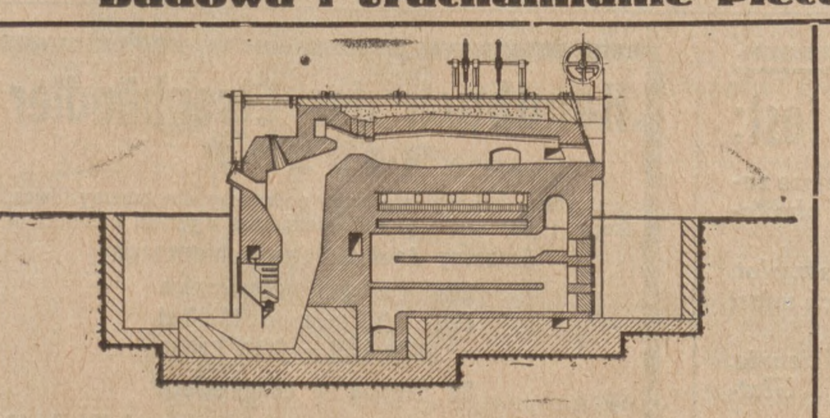
Pośród zagranicznych wydawnictw perjodycznych, poświęconych zagadnieniom sztuki kościelnej — na pierwsze miejsce pod względem doskonałości formy i treści, wysuwa się miesięcznik „Die Christliche Kunst", wydawany w Monachium jako organ Tow. Sztuki Kościelnej.

Numer tegoż czasopisma z września br. poświęcony w całości zagadnieniom współczesnej architektury kościelnej, zawiera cały szereg świetnych ilustracyj, reprodukujących bądź to plany nowych kościołów, bądź też fotografje wzniesionych już w ostatnich latach świątyń.

Ilustracje te dają doskonały przegląd prądów i kierunków w współczesnem budownictwie kościelnem.

MATHIAS PAULUS - KATOWICE

Budowa i Uruchamianie Pieców Przemysłowych

Projektowanie i wykonanie kominów, wapienników, cegielń i generatorów.

Piece wysokie, piece głębokie, piece martinowskie, piece kupolowe, piece do suszenia, piece temperowe, piece do cynkowania.

Obmurowanie kotłów i wykonanie robót z materjałów kwasotrwałych i ogniotrwałych. Wykonanie wszelkich robót lutowniczych ołowiem.

Piece kuźnicze, piece żarowe piece spawające, piece do topienia metalu i żelaza.

9294

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Łódź, 28. 10. Na rynku cegieł w Łodzi panuje nadal tendencja bardzo słaba. Zapotrzebowanie jest do tego stopnia minimalne, iż transakcje należały tutaj do rzadkości, nic dziwnego więc, że ceny cegły notowane są pod znakiem tendencji bardzo słabej. Cena ta za 1000 sztuk loco cegielnia wynosiła w ostatnim czasie od zł 40 do zł 60. Przyczem cegła z dalszych okolic kalkulowała się jeszcze taniej, fabrykanci bowiem tamtejsi, chcąc wyzbyć się nagromadzonych zapasów, sprzedawali ją po cenie jeszcze niższej.

Grudziądz, 28. 10. Ceramiczne Zakłady w Grudziądzu notują za 100 sztuk w złotych loco wagon Grudziądz: dachówka karpiówka 155, żłobiona 250, marsylska 330, holenderska z felcami 370, rzymska 450. Cegła I klasy 75—85. Dreny 1 i pół cal. 60—70, 2 cal. 88—90, 3 cal. 176—180, 4 cal. 286—300, 5 cal. 440 do 500, 6 cal. 630—700, 7 cal. 1.000—1.100, 8 cal. 1.300—1.540. Sufitówka 7×10×25 — 110, 8×12×25 — 260, 12×25×25 — 240. Cegła pustaki 27×16×6 — 70. Ceny bez zmiany. Sytuacja również nie uległa zmianie.

Gdynia, 28. 10. Notowanie cegły za 1000 sztuk w zł loco Gdynia. Cegła palona 77—80, cegła piaskowa biała 62—65, cegła dziurawka wymiaru normalnego 78—80, cegła sufitówka — Foerstera 8 cm. 120, 10 cm. 125—130. Dowóz cegły przeważnie z cegielń pomorskich. Ceny wapna za 100 kg. zł 4.50—5.20, zależnie od jakości.

Białystok, 28. 10. Ceny detaliczne w zł łącznie z dostawą na miejsce budowy: Cement za 100 kg. 13.00; wapno firmy „Wapnorud" i kieleckie za 100 kg. 6.00; gips małopolski za 100 kg. 7.50, jędrzejowski 8.50, papa dachowa 00 — 4.00, 000 — 5.00, 0000 — 6.00, cegła miejscowa biała budowlana za 1000 szt. 70.00, czerwona piecowa za 1000 szt. 120.00 do 130.00 (zamiejscowa cegła obecnie nie jest sprowadzana z powodu wysokiej ceny i kosztów przewozu), cegła szamotowa: opoczyńska 0.25 zł. za szt., myszkowska 0.35, z Klesowa 0.20 zł, smoła gazowa za kg. 0.40 zł. Wobec ukończenia sezonu popyt słaby.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 28. 10. Surówka odlewnicza nr. 1 „Huta Pokój" oraz Górnośląskich Zjedn. Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Al. Jerozolimskie 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Londyn, 28. 10. (Z.) Srebro $16\frac{1}{2}$, na dostawę $16\frac{1}{2}$ d, złoto 85 sh $0\frac{1}{8}$ d za 1 uncję.

Londyn, 28. 10. (Urz.) Not. metali w Ł za tonę. Miedź Standard per kasa $41\frac{15}{16}$ do $42\frac{1}{16}$, 3 mies. $41\frac{7}{8}$—42, Settl 42, Elektrolyt $44\frac{1}{4}$—$45\frac{1}{4}$, Best selected $43\frac{3}{4}$—45, Strong sheets 73, Elektrowirebars $45\frac{1}{4}$, cyna Standard per kasa $118\frac{7}{8}$—119, 3 mies. $120\frac{3}{4}$ do $120\frac{3}{8}$, Settl. 119, Banka (obr. nieof.) $124\frac{1}{2}$, Straits (obr. nieof.) $124\frac{1}{2}$, ołów zagran. dost. natychm. $157\frac{7}{8}$, terminowa $15\frac{5}{16}$, Settl $15\frac{3}{8}$, cynk zwykły dost. natychm. $14\frac{3}{16}$, termin. $14\frac{5}{8}$, Settl. $14\frac{1}{4}$. Obr. nieofic. Antymon Regulus chiński $24\frac{1}{4}$, rtęć $22\frac{5}{8}$, Wolfram $18\frac{1}{2}$.

Düsseldorf, 28. 10. Notowania szmelcu żelaznego w MK. za 1000 kg. franco wagon huta odbiorcza w Nadrenji: staliwo 46, szmelc gruby kowalski (Kernschrott) 43—44. Odpadki blachy hydr. pras. 43—44, odpadki blachy wiązane 41—42, otoczki wielkopiecowe 33 do 34, otoczki do pieców martenowskich 35—36, szmelc z żelaza lanego 34—36, złom maszynowy I gat. 60—61, złom handlowy 49—50. Tendencja mocniejsza, ceny wzrosły o 2—3 mk. za 1000 kg., tylko otoczki niżej o 1 mk., a złom handlowy bez zmiany.

Berlin, 28. 10. Na rynku półwyrobów metalowych płacono za 100 kg. w markach, blacha aluminjowa, drut i stangi 237, rury 330, miedziana blacha 138, drut i stangi 122.75, rury bez szwu 164.25, krążki miedziane 200, mosiężna blacha taśmówka i drut 136, stangi 114, rury bez szwu 155, tombakowa blacha, drut i stangi 168, nowe srebro, blacha, drut i stangi 300, cyna do lutowania 180. Na rynku półwyrobów metalowych ceny pozostały bez zmiany, tylko półwyroby aluminjowe staniały o 20 mk. na 100 kg. w związku ze spadkiem cen aluminjum.

DRZEWO.

Lublin, 28. 10. Notowania drzewa za wrzesień rb. Izby P. H. Drzewo w obrocie krajowym za 1 m.^{3}, ceny orjentacyjne w zł: 1) Materjał okrągły loco wagon. Bloki dębowe okorowane na czerwono — ceny orjentacyjne od 40 do 50 cm. w czubie, kl. 1 — zł 100—120, te same wymiary kl. II o 25 proc. taniej; od 30—40 cm. kl. I zł 80—90, od 25—30 cm. w czubie kl. I 50—60 zł, te same wymiary kl. II zł 40—50, bloki sosnowe 35 cm. średnicy w czubie i wyżej kl. I zł —, kl. II o 20 proc. taniej. Kloce dębowe tartaczne nieokorowane od 20 cm. średnicy w czubie 36—40 zł, kloce sosnowe tartaczne loco wagon: od 20—25 cm. średnicy w czubie zł 25—30 ;od 25—30 cm. średnicy w czubie zł 25—30, od 30 cm. średnicy w czubie zł 30—35. Słupy telegraficzne sosnowe krajowe zł 30—33, kopalniaki sosnowe zł 20—22. 2) Materjał ciosany loco wagon. Plansony dębowe za 1 m.^{3} —, sleepry sosnowe — według uzansów zł 12.50—13 sztuka. Podkłady sosnowe od 6.00 (na eksport). Klepka bindry — dąb zł 75—80 (za parę). Kantówki sosn. za 1 m.^{3} 45—50, podkłady dębowe typ I zł 10—11. 3) Materjał tarty — loco wagon. Bloki dębowe od 30 cm. zł 160—180, bloki sosnowe 120—135. Stolarka: dąb zł 130—160, sosna zł 110—125, drzewo sosnowe budowlane —, nieobrzynane: $\frac{3}{4}$" zł 60—70, $\frac{4}{4}$" zł 65 do 75, $\frac{6}{4}$ zł 75—85, drzewo sosnowe budowlane obrzynane: $\frac{3}{4}$ zł 60—65, $\frac{4}{4}$ 65—70, $\frac{6}{4}$ zł 75—85. Planki sosnowe niesortowane z pod piły (mały popyt) 3„×9" i 3„×11" zł —, 3'×8' zł —, 2'×7' i 2½×7' zł —, 2„×6" i 2½×6" zł —, 2×4„ zł —, kantówka sosnowa loco wagon dług. od 3—6 metr. grub. od 10—18 cm. zł 70—75, grub. 18—24 cm. zł 75—85 dług. 6 metr. grubość ta sama droższa o 20 proc. Fryzy dębowe I i II kl. zł 170—200, III kl. —. 4) Drzewo opałowe szczapowe przeschnięte za 1.000 kg. loco wagon: Dąb, brzoza, grab i buk zł 22—24, sosna 29—31, jodła, świerk zł 22—23. Transakcje eksportowe minimalne. Tendencja słaba. Ceny uległy pewnym zmianom. Staniały bloki dębowe, klepka bindry dębowe, stolarka dęb., drzewo sosnowe budowlane, kantówka sosnowa oraz opałowe dębowe. Podrożały kloce sosnowe, kopalniaki sosnowe i opałowe sosnowe.

Poznań, 28. 10. Ceny drzewa w złotych za 1 m. sześc. loco wagon stacja załadowania w Wielkopolsce: Kantówka w wymiarach handlowych 85—90, kantówka według listy 90—95, belki 95—105, łaty 110—120, szalówka krótka 65, długa 70, podłogówka surowa 100 do 105, heblowana i szpuntowana 130—135, deski stolarskie 20—30, mm. 125—130 zł 35—800 mm. — 140, deski i bale obrzynane 80—100. Wszystko z materjału sosnowego. Obroty małe. Tendencja zniżkowa. Ceny bez zmiany.

ZŁOTY W DNIU 28 PAŹDZIERNIKA 1930 R.

Gdańsk 57.60—57.74; złoty 57.61—57.75; Berlin przekaz na Warszawę, Poznań i Katowice 46.95—47.15; Londyn 43.36; N. Jork 11.22; Wiedeń 79.33—79.61; Zurych 57.70; dolar 8.92½.

Zasadą nowoczesnego kupca jest:

„Największy obrót i najmniejsze zapasy, by nie więzić kapitału obrotowego".
Zasadę tę realizuje samolot, przywożąc towary z odległych miast z szybkością telegraficzną.
Samoloty kursują codziennie.
Niskie taryfy przewozowe. Ułatwione formalności celne. Dostawa do domów.
Informujcie się w biurach Polskich Linij Lotniczych „LOT".

Handbuch der Eisenhändler
1930
praktyczny fachowy informator podręczny dla przemysłowca, kupca i pracownika zawod. metalowca w języku niemieckim
Obszerny dział fachowy i informacyjny
200 ilustracyj technicznych
Cena 8.50 m. n. = 18.50 zł
+ porto 1.50 = 20 zł franko
Do nabycia w administracji
„Rynku Metalowego i Maszynowego", Poznań, Wielka 10
za poprzedniem nadesłaniem gotówki 20 zł.

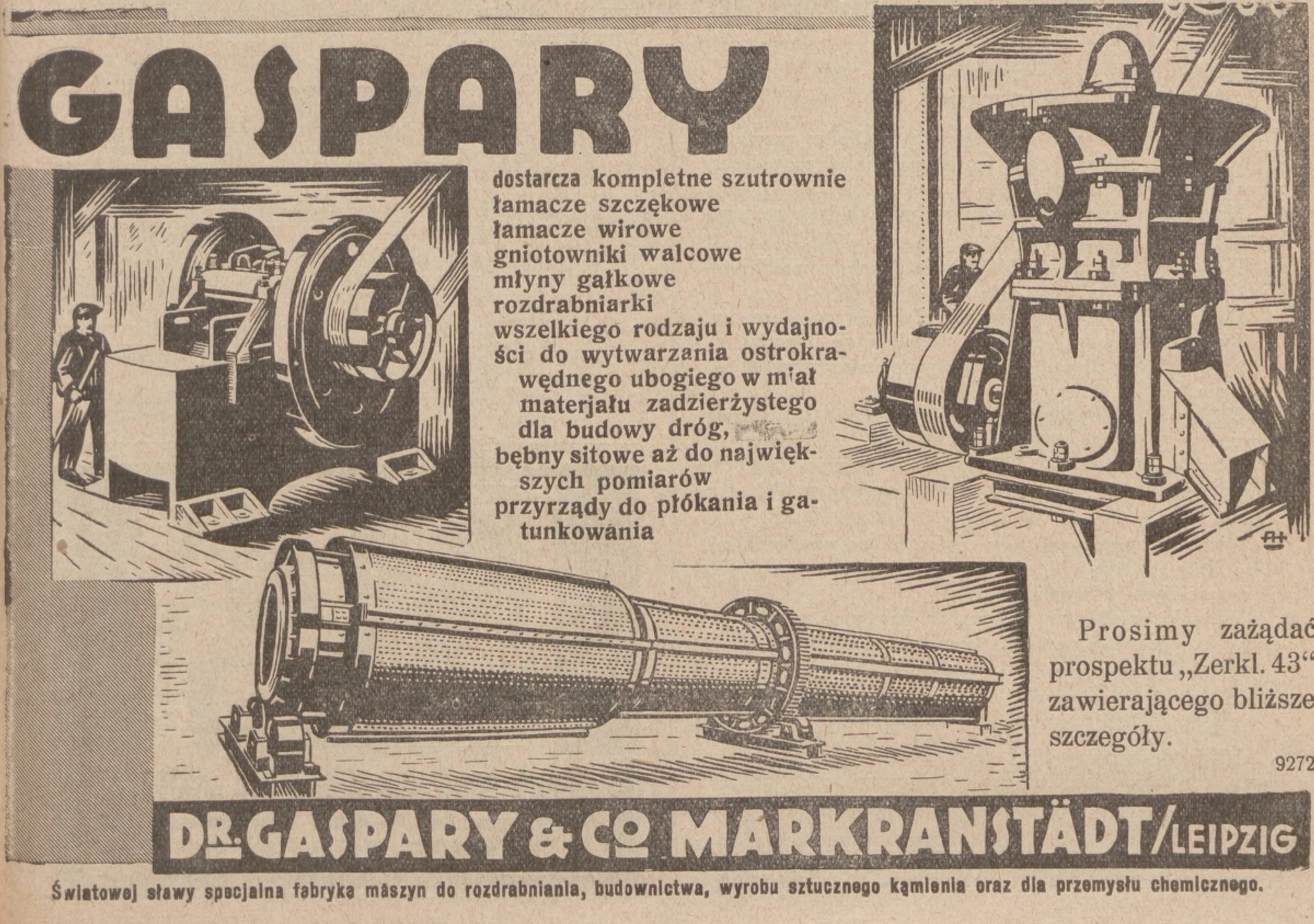
Przetargi • Submisje • Licytacje

DOSTAWA RÓŻNYCH MATERJAŁÓW.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Warszawie ogłasza na dzień 10 listopada 1930 r. przetarg na dostawę:

1) jednorazową: 18.363 kg. śrub żel. nieobtacz. z 6-kątn. naśrub., różn. wymiar; 8895 kg. gwoździ żel. różn. wym.; 1217 kg. mosiądzu okrągł. w pręt. ciągn. wym. od 10—40 mm.; 2.000 odbijanek „orła“ godło państwa o wym. 238×200 mm.; 1.000 odbijanek liter P. K. P. i 100 odbijanek „manometry“; 210 przełączników „Builla“ 4 guzik.; 140 szt. 2 guzik hotel i 50 Tumblera; 30 skrzyń ebonit. do akumul.; 250 wyłączników „Builla“ 2 guzik. i 30 szt. Tumblera; 600 m^2 dykty klej. pierwsz. gat. gr. od 3 do 10 mm.

2) roczną: 200 klinów do maźnic wagonów amerykańskich; 1.000 panewek do maźnic Nr. 13—15 i 600 tychże: Nr. 14—16; wierzchów żeliw.; 100 N., 13—15 i 14—14; 100 W. W. N. 2.; 200 W. W. N. 4; 20 N. 9; spodów maźn.: 200 N. 9., 150 W. W. Nr. 2 i 200 W. W. Nr. 4.; maźnic całkowit. 160 N. 13 i do wag amer. 320 szt.; 400.000 rusztów par. poj., podw. i „potrój.; sprężyn do wag. amer.; 12.000 zderzaków rys. 5279; 400 pociąg. N. 5282; 1.500 spiral do wózków Nr. 586; 1.000 zderzak. W. W. N. 1564; 1.000 do pokr. maźn. wag. Pulman.; 500 tychże do wag. Breda i 400 do wag. amer.; 600 klocków hamulcow.; 200 pociąg. parow. rys. N. 1873; powyższe ilości mogą być zmniejszone lub powiększone o 25 proc. Firma obowiązana jest nabyć 50 proc. starych kół Griffina po cenie 13,5 gr. za kg. loco Mag. Nr. 3, Warszawa-Praga. Na ilości wyszczególnione w poz. 2. Dyrekcja zawrze umowę roczną lub półroczną z dostawą partjami na zlecenie Dyrekcji. Wzory, wykazy i rysunki oraz warunki dostawy i wzór umowy są do obejrzenia w biurze Wydziału Zasobów. Na każdy przedmiot powinna być oferta oddzielna z napisem na kopercie na jaki przedmiot. Do każdej oferty musi być dołączony kwit na wpłacone wadjum w Kasie Dyrekcyjnej K. P. Oferty bez złożonego wadjum nie będą rozpatrywane. Oferty składać należy do dnia 10 listopada b. r. do godziny 15-tej do skrzynki znajdującej się w korytarzu Wydziału Zasobów, Al. Jerozolimskie 1-3. Otwarcie ofert odbędzie się dnia następnego w sali posiedzeń Dyrekcji o godzinie 9-tej rano. O wynikach przetargu Dyrekcja pisemnie nie powiadamia firm biorących udział w przetargu. Ogólne przepisy o dostawach i przetargach na P. K. P. są do nabycia w pokoju Nr. 10 za opłatą 1 zł., warunki techniczne po 50 gr. za egz.

DOSTAWA RÓŻNYCH MATERJAŁÓW.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Warszawie ogłasza na dzień 17 listopada 1930 roku przetarg na dostawę:

1) jednorazową: 1.583 setek wkrętów żelaznych do drzewa różnych wymiarów; 2.240 świdrów do metali spiraln., obsada cylindr. i stożk.; stal narzędziową różnych wymiarów podług wykazu.

2) roczną: 1.500 szt. wagi okolo 42.000 kg. garnków zderzak. do wagon. amerykańskich rys. Nr. 583 z mod. fabr. według warunków techn.: 1.000 sztuk wagi okolo 31.000 kg. tłoków zderz.; 150 pendzli do lakieru z białej szczeciny N. 4, według wzoru kolej.; 100 pendzli rogow. murarsk. miesz. szczec. i włosien. średn. 55 mm.; 150 szczotek do zwrotn. z trawy z rącz. wyg. ku górze; 100 szczotek z włosia do smar. smolą dach. 220×65 mm.; 1.500 wycieraczek trzcin. ażur 40×66 mm.

Na ilości wyszczególnione w pozycji 2) Dyrekcja zawrze umowę roczną lub półroczną z dostawą partjami na osobne zlecenia Dyrekcji. Wzory, wykazy i rysunki, oraz warunki dostawy i wzór umowy są do obejrzenia w biurze Wydziału Zasobów. Na każdy z przedmiotów powinna być oddzielna oferta z napisem na kopercie, na jaki przedmiot. Do każdej oferty musi być dołączony kwit na złożone wadjum w Kasie Dyr. K. P. Oferty bez złożonego wadjum nie będą rozpatrywane. Oferty składać należy do dnia 17 listopada b. r. do godziny 15-tej do skrzynki znajdującej się w kurytarzu biura Wydziału Zasobów, Al. Jerozolimskie 1-3. Otwarcie ofert nastąpi dnia następnego w sali posiedzeń Dyrekcji o godz. 9-tej rano. O wynikach przetargu Dyrekcja pisemnie nie powiadamia firm, biorących udział w przetargu. Ogólne przepisy o dostawach i przetargach na P. K. P. są do nabycia w pokoju Nr. 10, za opłatą 1 zł, warunki techniczne po 50 gr. za egz.

PRZETARG.

Ministerstwo Komunikacji sprzeda w drodze przetargu w całości lub częściowo 200 ton starej miedzi pochodzącej z rozbiórki parowozów.

Materjał powyższy znajduje się w składach następujących Dyrekcyj kolejowych:

Warszawa, 100 ton w Magazynie Zasobów w Warszawie.

Poznań, 20 ton w Magazynie Zasobów w Poznaniu.

Lwów, 20 ton w Magazynie Zasobów we Lwowie,

Stanisławów, 20 ton w Magazynie Zasobów w Stanisławowie,

Kraków, 20 ton w Magazynie Zasobów w Nowym Sączu.

Gdańsk, 20 ton — 10 ton w Magazynie Zasobów w Bydgoszczy, 10 ton w Magazynie Zasobów w Gdańsku (Stocznia).

Miedź powyższa może być oglądana za przepustkami, które będą wydawać wymienione Dyrekcje, po powołaniu, się na niniejsze ogłoszenie.

Warunki sprzedaży. Zapłata za nabywaną miedź, powinna być dokonana przed zabraniem materjału.

Naładunek miedzi będzie dokonywany siłami Dyrekcji O. K. P. na koszt nabywcy.

Warunki obowiązujące przy przetargu:

1) W zgłoszeniu należy wskazać ceny (cyframi i słowami) za 1 tonę loco miejsce znajdowania się.

2) Zgłoszenie obowiązuję firmę w ciągu 10 dni, licząc od daty przetargu.

3) Zgłoszenie i załączniki w zapieczętowanej firmowej kopercie ze wskazaniem na niej zawartości, należy włożyć do drugiej nieprzejrzystej koperty, niemającej nazwy firmy. Kopertę tę należy zapieczętować i opatrzyć napisami: „Zgłoszenie na zakup starej miedzi".

4) Otwarcie zgłoszeń odbędzie się w Wydziale Zasobów M. K. pokój Nr. 169 dnia 25 listopada 1930 r. o godz. 11-ej.

5) Zgłoszenie należy składać do terminu wyznaczonego na ich otwarcie do skrzynki znajdującej się w kancelarji Departamentu VI Ministerstwa Komunikacji (Warszawa, ul. Nowy Świat 14, pokój Nr. 142), lub nadsyłać pocztą pod powyższym adresem.

6) Zgłoszenia nadesłane po wskazanym terminie nie będą rozpatrywane.

7) Firma przyjmująca udział w przetargu winna, powołując się na niniejsze ogłoszenie, złożyć w kasie Głównej najbliższej Dyrekcji Kolejowej wadjum w wysokości 3 proc. ogólnej wartości nabywanego złomu, a pokwitowanie dołączyć do zgłoszenia. Wadja winny być składane w/g wymagań Ministerstwa Skarbu. W razie cofnięcia zgłoszenia podczas rozprawy ofertowej, wadjum przechodzi na rzecz Skarbu. Oferty nadesłane bez kwitu na złożone wadjum, nie będą uwzględnione. W razie zaakceptowania oferty firma powinna niezwłocznie złożyć kaucję w wysokości 5 proc. wartości nabywanego materjału. Złożone przy przetargu wadjum zatrzymane będzie na poczet kaucji. Kaucja zwrócona będzie po wypełnieniu warunków kupna.

8) Zastrzega się prawo unieważnienia przetargu w całości lub częściowo, podziału złomu pomiędzy kilku reflektantów oraz wyboru nabywcy bez względu na cenę.

9) Nieuwzględnione zgłoszenia pozostaną bez odpowiedzi.

10) Wprowadzenie jakichkolwiek zmian w zgłoszeniach przy ich otwieraniu, oraz dalszy przetarg ustny nie mogą mieć miejsca.

PRZETARG.

Rada Portu w Gdańsku ogłasza niniejszem przetarg publiczny na dostawy i wykonanie rozbudowy hali „C" na północnem nadbrzeżu basenu na Westerplatte. Warunki przetargu i projekty można będzie przejrzeć począwszy od dnia 24. 10. 9130 r. w biurze technicznem Rady Portu w Gdańsku. Neugarten 28/29, w dnie powszednie między godz. 8 a 12, lub nabyć w Kasie Głównej Rady Portu w Gdańsku, Neugarten 28/29 za opłatą 25 guldenów. Termin przetargu 14 listopada 1930 r. godz. 10 przed południem. Termin przydziału: 4 tygodnie.

Gdańsk, dnia 24 października 1930 r.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

Zegary kontrolne robotnicze „Univera"

Brünsch & Co. Wiedeń IX

WIEN IX, Kolingasse 10a 848

PRZETARG.

Dyrekcja Okręgowa Kol. Państwowych w Warszawie ogłasza 24 listopada 1930 r. przetarg na dostawę:

1) jednorazowo: 600 kg. naśrubków żel. nacin. 1 1/8" z obtacz. płaszczyzn. o 10 zwoj. na 1 cal w/g wzoru; 750 kg. śrub żel. obtacz. do zbiorn. pary z 6-kątn. głów, i naśrub. w/g. wzoru; 3680 kg. plomb olow. & 19 mm.; 300 kg. & 13 mm i 80 kg. & 8 mm.; przetopienie 2.000 kg. star. plomb. olow. na nowe & 19 mm.; 56 obrotniczek przenośn. do toru 750 mm. rozstaw. osi wózka 700 mm. nośność 1.500 kg. typ szyn 65 mm., podparcie rolkowe podw. grub płyty górnej 10 mm. doln. 8 mm., średn.-górn. płyty 1.200 mm.; 50 ław dębowych bejców. na kolor ciemny orzech o wym. 2,95 mtr. dług. i 0,46 mtr. szerok. w/g. wzoru; 13 szt. poziomnic w drewn. oprawie 100 cm.; 10 tychże 175 c/m. i 2 — 50 c/m.; 24 taśmy miern. płóc. 10 mtr. i 26 tychże 20 mtr.;

2) roczną: 50.000 szt. cegły ogniotrw. norm. w/g. war. tech.; 20.000 kg. gipsu palon. sztukatorsk.; 30.000 kg. glinki ogniotrw. mielonej; 12.000 kg. mączki szamot.; 18.000 szt. płytek terrak. szarych ośmiokątn.; 12.000 wstawek niebiesk. kwadrat. i 12.000 trójkątn.; 300 kg. linki konopn. do bloków 6 mm., 252 kg. 8 mm., 750 kg. 20 mm., 300 kg. 38 mm., 360 kg. 50 mm., 948 kg. siatki szpagat. 3-oczk. i 888 kg. 10-oczk.

Oferty składać należy do dnia 24 listopada rb. do godz. 15-ej do skrzynki znajdującej się w Biurze W-łu Zasobów w gmachu Dyr. przy ul. Wileńskiej róg Targowej. Do każdej oferty musi być dołączony kwit na wpłacone wadjum w Kasie Dyrekcyjnej. Oferty bez złożenia wadjum nie będą rozpatrywane. Wzory, wykazy i rysunki są do obejrzenia w biurze W-łu Zasobów. O wynikach przetargu Dyrekcja pisemnie nie zawiadamia firm biorących udział w przetargu. Szczegóły dotyczące składania ofert ogłoszone zostały w „Monitorze Polskim" N. 189 z dn. 18. 8. 1930 r.

PRZETARG.

Magistrat m. Torunia ogłasza przetarg na prace kamieniarskie przy budującym się gmachu Urzędu Województwa Pomorskiego.

Podkładki kosztorysowe można nabyć w pokoju nr. 44, za opłatą 3,—4 zł.

Termin składania ofert wyznacza się na dzień 10 listopada br., godz. 11, w Ratuszu p. 44.

Magistrat.

DOSTAWA RÓŻNYCH MASZYN.

Wydział Powiatowy Sejmiku Kostopolskiego, zakupi na dogodnych warunkach kredytowych:

Silnik na gaz ssany 100—120 K. M. z kompletną gazownią na drzewo;

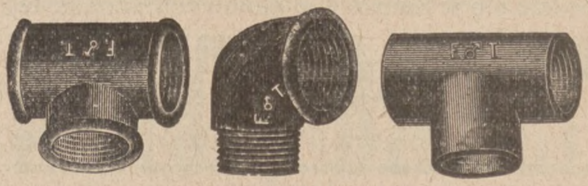
Prądnicę na prąd zmienny 3-fazowy 220/380 Volt mocy około 30 kva (około 1.000 obrotów).

Powyższe maszyny mogą być nowe lub używane w wyjątkowo dobrym stanie.

Oferty należy składać względnie przesyłać pod adresem: Kostopol, Wydział Powiatowy.

Przetarg

Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku zwraca uwagę na ogłoszony w Monitorze Polskim Nr. 245 z dnia 22/X. rb. przetarg publiczny wyzna zony na dzień 18 listopada rb. na sprzedaż około 160 tonn różnych gatunków odpadków metali półszlachetnych. 9373

FEINSTAHLWERKE
TRAISEN-LEOBERSDORF A.G.
vorm. FISCHER, TRAISEN (Dolna Austrja)
Adres telegraficzny: „Feinstahl-Traisen"

Odlewnia stali i metali miękkich, fabryka zamków

SPECJALNOŚĆ: Kształtki z specjalnego żeliwa odwęglonego na rury gazowe i wodociągowe, marki sławy światowej F. T.

Wykonujemy pozatem: zamki budowlane, meblowe oraz kłódki pancerne, dalej odlewy stalowe i z metali miękkich, według nadesłanych nam rysunków i modeli.

Kształtki i zamki dostarczamy franko oclone, ewent. franko dom w złotych.

Zapytania, względnie zamówienia skierować należy do jeneralnego zastępcy na Małopolskę, Górny Śląsk, Poznańskie, Pomorze i Wolne Miasto Gdańsk:

Jakob S. Karl, jun., Wiedeń
(Wien II), Feuerbachstrasse 8

na teren b. Kongresówki: 8232
MARJAN POSŁUSZNY, Warszawa
Żórawia 33. Telefon 301-59.

SPRZEDAŻ LIN STALOWYCH I ŻELAZNYCH.

Komenda Portu Wojennego Pińsk, na podstawie § 73 Przepisów „Administracja w Wojskowych Zakładach Zaopatrzenia" sprzeda z wolnej ręki w cenie szacunkowej 80 groszy za 1 kg. niżej wymienione zbędne jej liny stalowe i żelazne następujących wymiarów ilości: 27 mm. — 1037 kg., żelazna 28 mm. — 6.000 kg., stalowa 30 mm. — 695 kg , takaż 35 — 40 mm. — 4.088 kg., i 45 mm. — 1149 kg.

Wyżej wymienione oglądać można w Rejonowym Magazynie Technicznym Komendy Portu Wojennego Pińsk we wszystkie dni z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 11 do 13.

Termin składania ofert do dnia 15 listopada b. r.

DOSTAWA KLOCÓW SOSNOWYCH I SŁUPÓW TELEGRAFICZNYCH.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie, ogłasza nieograniczony przetarg ofertowy na dostawę 2.300 metrów sześć. kloców sosnowych oraz słupów telegraficznych w ilości 7.900 sztuk następujących wymiarów:

O długości $8^1/_2$ metra — 4.000 sztuk,
o długości 9 metrów — 2.600 sztuk,
o długości 11 metrów — 1.200 sztuk,
o długości 13 metrów — 1.100 sztuk.

Oferty w zapieczętowanych i zalakowanych kopertach należy składać w Prezydjum Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie do godziny 12-tej, dnia 18 listopada 1930 roku.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 18 listopada 1930 roku, o godzinie 12-tej w Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie.

Szczegółowe przepisy co do składania ofert, jak również warunki techniczne na dostawę klocow sosnowych i słupów telegraficznych sosnowych, są do przejrzenia w Wydziale Zasobów Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Wilnie (III piętro, pokój Nr. 38).

W dniu 6 listopada o godz. 10 przed poł. odbędzie się w Sądzie w Bojanowie (Poznańskie)

przetarg przymusowy

młyna parowego i tartaku

w Poniecu (Poznańskie) 9396

DOSTAWA TARCICY SOSNOWEJ.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza nieograniczony przetarg ofertowy na dostawę tarcicy sosnowej (desek i bali) w ilości 3.750 m³ I gatunku i 1.300 m³ II gatunku.

Oferty w zapieczętowanych i zalakowanych kopertach należy składać w Prezydjum Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie do godziny 12-ej, dnia 11-go listopada 1930 roku.

Otwarcie ofert nastąpi 11 listopada 1930 roku, o godzinie 12-tej w Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie.

Szczegółowe przepisy co do składania ofert, jak również warunki techniczne na dostawę desek i bali sosnowych są do przejrzenia w Wydziale Zasobów Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Wilnie (III piętro, pokój Nr. 38).

SPRZEDAŻ MATERJAŁÓW TARTYCH.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży podaje do publicznej wiadomości, iż dnia 12-go listopada 1930 r. o godzinie 12-ej w południe odbędzie się w gmachu Dyrekcji (położonym 1½ klm. od st. kol. Białowieża) przetarg ofertowy na sprzedaż materjałów tartych sosnowych i świerkowych uzyskanych z produkcji 1930 r. na tartakach państwowych w Hajnówce (przy st. kol. norm. Hajnówka) oraz Grudek i Stoczek (przy bocznicy norm. st. kol. Białowieża).

Powyższe materjały Dyrekcja sprzedaje franco wagon stacji względnie bocznicy załadowczej.

Nabywcy przysługuje prawo korzystania z 6-cio miesięcznego bezprocentowego kredytu, odpowiednio zabezpieczonego.

Szczegółowy wykaz jednostek przetargowych Dyrekcja prześle na żądanie.

Wadjum w wysokości 5 proc. wartości licytowanego objektu należy wnieść do Kasy Dyrekcji L. P. w Białowieży najpóźniej przed rozpoczęciem przetargu.

Bliższych informacyj Dyrekcja udziela w godzinach urzędowania.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży.

DOSTAWA RÓŻNYCH MATERJAŁÓW.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Stanisławowie rozpisuje przetarg publiczny na dostawę następujących materjałów na rok 1931:

1) Wyrobów żelaznych (śrub, nitów i t. p.),
2) Wyrobów drzewnych (stylisk, mioteł, węgla drzewnego i t. p.),
3) Wyrobów powroźniczych,
4) Czyściwa i uszczelnień,
5) Wyrobów tekstylnych,
6) Wyrobów szczotkarskich,
7) Farb i chemikalij,
8) Lakierów i kitów,
9) Odlewów żeliwnych, stalowych i kuto-lanych,
10) Wyrobów szklanych,
11) Wyrobów skórzanych,
12) Wyrobów ceramicznych,
13) Okuć kuchennych i budowlanych,
14) Rur gazowych i łączników,
15) Sprężyn stożkowych,
16) Kutych części taboru (zderzaków, koszy zderzakowych, haków).

Oferty spisane na przeznaczonych do tego formularzach należy wnieść do Prezydjum Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Stanisławowie najpóźniej do dnia 10-go listopada 1930 roku do godziny 12-tej w południe.

W celu zabezpieczenia zobowiązań ofertowych, należy złożyć w kasie dyrekcyjnej wadjum w wysokości 2 proc. wartości oferowanych materjałów, a dotyczący kwit dołączyć do oferty.

Oferta może obejmować całe zapotrzebowanie lub część tegoż.

Bliższych wyjaśnień można zasięgnąć w Wydziale Zasobów Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Stanisławowie, gdzie też można otrzymać wzory ofertowe i warunki dostawy, a to bezpośrednio lub za nadesłaniem należytości za porto w znaczkach pocztowych.

Magistrat miasta Trembowli

ODDA W DZIERŻAWĘ

w drodze przetargu ofertowego kamieniołomy miejskie piaskowca czerwonego i szarego w Zaścianoczu. Warunki dzierżawy są do przejrzenia w biurze Rządowego Komisarza Miasta w godzinach urzędowych. Termin składania ofert do dnia 29. 11. b. r. do godz. 12 w poł., poczem nastąpi otwarcie ofert. Wadjum w wysokości 5 proc. ofiarowanego czynszu należy wpłacić w kasie miejskiej, zaś pokwitowanie dołączyć do oferty.

Trembowla, dnia 24 października 1930 r.

Rządowy Komisarz miasta.
Podpis nieczytelny.

Przedsiębiorstwo dla Przetargów Publicznych (Auktionsunternehmen) w W. M. Gdańsku z powodu choroby od zaraz

DO SPRZEDANIA.

Roczny obrót Gd. Guld. 250.000. — Potrzebny kapitał w wysokości Gd. Guld. 6.000. Reflektuje się tylko na poważnych interesantów. Zgłoszenia sub.: „W. L. 895" do Rudolf Mosse, Gdańsk (Danzig).

DO P. T. CZYTELNIKÓW!

Byt czasopisma opiera się w bardzo znacznej części na **ogłoszeniach**, a ilość ich stanowi o możności rozszerzania i ulepszania czasopisma.

Znając życzliwość naszych PT. Czytelników, prosimy, by — w zrozumieniu tego momentu — przy **zamówieniach i transakcjach**, dokonywanych na podstawie ogłoszeń w naszem piśmie zechcieli stale

powoływać się na ogłoszenia w „Rynku Metalowym i Maszynowym"

Wszelkich
kliszy i rysunków
w dobrem wykonaniu i prędko dostarcza
Drukarnia „KUPCA"
ul. Wielka 10 POZNAŃ Telefon 2277

Sprzedaż - dzierżawy - personel - zastępstwa

OKAZYJNIE DO SPRZEDANIA

3-cylindrowy motor spalinowy Diesla

o mocy 120 K. M. fabryki Sulzera 1906, połączony z generatorem Oerlikona o prądzie zmiennym 400 Volt, 50 perjodów, w bardzo dobrym stanie. Cena bardzo dogodna. Informacji udziela **Inż. J. Poznański, Warszawa, Hortensji 7.** 9343

KOTŁY PAROWE

73, 78, nadające się do ruchu fabrycznego, jak również zbiorniki oraz **2 pompy wodne** korzystnie do sprzedania. **Walter Schmidt, Wielkie Hajduki, G. Sl. ul. Mickiewicza 4.** — Materjały Budowlane 9327

Tokarnię

najnowszej konstrukcji, fabrykat „**Mundstells Schweden**" typ ciężki, z skrzynką „**Nortona**" łoże prisma, długość toku 1,3 mtr., 1 przyrząd rewolwerowy, wrzeciono z otworami na wylot 40 m/m, długość cała 2,75 mtr., prawie jak nowa, sprzeda:

P. Żak - Toruń
ul. Prosta 30

9352 **Odlewnia Metali**

Lokomobila: Robey & Co Lincoln 6 atm., 15,74 m² powierzchnia ogrzewalna kotła. Wielka młockarnia 60" angielska w bardzo dobrym stanie na sprzedaż. — Maszyny są ubezpieczone od ognia. **A. Felski, Pelplin, Pomorze** 9347

BUKOWNIK

do koniczyny systemu Ruston Prockton do nabycia. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9341.

Młot sprężynowy Nr. 2

o wadze baby 60 kg., zupełnie nowy, z powodu zmiany dyspozycji korzystnie **do sprzedania.**

Zgłoszenia pod „Ajax" Nr. 9299 do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" w Poznaniu.

9374 **Motor elektryczny** AEG, dobrze utrzymany, prąd zmienny, 220/380 wolt, 15 KW z wszelkiemi przyborami, sprzedaje **Brunon Kaszubowski, Starogard**

Lokomobila Lanza 1911, siła 45/54/75 KM. 10 atm. przewoźna, zupełnie w porządku natychmiast bardzo korzystnie do sprzedania. **Rowecki, Poznań, Plac Wolności 3.** Telefon 5371. 9317

Motory Diesel'a

Kupno okolicznościowe

nowoczesnej, bezsprężarkowej budowy

Fabrykat	Benz czterotaktowy	9 P.S.	zł	3.835
„	Benz „	15/18 „	zł	4.995
„	Benz „	40 „	zł	14.110
„	Benz „	200 „	zł	34.200
„	Deutz dwutaktowy	20 „	zł	4.880
„	Deutz czterotaktowy	150 „	zł	30.850
„	Krupp dwutaktowy	8 „	zł	3.370

Wszelkie ceny rozumieć należy z pełnem ocleniem, franko niemiecka stacja graniczna.

OSTMOTOR

WROCŁAW (BRESLAU)

Niemcy

Tauentzienstr. 61.

9360

Lokomobilę stacyjną

sprzedam prawie nową firmy Henschel z 1927 roku, siła 50 K. M. Wiadomość: **Włocławek, Kaliska 27.** 9375 Telefon 434, **W. Zimowski.**

2 pary walcy podwójnych

nowych nieużywanych firmy „Ilipkow" sprzeda tanio **Makowski,** Blewo, poczta Dźwierzno, powiat Wąbrzeźno. 987

Duży piec żelazny

wyłożony szamotem 3 mtr. wysoki do ogrzewania wielkich sal wartości 1.500,— zł., sprzedam za 300,— zł. Zgłoszenia do administracji niniejszego pisma pod nr. 1000.

Mała fabryka papy smołowej

w wielkiem mieście Wielkopolski, z składnicami, stajniami, garażem i małym domem mieszkalnym, nadająca się także na inne przedsiębiorstwo, jest do wydzierżawienia. Do objęcia potrzebny kapitał ca. 25 000 zł. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9256.

Wspólnik fachowiec - kapitalista

do fabryki maszyn i odlewni żelaza w większem mieście na Pomorzu, istniejącej 12 lat, bardzo znanej, celem rozszerzenia przedsiębiorstwa z kapitałem 30—40.000 zł potrzebny. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9328.

Dla przedsiębiorstwa handlu żelaza i dostaw hurtowych w pewnem wielkiem mieście Polsk. Górnego Śląska celem spłacenia jednego udziałowca poszukuje się

WSPÓLNIKA-ZAWODOWCA

z kapitałem 50.000 zł. Korespondencję uprasza się w języku niemieckim. Oferty za nr. 9313 do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego", Poznań, ul. Wielka nr. 10.

Mistrz ceglarski

lat 39, z długoletnią praktyką, doskonale obeznany w nowoczesnych wyrobach ceramicznych oraz wszelkich piecach kręgowych obecnie na posadzie kier. cegielni poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9310

Turbinka parowa

na 8 atmosfer z prądnicą na stały prąd 220 woltów o mocy około 10 K. M. poszukiwana. Zgłoszenia: **Inż. E. Jasiński,** Biuro Urządzeń Elektrotechnicznych, **Łódź,** ul. Sienkiewicza Nr. 34. 9359

Na każde miasto

i miasteczko w Polsce jest do oddania

zastępstwo

przynoszące stałe i dobre dochody. Zgłoszenia tylko ludzi inteligentnych, nieskazitelnej przeszłości z dokładnym życiorysem uprasza się do Administracji niniejszego pisma pod nr. 360.

KUPNA

Biuro Techniczne P. Wajchman, Częstochowa

Aleja Nr. 16 — Telefon 266

kupuje i sprzedaje wszelkie maszyny, a więc:

lokomobile, kotły, maszyny parowe, obrabiarki do żelaza i drzewa, motory spalinowe i elektr., dynamo-maszyny etc. 9398

Stare płyty akumulatorowe, szlam,

i wszelkie stare metale

kupuje

T. Bielawski, Poznań,

Bukowska 33. — Telefon 6418. 8062

Kupię

używane maszyny

do przemysłu gumowego, **mieszadło, prasę i inne** (Mischwalzwerk. Vulkanisierpresse). Oferty do adm. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 9358.

Pompę

do prasy hydraulicznej na 500—600 atm. kupi

Inż. Cz. Gottschalk

Poznań

Spokojna 12 — Telefon 6258

9322

Prasę ekscentryczną

suport do nastawienia od 20—70 mm., wytrzymałości od 150 do 200 ton kupi, **FABRYKA OKUĆ MEBLOWYCH Wacław Millner,** Bydgoszcz, Mazowiecka 28/29. Tel. 789

9350

Potrzebuję zaraz **1 kocioł płomienno-rurkowy** (1 rura płom., pozostałe zaś rury podłużne) o pow. ogrzew. 60 mtr. kw., 10—12 atmosfer ciśnienia w komplecie i zdolny do natychmiastowego ruchu. Książka kotłowa musi być w porządku. Oferty kierować p. adr. **Fabryka Gazu Węglanego „HENRYKÓW", Częstochowa** 9397

Poszukuje się kupna

motoru na gaz świetlny

o sile 10 do 15 PS. Wyczerpujące oferty uprasza się przesyłać pod adresem: 9378

M. Zimmermann, Fabryka maszyn rzeźniczych

BYDGOSZCZ, Jagiellońska 37.

„R. Met".

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, ½ str. 80 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. Artykuły opisowe z dopłatą 100 %. Klisze autotypje z wyraźnych fotografij dostarcza się po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Do Niemiec oblicza się 1/1 str. 150,— Rm., ½ str. 80,— Rm., ¼ str. 45,— Rm., 1/8 str. 25,— Rm., 1/16 str. 15,— Rm. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.